

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Kultuurikorralduse ja humanitaarainete osakond

Katrin Krause

**RAHVATANTSU IMAGO NOORTE
ÜHISKONNAS: uurimus 11–18-aastaste noorte seas**

Magistritöö

Juhendaja:

Ingrid Rüütel PhD

Tallinn 2007

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Teoreetilised alused	6
1.1.1 Uurimistöö tausta kirjeldus ja teema valiku põhjendus.....	6
1.1.2 Rahvatantsu mõiste.....	9
1.1.3 Rahvatants kui väärtus.....	13
1.1.4 Imago mõiste.....	18
1.1.5 Eesti rahvatantsu ajalugu.....	21
1.1.6 Rahvatantsu roll noorte ühiskonnas.....	35
1.2 Empiirilised alused	37
1.2.1 Rahvatantsu uurimise lähtekohti.....	38
1.2.2 Rahvatantsu harrastuse uurimine Eestis	39
1.3 Uurimisküsimused ja hüpoteesid	42
2 UURIMISMETOODIKA	44
2.1 Uurimistöö metodoloogilised lähtekohad ja uurimismeetodid	44
2.1.1 Andmete kogumise meetod ja ankeedi kirjeldus	44
2.1.2 Andmestiku statistikameetodid ja graafikud.....	44
2.1.3 Valimi suurus ja kirjeldus	45
2.1.4 Küsitluse läbiviimise tehniline teostus ja protsessi kirjeldus.....	46
2.1.5 Täidetud ankeetide laekumine	47
3 TULEMUSED	48
3.1 Vanus ja sugu	48
3.2 Noorte üldine huvitatus eesti rahvakultuurist	48
3.3 Noorte hobid vabal ajal	51
3.4 Rahvatantsu harrastamise võimalused, teadlikkus ja osavõtt	53
3.4.1 Rahvatantsu harrastamise võimalused koolis	53
3.4.2 Teadlikkus võimalustest osaleda rahvatantsus.....	53
3.5 Realne osavõtt rahvatantsu harrastusest	54
3.6 Teadlikkus eesti rahvatantsudest	55
3.6.1 Kaera-jaani fenomen.....	55
3.7 Rahvatantsu imago võrreldes teiste tantsustiilidega	56
3.7.1 Rahvatantsu imago.....	56
3.7.2 Põhjused, miks rahvatantsu imago on negatiivne.....	57

3.8	Eeskujud ja motivatsiooniaspektid, mis tõstaksid rahvatantsu imagot	59
3.9	Rahvatantsu propageerimine haridussüsteemis	61
3.9.1	Rahvatants kui kooli õppeaine valikainena.....	61
3.9.2	Rahvatantsu õpetaja vanus ja imago.....	63
4	RAHVATANTSU POPULAARSUS TÄNAPÄEVA NOORTE SEAS	66
4.1	Kas rahvatantsuga tegelemine on noorte seas populaarne või ebapopulaarne?.....	66
4.1.1	Rahvatantsu ebapopulaarsuse põhjendused.	67
4.1.2	Rahvatantsu populaarsuse põhjendused.	71
4.2	Mida peaks tegema, et rahvatants oleks noorte seas populaarsem? ..	73
5	DISKUSSIOON JA JÄRELDUSED	78
	KOKKUVÕTE	84
	LISAD	86
	Lisa 1	86
	Lisa 2	87
	Lisa 3	88
	Lisa 4	89
	Lisa 5	90
	Lisa 6	90
	Lisa 7	91
	Lisa 8	92
	KASUTATUD KIRJANDUS	97

SISSEJUHATUS

Tänapäeva sotsiaalses pildis oleme situatsioonis – mida lähedam ja modernsem on meie maailm, seda moekam ja ihaldusväärsem see on. Tänapäeva noor kasvab ühiskonnas, kus väärtusteks on modernsed ja originaalsed mõtted, tehnika, uudsus ja muud suunad. Muutused ühiskonna elus puudutavad ka noorte tantsimisvõimalusi ja samuti tantsustiile. Kui kakssada aastat tagasi tantsisid noored kiigeplatsidel rahvatantse, siis tänapäeval tantsitakse diskodel diskotantse ning rahvatantse teavad vähesed ning rahvatants kui väärtus ei oma enam ühiskonnas sellist tähtsust, kui sajandeid tagasi. Tantsumuusika ja tants alluvad muutuvate olude ja moe mõjule kergemini kui teised folkloorižanrid (Torop1997:12).

Noortel on väga suur valiku võimalus oma vaba aja sisustamisel ning rahvatantsu harrastajate osakaal järjest kahaneb. Selline on igapäeva elupilt, seotud euroopaliku mõtlemislaadiga. Me oleme 21. sajandis, kus omapära ja rahvatantsu harrastamise säilitamine ja hoidmine vajab erilist tähelepanu, sest rahvuslik joon on suureks veresooneks meie identiteedi kandmisel. Eesti rahvakultuur on rikas, omapärane ja meile kallis, kallis nii südame kui ka rahaga mõõtes. Kuid loogika, et saame esmalt jõukamaks ja küll siis on aega rahvatantsu jätkusuutlikku arengusse investeerida, ei ole õige. Meie rahvatants on rahvakultuuri üks osa, mis teeb meid eestlasteks ja seda tuleb väärtustada kõigil ja iga päev, mitte ainult helges tulevikus.

Rahvatants on olnud viimastel sajanditel eestlaste üks tähtsaim rahvakultuuri osa. Tants on andnud eestlastele ühtekuuluvus- ja identiteeditunde.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on hinnata rahvatantsu hetke imagot ja välja selgitada 11–18-aastaste noorte suhtumist eesti rahvatantsu ja rahvakultuuri ning leida tegurid, miks noortele meeldib või ei meeldi tegeleda rahvatantsuga. Püstitatakse hüpotees, et 11–18-aastased noored ei ole huvitatud rahvatantsuga tegelemisest ning rahvatantsu imago on negatiivne. Autor läheneb teemale sotsiaalkultuurilisest aspektist.

Töö jaguneb viieks peatükiks. Esimene peatükk keskendub teoreetilistele ja empiirilistele alustele. Teoreetiline osa annab ülevaate teema aktuaalsusest, rahvatantsuga seotud mõistetest, väärtuste kujunemisest, imago käsitlusest ja eesti rahvatantsu ajaloo kohta. Empiiriliste alustena kasutan valminud akadeemilisi uuringuid, mis kattuvad rahvatantsu temaatikaga. Teine peatükk kirjeldab uurimismetoodikat ning annab ülevaate küsitluse läbiviimise tehnilisest teostusest. Kolmas peatükk annab ülevaate ankeetküsitluse tulemustest ning neljas peatükk toob välja rahvatantsu ebapopulaarsuse peamised põhjendused ning annab noorte poolset hinnangut, mida peaks tegema, et rahvatants oleks noorte seas populaarsem. Viies peatükk annab kokkuvõtva hinnangu rahvatantsu hetke imagost 11–18-aastaste noorte seas ning toob välja ettepanekud kultuuripoliitilisel tasandil rahvatantsu imago parandamiseks, mis tagaks rahvatantsu jätkusuutliku arengu.

Magistritöö tulemused peegeldavad noorte hoiakuid ning väärtushinnanguid, et saada üldisemat pilti eesti rahvatantsu imagost ning vajalikkusest tänapäeva modernses ühiskonnas. Tulemustes analüüsin erinevaid põhjuseid, seisukohti, ning rahvatantsu harrastust kui kultuurilise identiteedi indikaatorit.

Magistritöö tulemused on tähtsad meie kultuuripoliitikale, andes vastuse noorte arvamustest ja väärtushinnangutest rahvatantsu propageerimisel. Tulenevalt töö tulemustele saavad erinevad institutsioonid, kes tegelevad rahvatantsu ja rahvakultuuri edendamisega (ERRS, Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus, Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, ERFN, kohalikud omavalitused, Kultuuriministeerium jne) oma rahvatantsu strateegilist arengut puudutavas tegevuskavas astuda strateegiliselt vajalikke samme rahvatantsu harrastamise jätkusuutlikkuse tagamiseks. Ning samuti võiks töö olla aluseks hetkel eesti kultuuripoliitikas puuduval ühtse rahvatantsu arengukava koostamisel.

Töö autor tänab juhendajat Ingrid Rüütli ja Tartu Ülikooli emeriitprofessorit Ene-Margit Tiitu, kes koostas statistilised analüüsid, Kultuuriministeeriumi rahvakultuuri nõunikku Eino Pedanikku, Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskust ning kõikide eesti maakondade rahvakultuuri kuraatoreid, kes olid väga abivalmid küsitluse tehnilise poole teostamisel.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Teoreetilised alused

Rahvatantsu imago uurimiseks tänapäeva ühiskonnas 11–18-aastaste noorte seas, olen oma töö teoreetilisteks alusteks võtnud sotsiaalteaduste erinevate autorite tööd.

1.1.1 Uurimistöö tausta kirjeldus ja teema valiku põhjendus

Eesti iseseisvumise järgne rahvakultuurisituatsioon on võrreldes nõukogude aastatega muutunud nii rahvakultuuri loojate kui tarbijate jaoks. Kui nõukogude aegne tantsukultuur soosis rahvatantsu ja balletti ning teised tantsustiilid olid keelatud siis tänapäeva tantsuharrastajate valikuvõimalus on väga mitmekesine. Suurenenud on avatus ja valikuvabadus ja mitmekesisemaks on ka muutunud ka kõigi teiste valdkondade võimalused inimeste aktiivsuse rakendamiseks.

Eesti Rahvusliku taassünni auhinna asutaja ja finantseerija parun Jacob von Uexkyl märkis oma kõnes 1994. a. autasustamistseremoonial (Rüütel 1999:19): “Maailmas on palju maid, kus elav kultuur on ammu oma tähenduse kaotanud...Kõike püütakse maha müüa, et vastu saada massikultuuri viimase moe kohast aseainet. Elame informatsiooni inflatsiooni ajastul, mil inimese elu aegade vältel rikastatud teadmisi ja kogemusi ähvardab välja tõrjuda globaalse popkultuuri trivიაalsus.”

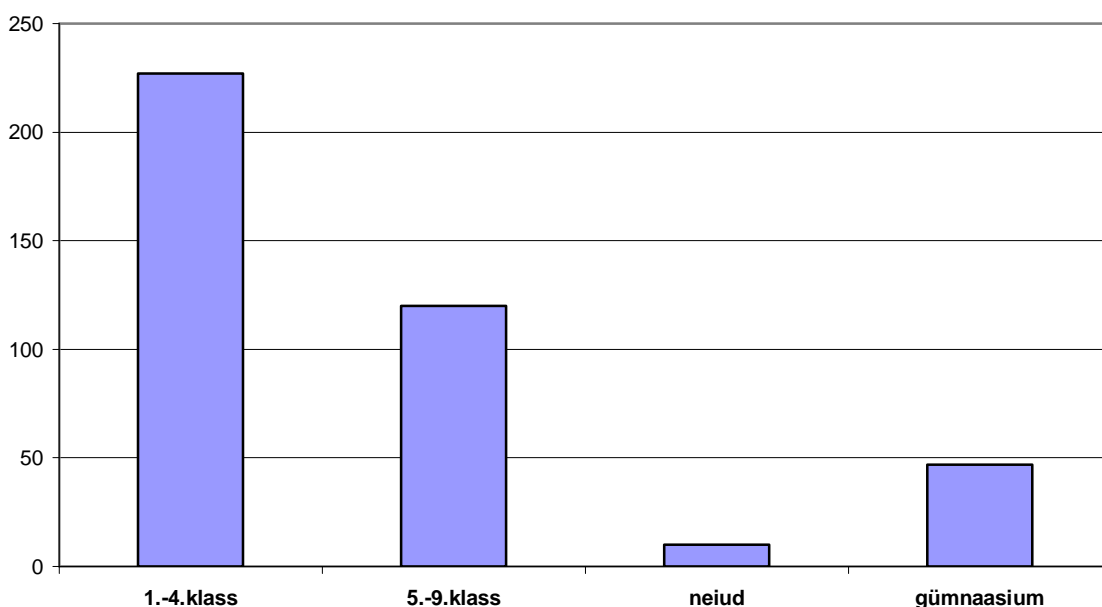
Rahvatants on eestlaste kullavara. Aegade kestel on rahvas sinna talletanud oma kunstimeele ja oskused, pannud sellesse ilutunde ja kodumaa-armastuse.

Kui võrrelda näiteks omavahel festivali “Koolitants”, mida korraldatakse igal aastal ning kus esitatakse tantsustiile showtants, breiktants, estraaditants, vabatants ja lastetants, ja Tantsupidu, mis toimub iga nelja aasta järel, siis noorte osavõtjate arvu poolest erinevad need kaks tantsusuurüritust. 2004. aasta Koolitantsu festivalil osales kokku 6 175 7–20-aastasest noort ning Üldtantsupeol 2004. a. võttis osa poole võrra vähem – 3056 noort (2.-3. klass, 6.-8. klass ja gümnaasiumi noored). Koos täiskasvanutega oli Tantsupeol osavõtjaid kokku 6424. Muret tekitavam on pigem

aspekt, et kuna Üldtantsupidu leiab aset iga nelja aasta tagant, võiks olla noorte osavõtjate arv kordi suurem.

Analüüsisides kogu Eesti noorte rahvatantsurühmade arvu vanuserühmade kaupa 2004. a. (vt tabel 1) näeme, et 11–18-aastaste rahvatantsijate arv langeb poole võrra. Kui 7–10-aastaste rahvatantsu rühmade arv on 227, siis 11–15-aastaste arv on langenud juba ligi poole võrra (rühmi kokku 120) ning 16–18-aastaste arv (rühmi kokku 47) ei moodusta isegi ühte neljandikku 7–10-aastaste rahvatantsurühmade arvust. Neidude rühmi on ainult 10 (vt tabel 1). Seega võib kirjeldatud aspektist väita, 11–18-aastased noored ei ole huvitatud rahvatantsuga tegelemisest ning rahvatantsu imago on negatiivne. Tabelis 1 peituvatest probleemidest sain ka idee oma magistritööle. Täpsema ülevaate noorte rahvatantsurühmade kohata maakondades annab lisa 1.

Tabel 1. Kogu Eesti noorte rahvatantsurühmade arv liigiti 2004 (Pedanik 2004)

Kui süüvida edasi rahvatantsu harrastamisse maakonniti, näeme, et erinevates maakondades on rahvatantsu rühmade arv väga erinev (vt lisa 1). Eriti imekspandav on fakt, et näiteks Tallinna linnas (elanikke umbes 400 tuhat) ja Saaremaal (elanikke umbes 35 tuhat) on rahvatantsu rühmi võrdselt (62). Seega on 1000 elaniku kohta Saaremaal 1,7 rahvatantsurühma ja Tallinnas ainult 0,2 rahvatantsurühma (vt lisa 2). Rohkem võimalusi rahvatantsurühmi juurde luua on nendes maakondades, kus 1000 elaniku kohta on vähe kollektiive (vt lisa 3). Rahvatantsuvaldkonnas on kõige suurem probleem ilmselt Tallinnaga – kuidas neid noori panna huvituma rahvatantsust, kuid kindlasti on see kogu Eesti probleem.

Miks noored ei ole huvitatud rahvatantsust? Miks langeb 11–18-aastaste rahvatantsu rühmade arv ligi poole võtta (vt tabel 1)? Nendele küsimusele ühtset vastust on väga raske anda ning põhjused võivad peituda erinevates probleemides. Linnades, näiteks Tallinnas on kindlasti erinevate tantsustiilide harrastamise võimaluste rohkus. Kuna maapiirkondades puuduvad võimalused, on ka huvi rahvatantsu vastu suurem. Rahvakultuuri roll nii ühiskonnas kui isiklikul tasandil on muutunud väiksemaks, eriti paistab see silma noorte generatsioonis, kus väärtusteks lääne kultuuri imetus ja austus.

Kultuuriministeeriumi arengukavas 2002. -2006. aastaks on püstitatud rahvakultuuri missioon, et iga järgnev sugupõlv leiaks uuenevas sotsiaalses kontekstis pärimuskultuuri ja omakultuurilise tegevuse juurde oma isikupärase tee. Missiooni eesmärk on tagada omakultuuri traditsioonide kestvus ja jätkusuutlik areng. Tekib küsimus, kuidas me saame rahvatantsu jätkusuutlikku arengut tagada? Üheks võimaluseks noorte kaasamine ja nendes rahvatantsu vastu huvi tekitamine ning rahvatantsu strateegilise arengukava koostamine. Kuid enne rahvatantsu arengukava koostamist on vaja teha mitmeid valdkonnasiseseid uuringuid, et välja selgitada aspektid ja kitsaskohad, mis puudutavad antud teemat. Noorte osalemine ning huvi rahvatantsu vastu tagaks rahvatantsu jätkusuutlikkuse ning mõjutaks laulu- ja tantsupeo korraldust kui protsessi. “Väärtustades laulu- ja tantsupeo protsessi kui sümbolset ja laia haridusliku potentsiaaliga kultuurinähtust, mis on rahva ühisomand

ning vaba poliitikast ja kommertslikkusest, tuleb meil hoida ja arendada protsessi ning tagada selle jätkumine” (ERRS Teataja 2005: 4). 19. veebruaril 2005. a. toimus Tallinnas Eesti, Läti ja Leedu ühiskonverents “Laulu- ja tantsupeo traditsioon – ideaalid ja tegelikkus”, kus formuleeriti valdkonna põhiprobleemid ning tantsupeoprotsessi jätkuvust toetavad ja takistavad tegurid. Ühe aspektina tuuakse protokollis välja, et tantsupeo protsessi jätkusuutlikkuse tagab elukestev tantsuharidus, sealhulgas tuleb tuua alg- ja põhikooli õppekavasse rahvatantsi esiseisva kohustusliku õppeainena (ERRS Teataja 2005: 8).

Kultuuriministeriumi arengukavas 2007.–2010. aastaks tuuakse välja rahvakultuuri peamised probleemid, millest üks on: valdkonna uuringute puudumine ning süsteemse analüüsi puudumine ning puudulik rahvakultuuri andmebaaside süsteem (alles loomisel).

Käesolev magistritöö täidab puudujäägi uuringutes rahvatantsu imago seisukohalt 11–18-aastaste noorte seas.

1.1.2 Rahvatantsu mõiste

Läbi ajaloo on tants kui ühiskonna väljendusvahend olnud tähtsal kohal, kuid alles 18. sajandi lõpus ja 19. sajandi alguses sai rahvakultuur teadusliku uuringu objektiks. Mõiste rahvatants pärineb sõnadest “rahvas” ja “tants”. Kui süüvida mõiste “rahvas” algallikateni, jõuame saksa filosoofi Johann Gottfried von Herderi ideedeni, kes 1773. a. võttis kasutusele mõisted rahvalaul (Volkslied), rahva hing (Volksseele) ja rahvauskumus (Volks Glaube) (Särg 2005: 14). Kuigi Herder ei maininud tantsu, võib arvata, et rahvatantsu mõiste kujunemise algataja on Herder oma romantiliste ideedega. Sõna “rahvas” (folk) tähendab eelkõige alamrahvast, peamiselt maarahvast (talupoegi). Enne terminit rahvatants kasutati sünonüüme: talupoja-, maalähedane-, küla-, piirkondlik-, rituaalne tants või lihtsalt tants. Siinkohal saame tuua näite, et Pieter Bruegheli (u. 1525/30-1569) (Särg 2005: 14) kuulus maal kannab pealkirja “Talupoegade tants” – aga mitte rahvatants. Alles 1890. aastatel hakati rahvatantsu teaduslikule uuringule tähelepanu pöörama – rohkem kui sada aastat hiljem, mil

toimus teiste rahvakultuuri vormide uurimine. Hilisemad uuringud leiavad, et mõiste rahvatants kasutuselevõtt erinevates euroopa keeltes on märk erinevate regioonide traditsionaalse tantsu huvi kohta (Friedland 2004: 31). 19. sajandil tekkivate rahvusriikide ideoloogias ning romantismi mõjusfääris väärtustati rahvuskultuuri, mis pidi tugevdama ühtsust, põhinema ühisel algel ning rahva vaimuloominguga tegelemise abil püüti jõuda mineviku väärtuste juurde (Särg 2005: 18). Interpreteerides Herdert võime defineerida rahvatantsu: see on puhas rahvakultuuri ilming, mis on säilitanud rahvusliku hinge ning on rikkumata kunstlikest tantsustiilidest.

Eri autorid on määratlenud ja käsitanud rahvatantsu mõistet erinevalt ning ranget piirjoont mõistele rahvatants on väga raske tõmmata. Rahvatantsu mõiste on mitmetahuline ja keerukas. Kuigi tänapäeval kasutatakse rahvatantsu terminit väga erinevates kontekstides, mis võivad tihti peale olla eksitavad, tuleks siiski anda ülevaade põhidefinitsioonidest. Rahvatantsuks kitsamas tähenduses nimetatakse igasuguseid talupojatantse, mis levisid enne 20. sajandit, s. o. enne "populaarkultuuri" levikut (Leisiö 1988: 38). Tantsu muutumine ajas on pidev ja tantsu väljendusvahendid on sageli naabritelt või kaugemaltki üle võetud. Kuna laenu omanäoliseks muutumise astmeid on raske määrata, loeme rahvatantsuks, eriti Eestis, igasuguseid talupoegade tantse 19. sajandist (Tõnnus 1991: 77 b). Torop (1992) lisab, et valdav osa tantsudest, mida praegu eesti rahvatantsuks ehk folkloorseks tantsuks nimetatakse, on tegelikult eesti talupoja kunagised seltskonnatantsud, mis nüüd pole enam moes. Kuna tänapäeva rahvatantsuharrastus on segu nüüdisaegsest ja vanadest kultuurinähtustest tantsus siis ei pääse me mööda rahvatantsu mõiste laiemast tähendusest. Leisiö (1988) väidab, et kõik laulu või pillimuusika saatel toimuvad liikumised, mis kuuluvad sotsiaalselt heakskiidetud osana seltskondliku ajaviitmise või tseremooniate juurde on laiemas tähenduses rahvatants. Rahvatantsuks võib minetada kõike, "mida rahvas tantsib" seltskondliku ja peokäitumise osana ilma organiseeritud õpetamiseta, tantsu vanusest ja tüübist sõltumatult. Sagedamini nimetatakse rahvatantsudeks siiski vaid vanemaid, eelmisel (s.o. 19.) sajandil ja enne

seada tantsitud tantse. Sajandivahetust ja 20. sajandi alguse tantse nimetatakse "vanadeks tantsudeks". Tegelikult ei ole mingit põhimõttelist vahet nende kasutuselt kõrvale jäänud ja tänapäeva tantsude vahel (Perinnetieteen terminologia 1988: 27). Seega tegelikult saab tänapäeval nimetada ka diskotantse rahvatantsuks, sest noored on igal ajal oma kogunemistel tantsinud moeantse ja pillimehed mänginud oma aja moelugusid, nagu praegugi (Torop 1992: 132).

Tampere (1962) kirjutab, et rahvatants on tants, mis on loodud rahvahulkade poolt, kollektiivselt, kantud edasi pärimuslikult põlvest põlve ning lihvitud pika aja jooksul. Rahvatants (ka sel juhul, kui seal on võõrsilt laenatud elemente) on seotud iga rahva eluolu omapärasustega ja iseärasustega ning annab edasi üldistatud kujul rahva vaimse elu ja iseloomu paremaid jooni. Aastaid hiljem on sama autor öelnud, et rahvatants on laiade rahvahulkade traditsiooniline koreograafiline looming, mis eksisteerib vahetus esitamises ning mida tema arenemise kestel kollektiivi poolt loominguliselt vormitakse (Tampere 1975: 47). Rahvatants haarab peale meelelahutustantsude ka maagilisi, rituaalseid, akrobaatilisi ja imitatsioonitantsu, mille kasutusala piirdub teatavate kindlate situatsioonidega (Orav 1999: 77). Samuti on rahvatants seotud tihedalt rahvakommetega (eriti oma varasemal arenemisperioodil) ning eesti rahvatantsul on kindel koht paljude traditsiooniliste kommete täitmisel (Põldmäe, Tampere 1938; Tampere 1975).

Hoerburger (1965) jagab rahvatantsu termini kaheks. Esimeses aspektis on rahvatants tants, mida esitatakse originaalselt, traditsiooniliselt (autentselt) ja teise aspektina on rahvatants tants, mida on pidevalt kultiveeritud, taaselustatud ja uuesti loodud. Rahvatantsu terminit on kasutatud tähenduses, mis sisaldab mõlemas aspektis väljatoodud tunnuseid. Vetterl (Hoerburger 1968: 32) väidab, et me peame kindlalt eraldama kahte erinevat aspekti rahvatantsus, kuna uurimine "traditsioonilise" ja "uue" rahvatantsu puhul nõuab erinevaid meetodeid. Hoerburger (1968) jälle väidab vastu, et konkreetset piirjoont on raske tõmmata, kuna rahvatantsu esimese aspekti kategooriat esineb tänapäeva Euroopas üliharva.

Traditsiooniline ehk pärimuskultuur on osa rahvakultuurist ning jaguneb omakorda materiaalseks ja vaimseks rahvaloominguks ehk folklooriks. Folkloori alaliigid on rahvaluule ja -muusika, rahvatantsud, ja -mängud, rahvausund ja -kombestik, rahvameditsiin ja kombestik (Rüütel, Tiit 2005: 10). Rüütli (Rüütel, Tiit 2005: 18) seisukohalt on rahvatants folkloori üks osa. Folkloor on kollektiivne suhtlemisvahend, mille abil mõjutatakse inimeste käekäiku, reguleeritakse omavahelisi suhteid perekonnas ja ühiskonnas, kasvatatakse lapsi, antakse eluks vajalikke õpetusi noortele, vahendatakse põlvkondade kogemusi (Rüütel 1987: 12). Folkloor on osa üldisest traditsioonilisest elukorraldusest ja etnokultuurist, see on igale inimesele tähtis ja vajalik osa tema elus. Tänapäeval on enamikul juhul tegemist folklorismi ehk sekundaartraditsiooniga: suulises kultuuris tekkinud, kuid vahepeal ununenud rahvalaulud, -tantsud, -pillilood jne õpitakse arhiivikirjapanekute, trükiste, helisalvestuste, tänapäeval ka audiovisuaalsete (televisioon, filmid, video) ja virtuaalsete mäluandjate (arvutid, internet) vahendusel ja taaselustatakse (taasluuakse) kas võimalikult ehedana, seadete ja töötlustena või kasutatakse uusloomingu allikana. Folklorismi võiks määratleda kui genuiitse folkloori ainese teadlikku kasutamist uue ajastu kultuuris – uues kontekstis ja funktsioonis, enamasti ka uutes vormides (Rüütel, Tiit 2005: 18). Vanadest rahvatantsudest on säilinud midagi vaid Kihnus ja Setus, kuid sealgi käib tänapäeval rühmades juba "organiseeritud õpetamine". Läbi tantsu õpetamise fikseeritud allikate vahendusel jõuame mõisteni tantsufolklorism.

Eesti tantsust kirjutamiseks tarvilikud mõisted on eesti keeles üldiselt korralikult defineerimata, mistõttu igaüks kasutab neid endale sobivas tähenduses. Eriti laiali on valgunud rahvatantsu mõiste piirid ja seda mitte ainult Eestis – sarnast probleemi tunnistavad näiteks ka soome folkloristid (Kapper 2006: 9). Seega on mõiste rahvatants piirid laialivalgunud ning, et vältida valesõistmist, tuleks alati selgitada, millises kontekstis mõisteid ja termineid kasutatakse. Teoreetiliselt saame tänapäeva **tantsufolklorismis** eristada: (1) **autentset (folkloorset) rahvatantsu**, sel juhul on tegemist sekundaartraditsiooniga, kus tantsud õpitakse ja taaselustatakse võimalikult

ehedana, (2) **stiliseeritud rahvatantsu**, siia all kuuluvad seatud-, töödeldud-, lavastatud tantsud, mida on pidevalt kultiveeritud, taaselustatud ja uuesti loodud ning (3) **autentse rahvatantsu elementidega uut rahvatantsu**, autori loodud tants. Kuid senini pole jõutud ühtsele seisukohale, kuidas rahvatantsude edasiarendusi nimetada. Läbi ajaloo on kasutatud mõisteid – uusloominguline rahvatants, seatud uudisrahvatants, kunstrahvatants, loodud eesti tants, uusloominguline tants, lavarahvatants, lavatants ja autoritants (Kadalipp 2000). Seega oleks teoreetiliselt õige nimetada rahvatantsuks ainult autentset (folkloorset) rahvatantsu, kuna rahvatantsu edasiarendused (autori loodud tants) on seotud juba kindla autori tööga ning stiliseeritud rahvatantsude puhul tekiks diskussioon, kui palju on autor seda stiliseerinud ja kust läheb muudatuste piirjoon. Kuid sellist diferentseerimist mõistab ainult inimene, kellel on olnud kokkupuuteid rahvatantsuga ja praktikas ei tee “tavaline” inimene sisulist vahet ning seetõttu on Eestis kõnekeeles (tihti ka ametlikus kasutuses) levinud kõigi kolme nähtuse kohta mõiste rahvatants. Samuti on eksitav ka tantsijate riietus, kuna nii autentseid rahvatantsu, stiliseeritud rahvatantsu, kui ka autori loodud tantsu tantsivad rühmad kannavad eesti rahvariideid ning kasutavad tihti eesti rahvamuusikat, kus kasutatakse saatena rahvapille. Seega ei tohiks mõista hukka neid, kes käsitlevad kõiki kolme ülaltoodu nähtust rahvatantsuna, kuna pilt on petlik ja terminoloogia puudulik.

Kuna käesoleva töö valimiks on just tavaline eesti noor, kes ei ole teadlik terminoloogia spetsiifikast, käsitlen tööterminina mõiste rahvatants all kõiki kolme ülalmainitud nähtust.

1.1.3 Rahvatants kui väärtus

Tänu olukorrale Eestis, kus on üle mindud kommunistlikult režiimilt turumajanduslikule, on aset leidnud muutused inimeste tõekspidamistes, väärtustes ja käitumises, kuna neil on kas suurenenud või vähenenud võimalused teatud tegevusi teha. Eesti tantsumaastikul on toimunud suured muudatused. Kui veel 1980. aastatel vohasid rahvatantsuansamblid noortest tantsijatest ning ansamblesse pääsemiseks tuli

läbida karm konkurss, siis tänapäeval vaevlevad rahvatantsurühmad noorte tantsijate puuduse käes. Noortele pakuvad seevastu huvi uued ja huvitavamad tantsustiilid: show-, breik-, modemtants jne.

“Kultuuridevahelise suhtlemise kanalite, näiteks meedia, samuti teistest kultuuridest pärit inimestega läbikäimise ja kasvavas kultuurilises majanduslikus vahetuses osalemise kaudu kohanevad eestlased üldiste ja globaalsete kultuuriliste suundumustega” (Laurstin, Vihalemm 1997). Muutuv reaalsus toob kaasa ka muutusi inimeste väärtustes. Noored väärtustavad Läänest tulnud tantsustiile ja rahvatantsuga tegelemine on jäänud tahaplaanile. Lisaks loomulikule põlvkondade vaheldumisele toimub Eestis resotsialiseerumine kõigis ühiskonnagruppides: nii noortele, kui vanematele inimestele jäävad külge uued postmaterjalistlikud väärtused, sest neid toetavad võimsad sotsialiseerimisagendid, nagu meedia, reklaam, ja Läänest tulevad elustiili- ja tarbimismudelid. “Kindlasti tuleb meeles pidada ka seda, et tänapäeva noored võtavad kiirtesti omaks rahvusvahelises noortekultuuris valitsevad individualistlik-hedonistlikud väärtused” (Lauristi, Vihalemm 1997).

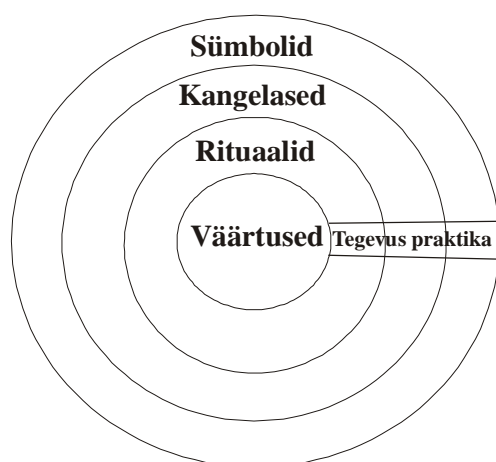
Termin “väärtused” on omandanud mitmesuguseid üldlevinud tähendusi, isegi teadlased on seda erinevas tähenduses kasutanud (hoiakud, motiivid, vajadused, huvid). Laiemas plaanis võib pidada väärtusi kogu kultuuri südameks (Niit 2002: 42). Uurijad on tänapäeval üldiselt nõus järgmise kontseptuaalse definitsiooniga (Niit 2002: 42): väärtused on (1) veendumused või mõtted, mis (2) on seotud soovitatavate tagajärgedega või käitumisviisidega ning (3) on konkreetsetes situatsioonides püsivad, (4) suunavad käitumise, inimeste ja sündmuste valikut või hinnangut ja (5) on järjestatud oma suhtelise tähtsuse järgi.

Siinkohal tekib küsimus, kuidas oleks võimalik mõjutada noorte väärtuste kujunemist ning tagada protsess, et ka kahesaja aasta pärast väärtustaks ühiskond rahvatantsu ja pärimuskultuuri? Kindlasti üheks võimaluseks oleks mõjutada väärtuste kujunemist läbi hariduse, kuna inimene kannab endaga temale omast mõtlemise mustrit, tundeid ja võimalikke tegutsemise viise, mida on õpitud läbi elu. Õige aeg on alustada juba

lasteaias. Paljud neist muustritest on omandatud juba varajases lapseas, kuna sellel ajal on inimene kõige omandamise ja õppimise aldis (Hofstede 1997:4). Hofstede (1997) nimetab selliseid omandatud mustreid “vaimseks tarkvaraks” (*software of the mind*). Tarkvara allikad algavad meid ümbritsevast sotsiaalsest keskkonnast, kus me oleme üles kasvanud ning mida me oleme kogunud kui elukogemust. Selline “programmeerimine” algab perekonnast, kus me üles kasvame, jätkub naabruskonna, kooli ja noorte gruppides, hiljem tööl ja kogu meid ümbritsevas ühiskonnas. Seega tuleks hakata ühiskonnas teadlikult suunama vaimset tarkvara “programmeerimist”. Üheks võimaluseks on pärimuskultuuri aine (mille üheks osaks oleks rahvatants) sisseviimine põhikooli ja gümnaasiumi õppekavadesse, mis tagab rahvatantsu jätkusuutlikkuse ning mõjutab Tantsupeo korraldust kui protsessi. Selline muutus eeldaks haridusreformi, kus rahvakultuuri jätkusuutlik areng oleks tähtsustatud. Kokkuvõtlikult on vaimne tarkvara kultuur, mis on õpitud, kuid mitte päritud, kuna kultuur tuleneb sotsiaalsest ühiskonnast, mitte geenidest (Hofstede 1997: 5).

Kultuuri ilmingute kirjeldamiseks saame kasutada erinevaid termineid: sümbolid, kangelased, rituaalid ja väärtused (Hofstede 1997: 7).

Tabel 2. “Sibula diagramm”: kultuuri ilmingute erinevad tasandid (Hofstede 1997:9)

Hofstede kasutab nende terminite illustreerimiseks sibula kujutist ehk kultuur kui sibul, kus sümbolid esindavad suurt pealiskaudsust ja väärtused sügavaimaid kultuuri ilminguid ning kangelased ja rituaalid jäävad nende vahele (vt tabel 2).

Kultuur algab väärtustest, mida antakse edasi põlvest põlve. Väärtused on kultuuri süda, mis peegeldavad tõekspidamisi. Väärtuse on esimesed asjad, mida laps õpib – mitte teadlikult, vaid kaudselt. Arengupsühholoogid usuvad, et 10- aastasel lapsel on välja kujunenud põhiliste väärtuste süsteem ja pärast on muutusi raske teha. Kuna väärtused on omandatud väga noores eas, siis paljud väärtused jäävad alateadvusse. Neid väärtusi ei ole võimalik vaadelda, kuid saame teha järeldusi inimeste käitumisest erinevates situatsioonides. Üheks väärtuste tüübiks on traditsioonid, kuhu alla rahvatants kindlasti kuulub. Traditsiooni motiveeriv eesmärk on austus, tunnustus ja pühendumine kommetele ja ideedele, millega inimese enda religioon või kultuur teda mõjutab (Niit 2002: 46). Paljudes paikades kujunevad gruppidel välja sümbolid ja tegevused, mis esindavad nende ühist elukogemust ja saatust. Nendest saavad traditsioonid ja tavad, mida grupi liikmed väärtustavad. Väärtusi omandatakse mitmetest allikatest: vanematelt eakaaslastelt, koolist, ülikoolist, religioonist, kolleegidelt, ühiskonnast, isiklikest kogemustest jne.

Rituaalid on kollektiivsed ettevõtmised, sotsiaalsed põhialused. Rituaalid on tegevused, mida tehakse väärtuste esilekutsumiseks. Näiteks tervitamise viisid, lugupidamine üksteise suhtes, sotsiaalsed ja usulised tseremooniad. Nurmi ja Üksvärav (1994) kirjeldavad ja võrdlevad eesti ja soome kultuuri Hofstede sibula diagrammi alusel (põhiväärtused, rituaalid, kangelased ja kultuuri ilmingud). Seal käsitletakse Laulu- ja Tantsupidu, kui ühte eestlaste tähtsamat rituaali (vt lisa 4). Kui Tantsupidu on rituaal, siis saab rahvatantsu käsitleda kui eesti ühiskonnas olevat põhiväärtust. Sest väärtus ehk rahvatants kutsub esile rituaali ehk Tantsupeo. Sellest aspektist lähtudes on eriti oluline tagada rahvatantsu traditsioonide kestvus ja jätkusuutlik areng.

Kangelased on surnud või elus inimesed, reaalsed või väljamõeldud, kes esindavad karaktereid ja käitumismudeleid, mis teatud kultuuris on kõrgelt hinnatud. Rahvatantsu valdkonnas on kõrgelt hinnatud näiteks Anna Raudkatsi tegevus, kes pani aluse rahvatantsufolklorismi levikule ja propageerimisele. Samuti ka Ullo Toomi ja Kristjan Toropi tegevus rahvatantsumaastikul.

Sümbolid on sõnad, märgid, pildid või objektid mis kannavad teatud tähendust, mille tunnevad ära ainult need, kes on osa kultuurist. Näiteks erinevate maakondade rahvariided, mida tantsijad kannavad, erinevad rahvatantsude vormid.

Rituaalid, kangelased ja sümbolid kuuluvad mõiste tegevuspraktika alla, kuna need on nähtavad välistele vaatlejatele. Nende kultuuriline tähendus on välisele vaatlejale nähtamatu ja ainult kultuuri siseinfo valdajad saavad neid interpreteerida, läbi kindlate tavade ja arusaamade.

Väärtuste analüüs ja rahvatantsus toimuva analüüs juhib mõisteni kultuuritrauma (Sztompka 2000: 276-279). Sotsiaalsed muutused (Eesti iseseisvumine, kiire pööre plaanimajanduselt liberaalsele turumajandusele) kutsuvad esile kultuuritrauma. Kultuuritrauma algab kultuurinormide lammutamisega ning kaasneb personaalsel tasandil segadusega, kulminatsiooniks võib olla identiteedikaaos. Rahvatantsu ja rahvakultuuri väärtused ühiskonnas on muutunud hajusaks ja ambivalentseks. "Kultuuri valdkond on kõige tundlikum valdkond kokkupõrkel traumat tekitava muutusega, kuna kultuur on pärand, traditsioonid, identiteet ja jätkusuutliku inimühiskonna tagaja" (Sztompka 2000: 281). Kultuuritrauma tagajärgi on kõige raskem ravida. Kultuur toodab teatud energiat ja kui kultuuri tasakaal on lõhutud, on väga raske seda taastada. Kultuuritrauma võib olla pikaajaline ning kesta mitme generatsiooni vältel. Traumasid on võimalik leevendada, kui ühiskond teadvustab seda ning otsib põhjuseid ja lahendusi.

1.1.4 Imago mõiste

Imago mõistel on peaaegu sama palju tähendusi kui on inimesi, kes seda kasutavad. Imago sünonüümidega kasutatakse kirjanduses ja ajakirjanduses sõnu: sõnum, reputatsioon, pretseptioon, kognitsioon, hoiak, usaldatavus, uskumus, kommunikatsioon, suhted (Grunig 1993: 124). Samas väidab Grunig, et kui mõnel terminil on nii palju erinevaid tähendusi, ei saa teoreetik neid mõõta, uurida ega kirjeldada. Töötades läbi erinevaid materjale ei saa ma Grunigi väitega nõustuda.

Imagost kõneldakse argikasutuses palju – tema pärast ollakse mures, seda püütakse parandada, hävitada, muuta. Tavakasutuses on imago mõiste ebamäärane. Meedias on levinum käsitlus imagost kui välisest kujust või kujundist, mida luuakse organisatsiooni või isiku tegelikust olemusest sõltumata (Past 2002). Kõneldakse organisatsiooni imagost, firma imagost, koolide imagost, poliitiku imagost ning samuti räägitakse ka isiksuse imagost jne. Imagoga sünonüümselt kasutatakse sõnu “reputatsioon” ja “maine”. Imago termin on väga mitmepalgeline ning ühtne sõnaseletus on puudulik. Imago mõiste Eesti suhtekorraldus parktikas on ambivalentne, pea nii palju kui on kasutajaid on ka mõisteid (Past 1996). 1998. aastal toimus küsitlus, kus küsiti 90 Eesti suhtekorraldaja käest: mis on imago? Tagastati 85 täidetud vastuselehte, kus oli märgitud 44 erinevat tähendust. Sagedamini kattus imago seletusena mulje (11 korda), pilt (9 korda), ja maine (7 korda). Vähem kordi mainiti: iseloomustus, peegeldus, suhtumine, teadmine, nägemus, eelarvamus, nägu.

Sajandeid on imago formuleeringu kesksel kohal olnud hallutsinatsioon. Kuid 20. sajandi teisel poolel hakkas psühholooge ja psühhoanalüütikuid huvitama kognitiivne mõtlemise protsess, emotsioonid ja replikatsioonid. Imagot hakati defineerima kui kognitiivset struktuuri. Horowitz (1970) käsitles imago mõiste rolli mõtlemises. Horowitz seostab imago mõiste filosoofilist algust Aristoteles`iga, kelle järgi imago on põhiline mõtlemise element. Samuti ütleb Horowitz, et kuna imagot saab kirjeldada väga erinevate vaatenurkade alt, on mõiste segatust tekitav ja raske on anda ühte üldist alust.

Imagot võib käsitleda kommunikatsiooniprotsessis nii saatja kui vastuvõtja vaatekohalt. See eraldusjoon on tähtis imago teooriate lähtekohtade valikul: kes loob imago (Past 1996: 5). Kas imago loob organisatsioon või loob imago sihtgrupp? Imago looja nimetamisega määrame imago kasutamise kommunikatsioonistrateegia loomisel. Antud töö seisukohalt on rahvatantsu imago loojaks 11–18-aastased noored (sihtgrupp).

Imago analüüsi võimalikke lähtekohti on mitmeid. J. Fiske ütleb, et semiootiline lähtekoht rõhutab kultuuri kontseptuaalsete ja lingvistiliste struktuuride määravat tähtsust maailma tajumisel (Past 1996: 11). Semiootika toetab seisukohta, et imago tähendus tekib vastuvõtjas, sihtgrupis. Imago on kahetasandiline, esmasel tasandil on see, mis on öeldud organisatsiooni kohta, teine on latentne imago, mis mõjutab sihtgruppe alateadvuslikult. Sekundaarsel tähenduse tekkimise tasandil on tähtis koht müüdil. Igas kultuuris on hulk subkultuure. Tähenduse tekkel on oluline vastuvõtja positsioon ühiskonnas, haridus, vanus, rahvus jne. Igal neist on oma teatav diskursus, mis juhib omal viisil maailma hindamist ning kaasaegses ühiskonnas on massimeedial oluline roll müütide levitamisel.

Imago mõiste pärineb ladinakeelselt sõnast *imitatio* (pilt, kujutus). Imago on avalikkuses väljakujunenud kujutuspilt kellestki või millestki.

Imago on replikatsioon – koopia. See on objekti mentaalne taasesitamine, mis sisaldab mälu pilte, rekonstruktsioone, interpreteeringuid ning objekti esindavaid sümboleid, tundeid ja ideid (Horowitz 1970: 4). Kunstilises mõttes on imago saatja loodud ja siis saadetud teistele inimestele. Kunstialases kirjanduses tähistatakse mõistega imago midagi, mis on saatja poolt loodud – pilt, mis luuakse vastuvõtjale endast.

Kotler (1991: 570) väidab, et imago on uskumuste, ideede ja muljete võrk, mis inimene omab objekti kohta. Inimeste suhtumine ja tegutsemine teatud objekti suhtes on sõltuvuses uskumusest objekti kohta. Kotler väidab, et igal objektil on iseenesest imago ning imago eksisteerib ka siis, kui seda ei looda. Suur osa publiku analüüsist

tehakse selleks, et hinnata organisatsiooni hetke imagot, tooteid ja konkurente (1991: 570).

Soome keeles kasutatakse imagot kui tegelikkuse põhjal tehtud märki ja kui see märk kohtub inimesega, siis tekib inimesel kujutuspilt (*mielikuva* soome k). Karvonen (Karvonen, 1997: 33) käsitleb imagot kui kujutuspilti, mis on imago personaalne tõlgendus.

Majandusteadlane professor Kenneth Boulding on tegelenud imago mõistega paljude erinevate vaatenurkade alt – ajalugu, psühholoogia, sotsioloogia, poliitika ning majandus. Boulding`u (1973) teooria kohaselt on imago persooni meeltes olev maailma kujutus, mis tekib inimeste peas ja levitatakse seejärel avalikkusele. Tegelikkus saab inimesele mõistevaks sõltuvalt positsioonist, kus tajuja on. Erinevate suhetes tegelikkusega olevad sihtgrupid tajuvad tegelikust erinevalt. Ühiskonnas toimuvad identiteedikategooriad on sihtgruppide jaoks reaalne tegelikkus, kus mõned identiteedid on aktuaalsed, mõned mitte.

Imago mitte ainult ei loo ühiskonda, vaid ka ühiskond pidevalt taastoodab imagot (Boulding 1973: 64). Mida võime lahti mõtestada järgmiselt: erinevad maailma kujutlused (imago) mõjutavad ühiskonda ja samas ühiskond meie ümber mõjutab indiviidide maailma kujutlust. Põhiline side iga ühiskonna, kultuuri, subkultuuri või organisatsiooni vahel on avalik imago (Boulding 1973: 64).

Seega Boulding`u (1973) imagokäsitlus lubab väita, et:

1. Imago on persooni meeltes olev maailmakujutus ehk maailma puudutav teadmiste struktuur.
2. Imago sünnib vastuvõetud informatsioonist.
3. Informatsioon võib pärineda loodusest (signaalid) või inimestelt (sümbolid).
4. Informatsioon filtreeritakse läbi hinnangusüsteemi.

5. Saadud informatsioon kas võetakse vastu või tõrjutakse, see kas läheb olemasolevast kujutlusest puhtalt läbi, muutes seda veidi või muutes täiesti.
6. Inimeste käitumine oleneb imagost, mida juhib teadmiste struktuur.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et psühholoogidele on imago kognitsiooni tüüp, aga avalike suhete teoreetikutele tundub imago olevat kõik, mis toimub meeltes (Grunig 1993: 126)

Võttes aluseks Kotleri ja Bouldingu teooria imago kohta defineerin käesolevas magistritöös kasutusel oleva mõiste **rahvatantsu imago** järgmiselt: Rahvatantsu imago on uskumuste, ideede ja muljete võrk, mis inimene omab rahvatantsu kohta. See on isikule meeltes olev kujutlus rahvatantsust, mis tugineb teadmistele. Inimeste suhtumine ja tegutsemine (harrastamine) rahvatantsu suhtes on sõltuvuses uskumusest objekti kohta. Seega noorte suhtumine rahvatantsu on seotud uskumuste, muljete ja teadmistega, mida noored omavad.

1.1.5 Eesti rahvatantsu ajalugu

Eri maade rahvalaulud ja tantsud sisaldavad nendele maade rahvastele ainulaadselt omast. Nende muusika- ja tantsukeel on universaalne just oma lähtekohast vaadatuna, nende arhailisus läbi kõlavarjundite, rütmi ja liikumise on lähedane ja mõistetav kõigile. Eri rahvastel oli iga tähtis sündmus inimese elus (sünd, täisikka jõudmine, abielu, haigus, matused) tähistatud rituaaliga, millesse loomulikult kuulusid tantsud. Tantsu kui ühe iidsema kunstiliigi tekkega pole võimalik määratleda. Keha liigutustega edasiantud mõtet taipame varem, kui sama mõte jõuab meieni sõnades. Tarvidus end väljendada liigutustes on loomulik ja vajalik (Mellov 1999: 5).

1.1.5.1 Eellugu

Igal põlvkonnal on olnud omad tantsud. Kuid kui kaugel me saaksime pilku heita eesti rahvatantsude ajaloos? Mitte eriti kaugemale. Ning milline nägi välja tants, mida

tantsisid vanad eestlased 500 aastat tagasi? Arvan, et sellele küsimusele vastused on ainult oletused ja kujutelmad, sest kirjalik teave selle kohta puudub. Esimesed kirjalikud andmed eesti rahvatantsu kohta leiame 1777. a. majanduse ja kultuurielu uurija A.W. Hupeli raamatus "Topograafilised teated" teises köites, kus on lühidalt iseloomustatud eesti rahvatantsu, nagu seda tantsiti talgutel "Nende (s.t. eestlaste) tantsimisel moodustavad paari vana ja noor, sageli mees mehega ja naine naisega, üks paar järgneb üsna lähedalt teisele, suures ringis ümber liikudes, mille juures toimub vähe vaheldust. (---) Eestlased eelistavad kogu aja 3/4 või 3/8 takti, teevad väikesi veidi lohisevaid samme ja kolmandal osal pörutavad jalaga veidi tugevamini maha."(Tampere 1962: 8-9). Samuti on kirjeldanud seda sama tantsu kodukooliõpetaja ja matkajast kirjamees ning hiljem vene riigiametnik Chr. H. J. Schlegel. Hupeli ja Schlegeli kirjeldatud tants vastab hästi Mustjala paarisrongile. Samasugune kirjeldus leidub ka Riias, Läti Ajaloo Keskarhiivis Huhni kogus XIX saj. algusest. Erinevus on ainult tantsimislaadis, mis Schlegeli järgi on tagasihoidlik, Huhni järgi aga elav. Muusika on kõigil toleaegetel autoritel antud 3/4 taktis (Tampere 1962: 9). 1787. a. "Schlegeli reisist kirjutatud raamatus on öeldud, et läbi Eestimaa matkates kohanud ta elurõõmust ja elujõulist eesti noorust, kes laulnud ja mänginud ja muidugi ka tantsinud oma rahvatantse" (Toomi 1983: 8).

Seega on vihjamisi mainitud eestlaste tantsimist, kuid tantsude üleskirjutamist ja tantsukirjeldusi 18. saj. ja 19. saj. ei ole teada. Kuna tantsu kirjapanek eeldab inimest, kes tunneb muusikat ja tantsusamme, suudab neid analüüsida ja teistele arusaadavalt jäädvustada, saab ka põhjendada, miks ei pandud sellel ajal tantse kirja. Puudusid lihtsalt inimesed, kes oleks seda osanud.

1.1.5.2 20. sajandi algus ja suur murrang eesti rahvatantsus

20. sajandi alguses oli eesti enamik vanemaid rahvatantse hääbunud. 20. sajandi I poolel olid Eesti külades väga populaarseks saanud järgmised paaritantsud: *polka*, *valss*, *reinlender*, *padespann*, *krakovjakk*, *venkerka*, *papiljonipolka* jt. Ajaloolises taustas raputasid sajandi esimene ja teine aastakümme Vene riiki ja tema rahvaid

1905. aasta revolutsioon, Esimene maailmasõda ja Oktoobrirevolutsioon. Rahutud aastad kandusid üle ka tantsupõrandale, tuues kaasa suure hulga uusi seltskonnatantse, millest suurem osa eksisteeris lühikest aega ning need ei jõudnud rahva hulgas populaarsust leida. Järgnevad tantsunimed on sellisel kujul, nagu nad kogumisel on üles kirjutatud: *padegras, padikaater, padipandinöör, minjoon, polka-masurka, marsspolka, galopp, suboota, kuhaanuska, karoobuska, kitajanka, aissa, oira, tersaal* jt. (Torop 1997: 11).

Enne 20. sajandi alguses toimunud murrangut eesti rahvatantsus kuulus rahvatants pulmadesse, kiigeplatsidele, talgutele, külapidudele ja muude tähtsate toimingute juurde. Sajandi alguses hakkas levima harrastusrahvatants ja tantsu esitamine pealtvaatajaile. Põhjamaades oli rahvatantsuliikumine (tantsimine pealtvaatajatele) juba varem tuule tiibadesse saanud. Näiteks esimene Soomes teadaolev soome rahvatantsu lavaesitus toimus 1860. aastatel ning 1901. aastal loodi esimene rahvatantsu ühing Suomalaisen Kansantanssi Ystäväät (Soome Rahvatantsu Sõbrad).

20. sajandi alguse majanduselu iseloomustas tööstuse areng, tööliste suurenev arvukus, pead tõstis noor teotahteline kapitalism. Kohalikus kultuuris jätkas rahvuslik vaim vahelduva eduga võitlust siinse saksa härrasrahva ülbe suhtumise vastu. Maarahvale sisendas eneseteostuse indu 1869. aastal alanud üldlaulupidude traditsioon, mis 1902. aastal toimus juba kuuendat korda. Sajandi alguses Eestimaal rahvatantsust palju ei räägitud. 19. sajand ei olnud harrastusrahvatantsule soodne, täiesti rahvatants küll ei kustunud, kuid harrastusel polnud ka suurt elujõudu. Rahvatants hingitses sügaval põlvkondade ühismälus, kuid oli teadvustamata. Ei hoomatud tema olemust ega vajadustki (Toomi 1983: 16). 20. sajandi alguses ei olnud Eestimaal rahvatantsu asjatundjaid, ei ühtegi asutust ega organisatsiooni.

Suure murrangu eesti rahvatantsu ajaloos on endaga kaasa toonud Anna Raudkats (1886-1965), kes pärast Helsingi Ülikooli Võimlemise Instituudi lõpetamist 1915. aastal asus kooli võimlemisõpetuse, spordi ja naisseltside kaudu rahvatantsu propageerima. Sama aasta novembrikuus tantsiti "Vanemuise" teatrimajas tema

juhatusel rahvatantse Eesti Üliõpilaste Seltsi rahvaviiside korjamise toetuseks korraldatud peol. Seda üritust on hakatud pidama esimeseks eesti rahvatantsu lavaesituseks (Tõnurist 1998: 475). 1915. aastal tantsiti A. Raudkatsi juhatusel veel mitmetel tuluõhtutel, lasteaiapeol, võimlemisõpetajate kursustel.

Siitpeale on võimalik rääkida eesti tantsufolklorismist, mille puhul tagasipöördumine vana pärimusliku tantsu juurde toimub uuel tasandil. Rahvatants on minetanud oma algse esinemissituatsiooni, levimismehhanismi ja funktsiooni. Nüüd on see eesmärgipärane tegevus kehalise liikumise arendamisel või esivanemate kultuuripärandi rahvuslikust missioonitundest kantud edasiandmisel, mille puhul on oluline vaatamänguline element; traditsiooni ei edastata enam ühelt traditsioonikandjalt teisele, seda esitab sekundaarne kandja, kes õpib selle vahendajalt, tantsurühma juhilt. Vahendaja teadmised pärinevad kursustelt, võimlemistunnist, trükiallikatest, väga harva otse traditsioonist. Isegi siis, kui tegemist on eheda rahvatantsuga, erineb selle esitus oluliselt originaalist (kehakool, väljenduslikkus jm) (Vissel 2004: 111).

1.1.5.3 Rahvatantsu areng aastatel 1918-1940

Sellele perioodile on iseloomulik eesti rahvatantsude korjamine, uuestielustamine ja uurimine. Riikliku iseseisvuse saabumisega, hoogsalt jätkuvas omakultuuri harrastamises hakati endisest rohkem tähelepanu juhtima ka rahvatantsude ettekandmisele.

Eesti esimesel iseseisvusajal toimus aktiivne rahvatantsufolklorismi levik, mille tõi kaasa jätkuvalt rahvatantsu propageeriv Anna Raudkats. Ta tegutses aktiivselt tantsuharrastuse elustajana, rahvatantsu koguja ja kirjeldajana ning pani aluse autoritantsule. Ta viis rahvatantsu koolides võimlemistunni endastmõistetavaks osaks. Esimesena Eestis avaldas tantsukirjelduste kogumikke “Eesti rahvatantsud” (1926) ja “Valimik Põhjamaade rahvatantse” (1927), millest innustusid paljud noored. Raamatute ilmumised soodustasid rahvatantsude kättesaadavust ja levikut. Samuti pani ta suure panuse rahvahariduslikku tegevusse – aastate jooksul läbisid

tema kursused üle 2500 inimese. Tema repertuaaris olid nii rahva seast üleskirjutatud tantsud (*kuppari moori, vingerpolka, pikk ingliska, räditants, voortants, karutants* jt) kui ka autorilooming ja seaded (“Tuljak”, “Eideratas”, “Kaera-Jaan”, “Hüpaktants”, “Pulga tants” jt)

Olulist jõudu rahvatantsuliikumisele andis omalt poolt eesti noori vallanud võimlemisvaimustus. Selle liidriks kujunes 1925. aastal Berliini Kehaliste Kasvatuse Ülikoolis lõpetanud ülimalt sugestiivne, artistlik ja kaasakiskuv Ernst Idla, kellel samuti on eesti rahvatantsu arengus kandev roll. Otsides eesti võimlemisele sobivat sisu, pöördub Idla 1927. a. paiku folkloori poole. Sellest rahvaloomingu varasalvest loodab ta leida harjutusi, mis tuleneksid talurahva vaimsetest ja kehalistest omadustest. Idla uurib arhiivimaterjale, kogub ise ja paneb kirja rahvatantse ja mänge, kohustab vanavara üles kirjutama ka oma õpilasi, kes instruktoritena maal ringi liiguvad (Normet 1991: 46). Ernst Idla seadis endale ülesandeks leida just eesti rahvale ainusobiv võimlemine, lõi aga süsteemi, mis levis võidukalt üle maailma (Normet 1991: 47).

1919. a. loodi Ülemaailmse Eesti Noorsoo Ühendus (ÜENÜ), mis tegeles rahvatantsu ja sellega seoses ka rahvarõivaste populariseerimisega noorte hulgas. Eriti olulist rolli hakkas mängima ÜENÜ Tallinna osakond, mille algusaegadel olid juhendajateks A. Raudkats ja Leo Kalmet. 1923. aastal käis ÜENÜ Tallinna osakonnal külas rahvatantsurühm Rootsist. Rootslaste esinemine Tallinnas sandis tōuke luua oma rühm. Ülesandeks võeti rahvatantsurühma moodustamine ja sellele tantsude leidmine (Toomi 1983: 39). 1925. aasta suvel sõidab eelmainitud tantsurühm Rootsi V Põhjamaade kodukultuuri ühingute kongressile ning juba 1926. aastal korraldab ÜENÜ Tallinna osakond omakultuuripäevad, millest võttis osa 1500 rahvarõivas noort, lisaks rahvatantsurühmad Rootsist, Taanist ja Leedust, ning noored folkloristid Martti Haavio ja Elsa Enäjärvi Soomest (Viires 2001: 268). Järgnevatel aastatel tegevus jätkus – täienduste, võimlemispidude ja koosolekute vormis (Tõnnus 1991: 31).

Rahvatantsude innukas harrastamine tekitas vajaduse lisamaterjali hankimiseks. Seega saatis ÜENÜ 1933. aastatel U.Toomi (Taumi) ühes kaaslastega saartele ja Lääne- Eestisse süstemaatiliselt rahvatantse koguma (Põldmäe, Tampere 1938: 46). Samuti järgnesid veel kogumismatkad 1935. aastal, millega saadi üle 40 tantsukirjelduse, lisaks rohkesti selgitavaid andmeid. ÜENÜ tõusis rahvatantsude uuestielustamisel esikohale ja nende harrastus äratas ka paljudes teistes organisatsioonides suurema huvi asja vastu. 1936. aastal liikusid väga paljudes kihelkondades R. Põldmäe (kirjandusteadlane, folklorist, kogus rahvaluulet, uuris eesti vanemat kirjandus- ja kultuurilugu) ja H. Tampere (folklorist, kogus ja uuris rahvalaule, -viise, -tantse, -kombeid ja -usundit) ning selle kogumistöö tulemusena avaldati R. Põldmäe ja H. Tampere raamat “Valmik eesti rahvatantse” (1938).

Tugeva lisaimpulsi sai rahvatantsuharrastus 1934. aasta suvel I Eesti Mängudel – suurel võimlemis- ja spordipeol, kus esines ka 250 rahvatantsupaari U. Toomi juhendamisel. Hilisemal ajal hakati seda üritust nimetama esimeseks üle- eestiliseks tantsupeoks, mis on praeguseks saanud meie laulupidude paarissündmuseks.

Enne Suurt Isamaasõda tekkis poleemika Anna Raudkatsi raamatu “Eesti rahvatantsud” ümber. Kas Raudkats on rahvatantse ikka õigesti käsitletud ja kas soveldused on stiilikohased. Spordi Keskliit ja Idla-Taumi nimetasid neid rahvatantsudeks, millele Raudkatsil puuduvad autoriõigused. Esimese Eesti Vabariigi lõpuaastateks oli rahvatantsuliikumises ülekaalu saavutanud Ernst Idla juhitud omakultuurisuund, senine rahvatantsuliider Anna Raudkats suruti tahaplaanile.

1.1.5.4 Rahvatants aastatel 1941-1947

Kuni 1940. aastani oli eesti harrastusrahvatants tõusuteel ning siis tuli sotsialistlik revolutsioon ning uue nõukogude vabariigi NSV Liitu vastuvõtmine. Kogu senine elukorraldus paiskus segi. Perioodi 1940-1941 võiks nimetada segaduste ajaks. Ühingud-liidud, mis olid tegelenud rahvatantsuga, likvideeriti. Rahvatantsuõpetamine (eriti koolides) siiski jätkus inertsil mõjul. Ränkaskas sõjavanker ja sellele eelnenud küüditamine, mobilisatsioon ja evakuatsioon paiskasid teiste elualade seas segamini

ka Eesti rahvatantsuelu, mis pärast mõneaegset vaikust nagu mahatallatud rohi hakkas ikkagi end taas sirgu ajama. Uues, Nõukogude riigis käsitleti töörahvast kui ühiskonna rikkuste loojat ja valitsejat. Kõik “rahvaga” seonduv tõsteti positiivsesse valgusesse. Kuigi tulevik oli paljulubav, siis tegelikkuses piirab tegevusvabadust rangetes raamides olev sotsialistlik realism. Kõlapinda leiab ideoloogiline loosung “Kunst kuulub rahvale”, mis muuhulgas tähendas ka seda, et kultuur pidi olema kõigile kättesaadav ja samuti võimalus selles osaleda (Vissel 2004: 114). Ullo Toomi vihjab oma raamatus “Kaearajaanist tantsupeoni” (1983) 1914. aastal ilmunud “Nõukogude Kultuuri” esimesele numbrile, kus kuulutati miinimumnõue, et igas rahvamajas, klubis töötaks vähemalt kolm isetegeva kunsti üksust: lavatrupp, laulukoor ja rahvatantsurühm.

1944. aastal, kui nõukogude okupatsioon taastus, tuldi taas soovi juurde juhtida rahvakultuuri riiklikult ning loodi Rahvaloomingu Keskmaja, kus oli ka rahvatantsuspetsialisti ametikoht (Toomi 1983: 151). Rahvatantsuga tuli alata peaaegu et otsast peale, kuna paljud harrastajad olid kadunud või teise ilmaotsa sattunud ning esialgu polnud Eestimaal juurde tulnud selle ala sajatundjaid ja uusi võimekaid juhte. 1945. aastal algasid 1947. aastal toimunud XII Üldlaulupeo ettevalmistused. Tollane ENSV valitsus pingutas kõvasti, kuna tegemist oli esimese nõukogudeaegse laulupeoga ning taheti tõestada eesti kultuuri õitsengut uutes “viljastavates tingimustes”. Laulupeo eelõhtul toimuvast rahvakunstiõhtust paluti osa võtta rahvatantsijatel. Rahvakunstiõhtust osavõtuks registreeris end 218 rahvatantsurühma 3221 tantsijaga, kuid esinema valiti 840 parimat tantsijat (Toomi 1983: 161-162). Laulupeo ja rahvakunstiõhtu arvustused olid kiitvad. Suur pidu oli eestlastele hinges väga tähtis, kuna hoidis alal rahvustunnet.

Uues poliitilises olukorras hinnati rahvatantsu puhul teisi kriteeriume: “Kui rahvatants on pärit minevikust ja ajast, mil rahvatants oli vastukaaluks tööpäeva raskustele, siis tänapäeval on vaja viia rahvatants laiemate masside hulka – alles siis võib nimetada meie rahvatantsu rahvatantsuks” (Hargla 1946: 240). Varsti hakati ka kritiseerima repertuaarivalikut, mida kirjeldati motiividelt piiratuks ja liiga

konservatiivseks. Eeskujuks võiks olla Nõukogude Liidus valitsev etnograafilistest rahvatantsudest kaugenenu artistlik ja akrobaatiline tantsustiil.

Aga külanõored tantsisid talgutel, jaanitulel jm kogunemistel. Rahvatantsud läksid vaheldumisi valsi ja foxtrotiga. Järsud muutused seoses elulaadi muutusega ja paljude traditsioonide purunemisega tõid kaasa 1940. aastate lõpp ja 1950. aastate algus. Kadusid kiriklike talitusega ristimis-leeripeod, samuti mõnede kalenderpühade tähistamine ning koos kolhoseerimisega kadusid talgud. Tantsurepertuaari muutumine on olnud sujuvam. Kohati just äärealadel eksisteerisid vanad ja uued tantsud koos, kuni vanad rahvatantsud unustati ja populaarsuse võitsid moodsad tantsud.

1.1.5.5 Uusloomingulised tantsud (autoritants) ja nende areng alates 1948

1947. aastale järgnevad aastad kujunesid eesti rahvale taas kannatusterohkeks. Jällegi küüditamised-vangistamised. 1949. a. läks täishoogu kollektiviseerimine, st. kolhooside loomine, mis tõi kaasa kõigi eelnevate struktuuride hävitamise, kogu elu segipaiskamise. Kuid harrastusrahvatantsuelu ei seiskunud. Rahvatants oli tugevasti juurdunud rahva teadvusesse. Pannes aluse uusloomingule sai võimalikuks rahvatantsu edasiarendamine. Endiselt jätkub koolidesse ning rahvamajadesse/klubidesse neid, kes olid saanud õpetust Anna Raudkatsilt või tema õpilastelt või olnud seotud ÜENÜ ettevõtmistega. Samuti jätkatakse lühikursuste korraldamise tava. Rahvatantsu viljeleti rööbiti kahes süsteemis – riiklikus (põhiliselt rahva- ja kultuurimajad) ning ametiühingute süsteemis (klubid asutuste ja ettevõtete juures). On iseloomulik, et uute kultuuriasutuste ja klubide loomisele kaasneb endastmõistetavalt ka uute harrastusrahvatantsurühmade loomine. Just sellest perioodist saavad alguse praegused kuulsad rahvatantsukollektiivid – Tartu Ülikooli rahvakunstiansambel (1945), Kutsehariduse tantsuansambel “Sõprus” (1946), Rakvere “Tarvanpää” (1946), Tehnikaülikooli “Kuljus” (1949), Pärnu “Kajakas” (1951) jt.

Alates 1948. aastast algas uusloominguliste tantsude konkursi korraldamise tava, organisatoriks Rahvaloomingu Maja, mille eesmärgiks oli stimuleerida tantsujuhte uusi tantse looma, mis rikastaks meie tantsurepertuaari. Siinkohal nimetaksin tantse, mis pälvisid sellel perioodil kõrgeid kohti Salme ja Ott Valgemäe “Kuljus”, Ullo Toomi “Kosjatants”, Anna Raudkatsi “Viirg- ja ringtants”. 1949. aasta loomevõistlusel sai Helju Mikkeli kaks peaauhinda - tantsude “Lina” ja “Ehitajad” eest. Kolmanda taolise võistluse parimad 1951. aastal olid Enn Loo “Heinal” ning Salme ja Ott Valgemäe “Kiik kutsub”. Ka 1952. aastal tuli võistlus, mis tõi esikohale Mikkeli “Vöökudujad”, II koht läks E. Loo originaalsele “Kaevurite tantsule”. Paljud nendest tantsudest on olnud populaarsed ning samas on need olnud mitmete Tantsupidude repertuaaris.

1953. aastal ilmus suurteos Ullo Toomi “Eesti Rahvatantsud” (111 tantsumoode), mis sisaldas ehtsaid rahvatantse, nende seadeid ning ühte uut nähtust - autoritantsu (tookord nimetati seda ilmingut “uusloominguline tants”). Senistest saavutustest selles osas annab ülevaate eelmainitud raamatu viimane osa “Uusloomingulised tantsud”. Eriti õnnestunuks ja populaarseks kujunesid sellel ajal tööteemalised tantsud, näiteks H. Mikkeli “Lina”, E. Loo “Heinal” jt. “Rahvatantsu ja rahvakunsti viljelejail on vaja senisest hoopis enam pöörata tähelepanu rahvaloomingu edasiarendamisele, milleks nõukogude kord annab kõik võimalused” (Toomi 1953: 6). “Erinevatel etappidel sotsiaalsete ja eluolustikuliste tingimuste muutumisega muutub ka rahvakunsti sisu ja vorm. Seoses sellega on vaja erilist tähelepanu pöörata rahvuslikel süžeedel loodavatele tantsudele, mille aluseks on meie nõukogude tänapäev ja tema saavutused” (Toomi 1953: 6). Raamatus on palju nõukogude “maiguga” tantse, kuid siiski on ta jäänud rühmajuhthide käsiraamatuks tänapäevani ja kannab tantsijate seas “Toomi piibli” nime.

Lavatantsu areng oli sel perioodil jõuline, tulemuslik ja ulatuslik. Rahvatantsurühmad tegutsesid peaaegu kõikide rahvamajade, koolide ja kõrgkoolide juures. Tähtpäevakontserdid, rahvakunstiõhtud ning hiljem ka tantsupeod hoidsid rühmade

kõrget konkurentsivõimet ja võistlusmomenti. Kuna tantsutase oli kõrge, pääsesid esinema ainult parimad.

Uus tants on oli kompositsioonilt ja tantsutehniliselt keeruline, kindla süžee ja sõnumiga, nõudis head kehakooli ja arvestas lava nõudeid. Tähtsaks peeti lavatantsu põhinõudeid, näiteks kõnnisammul asetatakse ennem maha põid, mitte kand, põid on tugevalt sirutatud enamike hüpete ja jalatõstete ajal, kehahoid peab olema korrektne ning pea pööratud publikusse või oma paarilisele. Kui folkloorsetes tantsudes võisid vabakäed liikuda loomulikult ja vabalt, siis nüüd fikseeriti need meestel enamasti puusal ja naistel seelikus või puusas. Tantsija kehakooli aluseks said klassikalise tantsu printsiibid – positsioonid jalgades ja kätes, harjutused tugipuu ääres, hüpped ja liikumised diagonaalil. Levima hakkasid erinevad treeningmetoodikad, mis olenesid juhi pädevusest ja teadmistest. Treening on tantsu õpetamise põhitegevus. “Otstarbeka ning tulemusrikka, ühteageu tantsijaid arendava, kui ka neid säästva treeningu õige valik on vastutusrikas töö, mis nõuab juhilt oskuslikku treeninguliikide valikut – nendest peab olema hea ülevaade ning oluline on ka sisu ja erinevuste tundmine” (Mikkel 1999: 33).

Väga edukalt jätkusid rahvakunstiõhtud ning nende haare ja julgus olid kasvanud. Nende juhtimine ja struktuur pidid täienema. Kunagise ainuliidri asemele oli tulnud keerukas üld- ja alajuhtide süsteem assistentidega. Juba 1960. aastal olid olemas organisatsiooniline üldjuht, muusika üldjuht, rahvatantsude üldjuht (Ullo Toomi), lisaks veel lasterühmade üldjuht (Ott Valgemäe) ja naisrühmade üldjuht (Heino Aassalu). Iga uue peoga läksid rühmade liigendus ja juhtimisstruktuur aina keerukamaks.

“1960. aastatel lähenes eesti rahvatantsu arengus uus pöördepunkt. Seda iseloomustas nüüd ühelt poolt avaram, kuid nivelleeriv üldtantsupeoline käsitlus ja teisalt süvendatud, lavatantsuline meisterlikkus, mis tingis omakorda uue kvaliteedi – omanäoliste isetegevuslike ning teenekate rahvatantsuansamblite tekke” (Toomi 1983: 211). 1963. aasta rahvakunstiõhtu nimetati ümber tantsupeoks, mille

ettevalmistav tegevus algas juba 1961. aastal – koostati tantsupeo repertuaari, telliti uusi tantse ja toimetati need trükki. Samuti asus ka tööle esimene rahvatantsupeo komisjon. Tantsupeo üldjuht rahvakunstnik U. Toomi täpsustas tantsupeo eesmärged: propageerida rahvatantsu, näidata, et meie rahvatants kätkeb endas alles kasutamata potentsiaalseid varusid, mis võimaldavad suurte tantsulavastuste loomist (Toomi 1983: 223). Eelmainitud rahvatantsupeol on murranguline tähtsus eesti rahvatantsu arengus.

Kuna 1950. aastatel hakkas folkloorsete tantsude kõrval populaarsust võitma autotitants ehk autori loodud rahvatants, tekkis 1960. aastatel mõttevahetus missugune suund on õige? Küsimuse tõstatajaks oli Uno Vettner 1963. aasta “Sirbis ja Vasaras” nr 46. Levisid kaks arengukontseptsiooni: esimene neist toetab meie rahvatantsu kindlapiirilisust, seejuures on arengu lähtealuseks võetud etnograafilised tantsupärandid omased jooned ja elemendid, mida oskuslikult ära kasutatakse ja arendatakse. Teist kontseptsiooni kohaselt on rahvatantsu põimitud klassikalise tantsu elemente ja põhimõtteid, mida rakendatakse uusloomingu loomisel. Artiklis “Igal ajastul oma huvid” avaldab Aime Lepik arvamust, et tema arvates on rahvatants rahulik õõtsumine ja ilutsemine – noortele liiga aeglane, igav ja ebahuvitav. Kuid ometi soovis ta näha rahvatantsu ehtsana – mitte mingisugust segu karakteritantsust, balletist ja esivanemate tantsupärandid (Toomi 1983: 231). Selline mõttevahetus on ka tänapäeval väga aktuaalne.

1.1.5.6 1970. aastad, folklooriliikumine tõstab pead

1970. aastatel sai Läänemaailmas alguse infotehnoloogial baseeruva kapitalismi globaliseerumine ning postmodernistlike ja multikultuuriliste kultuurimallide kujunemine. Rahvuslikust alalhoiust ajendatuna sooviti süüvida oma ajalukku ja pärimuskultuuri. Kujunes suund pöörduda tagasi autentse rahvapärimuse juurde. Samuti hakkas Eestis 1970. aastate alguses levima ehedat rahvamuusikat teadlikult viljelev ja propageeriv folklooriliikumine, milles esimesteks suunaandjateks olid ansamblid “Leigarid” (juht Kristjan Torop) ja “Leegajus” (Igor Tõnurist), veidi

hiljem “Hellero” ja mõni teine rühm. Seni olid ehtsat esituslaadi säilitanud üksnes setu ja kihnu folkloorirühmad ja üksikpillimehed, kellel polnud aga linnamiljöö ja kultuuripoliitikas suuremat mõjujõudu (Tõnurist 1998: 476). Sel perioodil tekkisid folkloorigrupid, kes pöördusid tagasi arhailise rahvalaulu ja autentse rahvatantsu juurde. Rahvatantsuliikumises põhjustas see stiliseeritud ja ehtsa rahvatantsu vastandumise. See on omapärane protestliikumine ametlikult soositud stiliseeritud rahvusliku lavatantsu ja rahvamuusikaorkestrite vastu, kelle esituses lõi sageli läbi “vormilt rahvuslik, sisult sotsialistlik” esitusviis. Rahvapärimuslikku ehtsust taotlevad rühmad viljelesid kõiki folklooriliike: laulsid, mängisid, tantsisid ja jutustasid (Tõnurist 1998: 476). Alanud folklooriliikumine oli opositsioonis ametliku privileegeritud suunaga. Tantsus avaldus see tasakesi pead tõstva ehtsa rahvatantsu harrastamisega. Etnograafiline rõhuasetus hakkas aegamisi peegelduma ka lavatantsus. Selle suuna viljelejateks olid K. Torop ning 1980. aastate keskpaigast Maie Orav oma tugeva folkloorse stiiliga loomingus. Folkloorne stiil vastandus aga nõukogude rahvaste tantse propageerivale suunale, mida näiteks viljeles I. Adamson oma rahvatantsuansambliga “Sõprus”.

“Ajastu kultuurile laiemalt oli iseloomulik folklooriaustus, kirgas loodusetunnetus ja ökoloogiline teadvus, kunstilisel isetegevusel baseeruv vilgas seltsielu, raamatu ja teatrilembus, nõukogulikkust parodeeriv satiir, venepärase stiili põlgus riietuses ja ruumikujunduses, rahvusmeelne meedia, privaatsuse vastandumine avalikule” (Arelaid 1999: 11).

1.1.5.7 Laulev revolutsioon ja taasiseseisvusaeg

Eesti taasiseseisvumise proloogiks sai võimas rahvaliikumine (1987-1991), mis sillutas teed suurest, kardetud Nõukogude Liidust legitiimse lahkulöömiseni ja rahvusriigi taastamiseni ning mida nimetatakse laulvaks revolutsiooniks (Vissel 2004: 120). Laulvas revolutsioonis polnud rahvatantsul nii silmapaistvat kohta nagu (isamaa)laulul, poliitilistel kõnedel. Nii nagu nõukogude ajal, jäi rahvatants poliitilise sõnumi edastamise poolest võrdlemisi neutraalsele tasandile, ei kandnud ta

seada ka taasiseseisvumise protsessis. Siiski oli ajastule omane kõik rahvuslik, mille kaudu usuti tunnetavat selgemini põlvkondade sidet oma esivanemate, ajaloo ja kultuuriga – see andis jõudu seada julgeid tulevikuplaane iseseisva riigina. Siiski toimus sel perioodi oluline täiendus eestlaste kultuuripildis – 1985. a. toimus Eestis CIOFF-i (International Council of Organizations for Folklore Festivals and Folk Art) 16. Peaassamblee, mis otsustas oma egiidi all ellu kutsuda rahvusvahelise folkloorifestivali “Baltica”, mis hakkas igal aastal toimuma ühes Balti riigis. 1989. a. jõudis festival esimest korda Eestisse. “Võib öelda, et kui rahvuslik ärkamine 19. sajandil sünnitas laulupidude traditsiooni, siis taasiseseisvumise protsessi saatis laialdane folklooriliikumise tõus” (Rüütel 2000). Alates sellest perioodist korraldatakse folklooripäevi igal aastal Eesti erinevates paikades. Maailmas korraldatakse iga aasta sadu folkloorifestivale. “Just folkloorirühmad on kujunenud eesti kultuuris üheks kõige nõutavamaks eksportartikliks. Kuigi see pole eesmärk omaette, ei saa alahinnata selle tähtsust folklooriliikumise levikus ja eesti kultuuri ekspordis” (Rüütel 2000). Samas loodi 1988. aastal kaks väga olulist seltsi: 16. novembril Eesti Folkloori Selts folklooriharrastajatele ja 10. detsember Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts lavarahvatantsu suunale. ERRS-i peamine eesmärk on rahvatantsu ning rahvamuusika säilitamine ja edasiarendamine.

“Majanduselu järsu liberaliseerumise järel 1990. aastate alguses ei jätkunud pärimuskultuuri massiharrastamiseks enam rahalisi ega inimressursse. Tekkis klubilise tegevuse madalseis, viimast eriti maal” (Arelaid 1999: 12). “Kui nõukogude ajal oli kultuuri arengut takistavateks asjaoludeks eelkõige selle juhtimise tsentraliseerimine, ideoloogiline surve ja tsensuur, siis tänapäeval on erinevate kultuuritraditsioonide jätkumine ja areng ohustatud tööstuslikult paljundatava kommerts-kultuuri standardiseeriva toime poolt. Viimase aastakümnete jooksul toimunud ühiskonna avatus, kultuuriinstitutsioonide erastamine, turumajandusele iseloomulike mallide sissetungimine on muutnud kultuuri funktsiooni. Kui rahvakultuuri eesmärgiks muutub rahategemine, ei saa ta täita oma põhirolli ja missiooni” (Rüütel 2000). Õnneks on 21. sajandi algus toonud eesti rahvatantsu

maastikule kultuuripoliitilisel tasandil uusi lootuskiiri. 2003. aasta lõpul algasid esimesed arutelud rahvatantsujuhtide mentor-konsultantide projekti käivitamise vajadusest. 2004. a. alguses moodustati ministri käskijaga vastav komisjon, kelle ülesandeks oli koori- ja tantsujuhtide pilootprojekti väljatöötamine. Samuti alustati 2004. aastal arutlusi teemadel riikliku toetuse võimalikkus koorijuhtidele ja rahvatantsurühmadele (Pedanik 2005: 11). 2006. a. on saanud mõlemad projektid hoo sisse – toimub nii edukas rahvatantsu mentorite projekt ning tantsupeo protsessis osalevate tantsurühmade juhtidel on võimalus saada riiklikku rahalist toetust.

Kõrvuti tugeva folklooriliikumisega jätkub ka tantsupidude traditsioon. Tantsupeod on ammutanud oma sisu rahvakunstist ning läbi aegade toitnud rahvustunnet. Tantsupidu on väljund kõigile üle maa tegutsevatele rahvatantsuharrastajatele, samas on see ka paljude uute kollektiivide tekkimise põhjus. Alates 1962. aastast korraldatakse üldlaulu- ja tantsupidude vahelistel aastatel noorte laulu- ja tantsupidusid ning 2007. a. suvel saab toimuma juba X Noorte Tantsupidu. Alates 1990. a. on toimunud neli Üldtantsupidu (1990. a., 1994. a., 1999. a., 2004. a.). “Välisriikide huvi meie rahvusliku väärtuse vastu on suur. Selle tunnistajaks on näiteks arvukad kõrgete riigijuhtide delegatsioonid ja hulgalised turismigrupid 2004. a. üldlaulu- ja tantsupeol, kellel oli soov osa saada meie peo vaimsusel ning näha ja kuulda kõike kohapeal” (Pedanik 2004: 5). Meie rahvakultuuri ja laulu- ja tantsupidude traditsioon said 2003. a. suure rahvusvahelise tunnustuse osaliseks. 07.11.2003 avaldati nimekiri mille kohaselt Eesti, Läti ja Leedu laulupeo- ja tantsupeotraditsioon ning Kihnu kultuuriruum kanti UNESCO (Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon) vaimse ja suulise maailmapärandi nimekirja (Pedanik 2004: 5). Nimekirja eesmärk on juhtida valitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja kohalike kogukondade tähelepanu oma suulise ja vaimse pärandi määratlemisele, väärtustamisele ja säilitamisele.

Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts (ERRS) korraldab koostöös Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskusega rahvatantsu temaatilisi koolituspäevi, seminare, kursusi. Selts tegeleb veel võistutantsimiste ja võistumängimiste, ühisesinemiste, uute

tantsude ja muusikapalade konkursside eestvedamisega, lisaks korraldatakse esinemisi rahvusvahelistel festivalidel (aastast 1993 igal aastal Europeades). Koostöös Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusega algatas ERRS Anna Raudkatsi nimelise rahvatantsupreemia väljaandmise (1992). Samuti toimuvad ERRS'i eestvedamisel eesti rahvatantsu maastikul oluliste isikute teema-aastad. 14.09.2002-14.09.03 toimus Ullo Toomi aasta, mille raames tähtsustati tema panust eesti rahvatantsus (toimusid seminarid, koolitused, tantsupäevad). 2004. aasta kuulutati Kristjan Toropi aastaks ning 2006. aasta oli Anna Raudkatsile pühendatud.

1997. aastast hakkas Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus välja andma raamatut "Rahvakultuuri aastaraamat". "Ühelt poolt võib aastaraamatut pidada õpikuks, kus rahvakultuurivaldkonna erinevad tegijad jagavad oma kogemusi ja elutarkusi. Teisalt täidab ka raamat ajaloolist rolli, saavad ju siia kajastatud erinevate aastate suuremad ettevõtmised" (Pedanik 2004).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et eesti rahvatantsu ajalugu on olnud väga mitmepalgeline ja huvitav. Sotsiaalse elu korraldus ning võõrvõimude valitsemine on mõjutanud eesti rahvatantsu, ning selle arengut. U. Toomi märkis oma kõnes Riias läti rahvatantsujuhtide konverentsil eesti rahvatantsu arengu kolme murrangulist etappi: esiteks rahvatantsu hääbumine 19. sajandi alguseks, teiseks rahvatantsude kogumist alates 1913. a. koos laiema taasviljelemisega 1926. aastast ja kolmandaks võimalust leida rahvatantsu näol avaramaid arenguvõimalusi ühiskonnas (Toomi 1983: 211).

1.1.6 Rahvatantsu roll noorte ühiskonnas

XX sajandi esimesel poolel kestis maanoorte aktiivne tantsuaeg 5-10 aastat. See algas, kui noored said 15–16-aastaseks, pärast leeriskäimist ja kestis abiellumiseni või esimese lapse sündimiseni. Üldiselt ei sobinud abielunaistel enam tantsimas käia. Samuti ei lubanud vanemad leeritamata noortel tantsimas käia. Salaja siiski käidi, sest magasid ju paljud noored suveajal aidas või lakas.

Mis puhul said Eesti külanoored kokku tulla, et tantsida ja mängida? Sündmused, mis andsid põhjust lõbutseda, võiks jaotada nelja rühma: 1) perekondlikud tähtpäevad; 2) kalendripühad; 3) ühistöö; 4) puhtlõbustuslikud kooskäimised.

1920. aastatelk püüti Eestis seltskonnatantsudena elustada XIX sajandi talupoja seltskonnatantse. Ühe sellesuunalise tantsuraamatu autor Anna Raudkats kirjutas oma 1926. aastal ilmunud “Eesti rahvatantsude” eessõnas: “Masinlikkude, tihti ebaesteetiliste ja isegi kombevastaste “moodsate” tantsude, neegritelt ja teistelt metsarahvastelt laenatud shymmide ja fokside asemel võtkem tarvitusele noorsoo hulgas meie omad rahvatantsud”. “Moodsate tantsude” all pidas A. Raudkats silmas tantse mis 1920. aastatel ja 1930. aastatel noorte hulgas populaarsust võitama hakkasid (foks, tango, tšarleston, biston, tuustepp, simmi). Kristjan Torop nimetab oma 1997. aastal ilmunud raamatu “Valmik XX sajandi I poole seltskonnatantse” eessõnas sellist lähenemist ebaõnnestumiseks, kuna iga kultuuriüritus, sealhulgas ka seltskonnatants on oma aja laps, ega lase end mehhaaniliselt, ühe isiku või instantsi soovil-käsul ühest ajast teie üle kanda. Pöördumisel minevikupärandi poole peab olema kollektiivne sisemine vajadus. Samuti ebaõnnestus 1950. aastail katse asendada vägivaldselt tollased moetantsud (foks, tango, rokk tvist jt. – “pärit roiskuvast Läänest ega sobi meile”) vanade aristokraatlike, peenutsevate ballitantsudega (*bas de quatre, pas de trois, pas de zephyre, mignon, pas de grace jt.*) Kui avalikul tantsuõhtul hakkas orkester neid mängima (ta ei tohtinud muud mängida) – siis noored läksid saalist lihtsalt välja. (Torop 1997: 11) Muutused ühiskonna elus puudutavad ka noorte tantsimisvõimalusi ja samuti tantse. Üleminek külasimmanilt, kus tantsiti rahvatantse, rahvamajja või seltsimajja tasulistele piduõhtutele toimus sujuvalt, aastakümneid eksisteerisid simman ja piletiga pidu kõrvuti.

Tänapäeval tantsivad noored diskodel diskotantse ning rahvatantse pidudel noored ei harrasta. Muidugi on erandiks spetsiaalsed folkloori- ja rahvamuusika üritused, näiteks Viljandi Pärimusmuusika Festival, kus tihti kohtab noori, kes meeleldi tantsivad rahvatantse. Üldiselt on jäänud tänapäeva tantsumaastikul rahvatantsude

tantsimine rühmade treeningsaali ning esinemislavale. Siiski on tänapäeva rahvatantsuharrastuse maastikule lisandunud uus koostantsimise vorm – tantsuklubid. Tantsuklubi on koht, kuhu võib minna koos perega või sõpradega, kohal on alati rahvamuusikud. Soovi korral saab õppida rahvatantse või lihtsalt mõnuses seltskonnas aega veeta. “Tantsuklubide eesmärk on õppida vanu tantsumustreid, [...] et edendada nii seltskondliku tantsimise traditsiooni rahva enda seas. Tantsuklubides õpitakse vanu traditsioonilisi tantse [...] rahulikult ja oma tunnetuse järgi.” (Estonica 2005) Tantsuklubide liikumise sündimisest kirjutab Eesti Instituudi algatatud võrguentsüklopeedia Estonica: “Rahvatants kui selline on tänapäeval muutunud peaaegu et teatud spordiliigiks, kus kõik osalejad peavad liikuma viimistletult ja ühtemoodi. Harjutamisega aga kaob see loomulik ebahütlus ja õõtsumine, mis seltskondlikus olemises mõnusa ühtsustunde tekitab. Seetõttu tekkisidki 20. sajandi lõpus alternatiivina rahvatantsurühmadele, kus valmistuti valdavalt vaid tantsupidudeks, tantsuklubideks nimetatud rahvakogunemised.” (Estonica 2005). Üldjoontes on tänases tantsuklubis tantsijate vanus ja eluetapp sama, mis sajandeid tagasi – lõviosa tantsijatest jääb vanuse poolest hilisteismeliste ja kolmekümnete vahele ning enamuse näivad moodustavat vallalised noored. Vanemaid inimesi tantsuklubides eriti ei käi nagu ei käinud nad ka külapidudel. Tantsuklubi üritusi korraldatakse eri linnades eri aegadel, tavaliselt regulaarselt üks kuni paar korda kuus, nii nädalalõpul (põhiliselt laupäev) kui argipäevadel (kolmapäev, neljapäev). Kohti, kus tantsuklubide tegevusest saab osa võtta, on mitmeid üle eesti – Tallin, Tartu, Viljandi, Märjamaa, Võru jt. Kui võtta arvesse ka folkloori- ja rahvatantsurühmade simmanid, käiakse meelelahutuslikuks tantsimiseks koos kõikjal üle Eesti (Kapper 2006: 52).

1.2 Empiirilised alused

Empiiriliste alustena kasutan valminud akadeemilisi uuringuid, mis kattuvad rahvatantsu temaatikaga.

1.2.1 Rahvatantsu uurimise lähtekohti

Siinkohal tuleb ära märkida, et rahvatantsuga seonduvat on uuritud kaduvalt vähe võrreldes teiste inimese elus oluliste valdkondadega, nagu näiteks rahva- või popmuusika (Hoppu 1999: 9). Ka Eestis valitseb selline olukord. Eesti rahvaluule ja –muusika kohta on kirjutatud üsna rohkeid uurimusi ja ülevaateid, milles on tähele pandud eriti üksikute liikide sisu ja vormi iseärasusi, nende ajaloolist kujunemist ja funktsiooni rahva elus (Tampere 1975: 5). Vähe, peaaegu üldse pole meil uuritud rahvatantsu, isegi materjalide kogumine, võrreldes teiste rahvakunsti liikidega, pole toimunud kuigivõrd pidevalt ja sügavalt (Tampere 1962: 2). Sotsiaalteaduste aspektist on uurimistegevus olnud ülimalt tagasihoidlik. Siiski on tehtud tubli töö rahvatantsude kogumisel ja arhiveerimisel ning leidub ka materjale antropoloogilisest ja etnoloogilisest lähtekohast.

Tantsu uurimine antropoloogilisel lähenemisel peaks katma järgmised dimensioonid: (1) tantsu struktuuri vormiline aspekt - *mida* esitatakse; (2) teostus struktuur või esitamise stiilid – *kuidas* liikumine on saavutatud; (3) sotsiaalsete ja kultuuriliste faktorite koosmõju enne esinemist, esinemise ajal ja peale esinemist – *kes, millal, kus ja milleks*; (4) tantsu roll kultuuris, normide, esteetika ja tähenduse dimensioonis – tantsu “*tähendus*” (Youngermann 1975: 117). Eeltoodud aspektidest puudutab käesolev töö kõige enam rahvatantsu rolli ühiskonnas ning täpsemal öeldes noorte arvamust rahvatantsust.

Ameerika tantsuanthropoloog Anya Peterson Royce jagas oma raamatus “The Anthropology of Dance” (1977) tantsuanthropoloogilise uurimistegevuse, mis tegeleb peaaesjalikult rahvatantsu ja seltskondliku tantsuga, kahte põhisuunda: struktuurianalüütiliseks (huvi tantsu vormi ja struktuuri vastu) ja funktsionalistlikuks. Viimast oleks tänapäeval õigem nimetada kultuurianalüütiliseks (ühiskondlik ja kultuuriline kontekst). 1990. ndatel kerkis esile kolmas suund, mida võib nimetada korporeaalseks (tants kui sotsiaalne nähtus) (Hoppu 1999: 10). Tantsu uurimine võib põhineda erinevatel lähenemistel, igaüks neist võib olla seletatud ajaloolis- poliitilise

faktoriga, sotsiaalkultuurilise faktoriga, epistemoloogia (tunnetusteooria) faktoriga (Giurchescu, Torp 1991: 1).

Nüüdisaegse tantsu-uurimuse eeskujud on ühiskonnateadustes. Näiteks Michael Foucault ja Norbert Elias on eriti rõhutanud tegevuse ja kehalisuse kesksust uurimises (Hoppu 1999: 14). Siiski ei ole rahvatantsu uurimine kuigi palju suutnud jälgida uusimaid uurimis- ja teoriasuundi, kuigi on enesestmõistetav, et see suundumus pakub rahvatantsule uusi arenguvõimalusi. Käesolev magistr töö võiks olla üheks näiteks selle alal.

Sibeliuse Akadeemia kultuurikorralduse osakonnas Soomes kirjutas Helena Valtonen magistr töö “Audiences of Folk Dance Performances” (1999). See uurimistöo põhineb rahvatantsu etenduste publiku uuringus ning ei puuduta rahvatantsu imago käsitlust.

Imago teemadel leiame Eestis väga vähe uurimusi, kindlasti on see põhjustatud ka sellest, et imago käsitlus on Eestis veel suhteliselt uudne. Siiski tooksin välja Piret Kulli bakalaureusetöö “Spordiala imago kujundamine neoliberaalses ühiskonnas (korvpalli näitel)” (2005) ja Aune Pasti magistr töö “Eesti linnade imago analüüs” (1996).

1.2.2 Rahvatantsu harrastuse uurimine Eestis

Elanikkonna kultuuritarbimise uuringus 2003. aastal (Kultuuritarbimise uuringu aruanne 2003) vaadeldi inimeste kokkupuuteid kultuurivaldkondadega mitte tarbimise, vaid selle valdkonnaga tegelemise seisukohast. Tulemused (vt lisa 5) näitavad et, kõige suurema harrastajaskonnaga kultuurivaldkond on Eestis fotograafia (sellega on viimase 5. aasta jooksul tegeleenud 25% elanikest), järgnevad juba tuntava vahega laulmine ja tants (vastavad protsendid on 16 ja 14). Laulmise ja tantsimisega tegelevad naised rohkem kui mehed. Vanusegruppide lõikes tegelevad laulmise ja tantsuga kõige rohkem 15–19-aastased. Teiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste

lõikes olulisi erinevusi ei ilmne. Kuid millise osakaalu 14% tantsuga tegelejate seas moodustab rahvatants, sellele uuring vastust ei anna.

2001. a. tegi Ingrid Rüütel ankeetküsitluse folkloorifestivalil Baltica osalenud rühmade seas. Uurimuse eesmärgiks on välja selgitada, kes on eesti folklooriliikumise subjekt, milline on folkloorirühmades osalejate sotsiaalne ja üldkultuuriline taust, millised on nende väärtushinnangud ja üldisem huvidering, miks nad osalevad folkloorirühmades, millised on nende tegutsemise motiivid ning miks on nende arvates tänapäeval üldse vaja pärimuskultuuri (Rüütel, Tiit 2005: 22). 10–19-aastaste harrastustegevuses on kõige populaarsem tantsimine laulmise ja pillimängimise ees (vt lisa 6).

Uuriti ka tantsimist harrastusrühmades ja seltskondlikel üritustel. Tulemustest selgub, et rahvatantsu harrastab ligi kolmandik uuringus osalejatest, muude harrastustantsude populaarsus on märksa madalam jäädes valdavalt allapoole 10% piiri, erandiks vaid 20–29-aastased, kellest viiendik harrastab peotantsu. Seltskonnas tantsimisel on kõige populaarsemad vanad seltskonnatantsud (valss, fokstrott, tango), neid tantsivad pooled lapsed ja 70-85% täisealisi, mida vanemad seda meelsamini. Seevastu uusi seltskonnatantse (disko) tantsivad pooled lapsed ja noored, nende populaarsus vanemate hulgas väheneb järjest ja üle 50-aastased eiravad neid peaaegu täielikult (vt lisa 7). Kui vaadata ainult vanusegrupi 10–19-aastaseid, mis haakub ka käesolevas uurimuses huviorbiidis olevate vanusega, näeme, et ligi pooled harrastavad vana- ja uut seltskonnatantsu ning 32% harrastavad rahvatantsu ning 10% piirile jääb peotants ja muu harrastustants. Siinkohal tuleb muidugi arvestada valimit, kelleks on folkloorirühmades osalejad, kellel on tunduvalt kõrgemad väärtused traditsioonide ja rahvakultuuri osas. Etteruttavalt võin öelda, et käesoleva uurimistöö tulemused erinevad tugevalt ülalpool kirjeldatud uurimuse tulemustest selles valdkonnas.

Lisaks eelnevale uurimistööle viisid Ingrid Rüütel ja Ene-Margit Tiit 2004. aastal Eesti koolides läbi ankeetküsitluse “Kooliõpilaste väärtushinnangud ja huvialad”

(Rüütel, Tiit 2005 b). Kokku vastas 345 12–19-aastast eestikeelse kooli õpilast. Kõrgelt hinnatud väärtuste hulgas oli palju positiivseid väärtusi, nagu perekond ja kodu, sõbrad, auaus, abivalmidus, enesearendamine, rahu, kodupaik, sugulased, kohuse- ja vastutustunne, loodus. Ent nii poistel kui tütarlastel domineerisid isikukesksed väärtused, kuna isamaalised väärtused jäid väärtuste skaala lõpupoole. Poisid väärtustesi enam patriotismi (isamaa-armastus), tüdrukud eestlus ja sellega seotud kultuurilisi väärtusi – rahvuskultuuri ja traditsioone. Kokku vaid 21-30% noortest pidas oluliseks eestlust, rahvakultuuri ja traditsioone. Kõige populaarsemaks harrastuseks kujunes muusika kuulamine, millega oma aega sisustavad peaaegu kõik noored. Järgnevad harrastused nagu sport, arvuti, lugemine, reisimine jne. Kooliõpilaste muusikaelistusest selgub, et kõige populaarsem on popmuusika (seda kuulab meelsasti ligi 80% koolitüdrukutest ja 50% koolipoistest). Edasi järgnevad rokk, disko, džäss ning ainult pisut üle 10% tüdrukutest ja pisut alla 10% poistest kuulab eesti rahvamuusikat.

Sille Kapper (2005) uuris oma magistritöös “Tantsufolklorismist tänapäevases Eestis: Folkloorse tantsu harrastamisest Eestis aastail 1995-2005” tantsufolklorismi ilminguid tänapäeva Eestis: vaatles folkloorse tantsu harrastamist erinevates situatsioonides, pöörates tähelepanu konteksti- ja funktsioonierinevustele, samuti jälgis tantsija füüsilise mõju tantsutekstile, esitusviisile ja -maneerile ning kirjeldas harrastajagruppides arenevat sekundaartraditsiooni. Uuring andis kinnitust, et folklooriharrastajate grupid, nii iga kollektiiv omaette kui suuremad sarnaste põhimõtetega kooslused, moodustavad sümboolseid kogukondi, kus ühine huvi pärimuskultuuri vastu ühendab eri vanuses ja igapäevaselt väga erinevates eluvaldkondades tegutsevaid inimesi. Rahvatantsurühmades ja osalt ka folkloorirühmades on folkloorne tants omandanud uue funktsiooni füüsilise koormuse pakkujana ning sekundaartraditsioonis on folkloorne tants omandanud ka rahvusliku identiteedi kandja ja kujundaja funktsiooni.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et Eestis on rahvatantsu harrastuse uurimine on olnud ülimalt tagasihoidlik. Jääb vaid loota, et noortel teaduritel on huvi uurida

rahvatantsuga seonduvaid sotsiaalkultuurilisi aspekte. Teema uurimise põhjalikkus annab võimalusi strateegilisteks tegevuskavadeks rahvatantsu valdkonnas.

1.3 Uurimisküsimused ja hüpoteesid

Töö **eesmärgiks** on uurida, analüüsida ja hinnata rahvatantsu hetke imagot ja välja selgitada 11–18-aastaste noorte suhtumist eesti rahvatantsu ja rahvakultuuri ning leida tegurid, miks noortele meeldib või ei meeldi tegeleda rahvatantsuga.

Täpsemalt on **uurimisobjektiks**:

1. 11–18-aastased kõikide eesti maakondade noored

Töö põhiküsimused:

1. Kas noored on huvitatud eesti rahvakultuurist?
2. Leida faktorid, miks rahvatantsuga tegelemine noorte seas on ebapopulaarne.
3. Millised on motivatsiooniaspektid, mis tõstaksid rahvatantsu imagot 11–18-aastaste noorte seas?
4. Kas noored on huvitatud rahvatantsu propageerimisest haridussüsteemis?
5. Milline on rahvatantsu imago ja populaarsus võrreldes teiste tantsustiilidega?
6. Ettepanekud rahvatantsu imago parandamiseks.

Hüpotees:

11–18-aastased noored ei ole huvitatud rahvatantsuga tegelemisest ning rahvatantsu imago on negatiivne.

2 UURIMISMETOODIKA

2.1 Uurimistöö metodoloogilised lähtekohad ja uurimismeetodid

2.1.1 Andmete kogumise meetod ja ankeedi kirjeldus

Uurimistöö meetod on kvantitatiivne ankeetküsitlus ning uurimus põhineb 2006. aastal eesti koolides läbiviidud ankeetküsitlusel. Ankeet koosneb 22 küsimusest, millest 15 on kinnised küsimused ja 7 on lahtised küsimused. Ankeedi alguses on tutvustus, mis ankeediga on tegu ja milleks see vajalik on. Küsimustes nr. 1, 2, 3 küsitakse osalejate demograafilisi taustandmeid (sugu, vanus, elukoht). Nr 4, 5, 6 on ettevalmistavad küsimused, kus küsitakse üldist huvi rahvakultuuri ja tema valdkondade vastu. Küsimused nr. 7-19 on põhiküsimused, mis annavad vastuse noorte arvamustest ja huvidest. Küsimused nr 13 ja 14 on vabavastustega küsimused, kus soovitakse teada noorte arvamust rahvatantsu populaarsuse kohta ning soovitusi mida võiks teha, et rahvatantsu harrastamine oleks noorte seas populaarsem. Küsimustele nr 20-22 vastasid ainult need, kes tegelevad või on tegelema rahvatantsuga ning nendes küsimustes küsitakse rahvatantsu õpetaja taset, vanust ja hea rahvatantsuõpetaja ideaali. Ankeet lõppeb hüvastijätku ja tänusõnadega. Ankeet on lisatud, vt lisa 8.

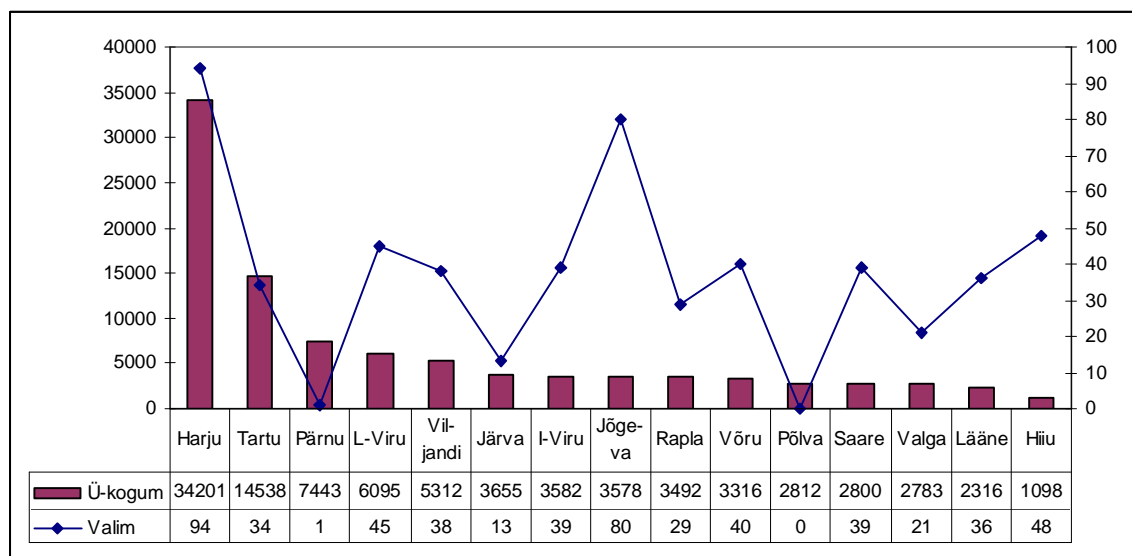
2.1.2 Andmestiku statistikameetodid ja graafikud

Kõik andmestiku tunnused kodeeriti ja sisestati sisestusvormi. Tunnuste jaotuste ja keskmiste arvutamiseks (sagedustabelid, kahe tunnuse risttabelid, tunnuste keskmised rühmade kaupa) on kasutatud statistikaprogrammi SPSS. Graafikud on tehtud samadest andmetest Exceli abil, kasutades mitut tüüpi histogramme, sh ka kahel teljel esitatud joon-tulp-diagrammi ja tinglikke jaotusi kujutavaid tulpdigramme. Lisaks sellele on kasutatud ka lihtsaid sektordiagramme. Vabavastuste nr 13, 14, 22 analüüsimiseks kasutan kirjeldavat analüüsi, kus toon välja vastuste põhiideed ja ettepanekud, mis noored on teinud rahvatantsu imago parandamiseks.

2.1.3 Valimi suurus ja kirjeldus

Käesolev uurimistöö on üle- eestiline ning territoriaalse jaotuse aluseks on 15 Eesti maakonda. Lisaks küsitlesin eraldi ka Tallinna linna 11–18-aastaseid noori, kuna ligi pool eesti elanikest elab Tallinnas. Tegemist on mitmeastmelise, kobarvalimiga. Igast maakonnast valisin juhusliku printsiibi alusel kaks (ühe linna – ja ühe maakooli) päevase õppega eesti (keelse) munitsipaalkooli, milles põhikool ja gümnaasium tegutsevad ühe asutusena. Erandiks olid Harjumaa, kust valisin kaks maakooli ja Tallinna linnast kaks linnakooli. Kokku saatsin ankeedid 32 kooli, millest 16 on maakoolid ja 16 on linnakoolid. Vanuselises valimis on neli vanuserühma: 6. klass (keskmise vanus 11–12. a.) 8. klass (13–14. a.) 10. klass (15–15. a.) ja 12. klass (keskmise vanus 17–18. a.). Igast maakonnast küsitlesin kahte erinevat vanuserühma.

Tabel 3. Valimi suurus võrreldes maakondade õpilaste arvuga.

Üldkogum = päevase õppega eestikeelsed munitsipaalkoolid, milles põhikool ja gümnaasium tegutsevad ühe asutusena (Eesti Hariduse Infosüsteemi andmed seisuga 15.11.2005).

Kõige kõrgem vastajate esindatus on Hiiumaal, kust 1098 üldkogumis olnud õpilasest vastas 4,37 %. Keskmise vastajate arv üldkogumi kohta on 0,57 %. Tabelis 4 on näha kogu jaotus vastavalt maakondadele.

Tabel 4. Vastajate esindatus maakonniti võrreldes üldkogumiga

	Esindatuse %
Hiiu	4,37
Jõgeva	2,24
Lääne	1,55
Saare	1,39
Võru	1,21
Ida-Viru	1,09
Rapla	0,83
Valga	0,75
Lääne-Viru	0,74
Viljandi	0,72
Keskmine	0,57
Järva	0,36
Harju	0,27
Tartu	0,23
Pämu	0,01
Põlva	0

2.1.4 Küsitluse läbiviimise tehniline teostus ja protsessi kirjeldus

25.01.2006 toimus Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuses maakondade kultuurikuraatorite seminar, kus tegin ettekande oma planeeritavast uurimistööst ning palusin koostöövõimalust küsitluse teostamiseks. Igasse valitud kooli saatsin maakondade kultuurikuraatorite abiga ühe komplekti ankeete, kuhu oli lisatud ka läbiviimise juhendid, kus pöörasin tähelepanu võimalike ankeedi täitmisel eettulevatele probleemidele, et juhendaja oskaks laste küsimustele vastuseid anda. Maakondade kuraatorid võtsid ühendust valitud koolide huvijuhtidega ning saatsid ankeedid koolidesse. Igas komplektis oli 20 ankeeti (kokku saatsin maakonda 40 ankeeti). Kui klassis oli rohkem õpilasi kui 20, palusin ankeete juured paljundada. Ümbrike peale kirjutasin klasside numbrid (näiteks 6. klass, keskmine vanus 11-12.

a.). Seega valis küsitluse läbiviija koolis omal valikul, millises etteantud earühmaga klassis ta küsitluse läbi viib. Kokku saatsin täitmiseks 640 ankeeti. Täidetud ankeetide laekumise tähtaeg oli 27.02.2006 ning need tuli saata Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskusesse. Siiski ei jõudnud kõik ankeedid tagasi määratud tähtajaks ning pikendasin laekumise tähtaega kuni 01.05.2006. Seega on käesolev ankeetküsitlus läbi viidud ajavahemikul 25.01.2006-01.05.2006. Eelküsitluse viisin läbi Tabasalu Gümnaasiumi 6. klassis 18.01.2006, et välja selgitada võimalikke probleeme ankeetide täitmisel.

2.1.5 Täidetud ankeetide laekumine

Täidetud ankeete laekus tagasi 557 (välja saatsin 640), seega laekus 87 %. Nagu tabelis 3 on näha, on vastajate arv maakonniti väga erinev. Ankeete ei laekunud tagasi Põlvamaalt ja Pärnumaalt (1 Rapla õpilane elab Pärnu maakonnas, seega on ta sattunud esindama Pärnu maakonda). Mõnede maakonnad on saatnud tagasi rohkem täidetud ankeete kui 40, mis igasse maakonda sai saadetud, näiteks Jõgevamaa 80, Hiiumaa 48. Samas mõnedest maakondadest laekus tagasi vähem ankeete, näiteks Järvamaa 13. Ja Valgamaa 21. Kuna täidetud ankeetide tagasisaatmise alam- ja piirmäär ei olnud kehtestatud, on seletatav, miks laekumine maakonniti erinev on. Tabelis 5 on toodud vastajate aktiivsus maakonniti.

Tabel 5. Vastajate aktiivsus protsentides maakondade järgi

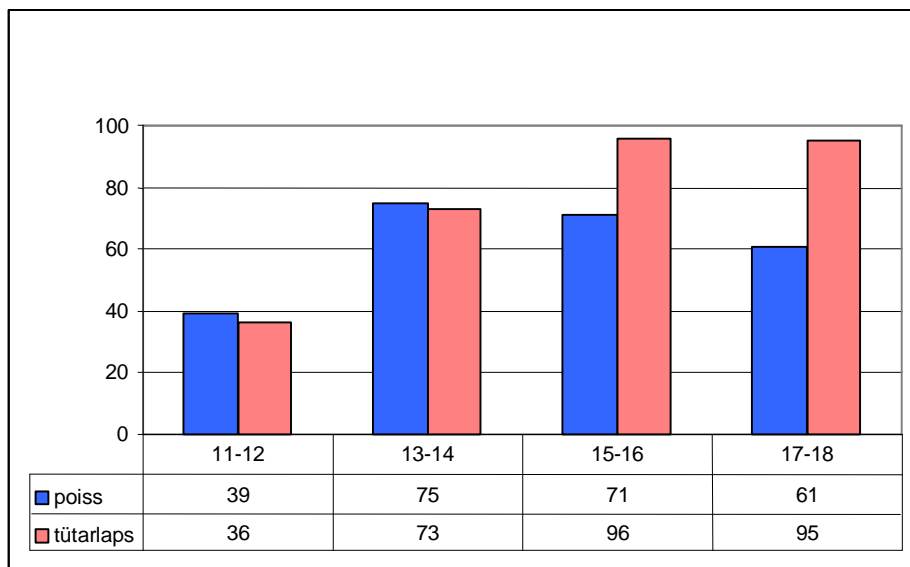
Harjumaa	16,9
Jõgevamaa	14,4
Hiiumaa	8,6
Lääne - Virumaa	8,1
Võrumaa	7,2
Ida- Viruma	7
Saaremaa	7
Viljandimaa	6,8
Läänemaa	6,5
Tartumaa	6,1
Raplamaa	5,2
Valgamaa	3,8
Järvamaa	2,3
Pänumaa	0,2

3 TULEMUSED

3.1 Vanus ja sugu

Kõigist küsitletud noortest moodustasid 54,9% tütarlapsed ja 45,1% noormehed. Kõige aktiivsemad vastajad olid 15–16 ja 17–18-aastased tütarlapsed. Samas on huvitav fakt, et 13–14-aastased noormehed olid aktiivsemad vastajad kui teiste poiste vanusegruppide esindajad. Tabelist 6 on näha, et kõige rohkem ankeete (30%) laekus 15–16-aastastelt noortelt, 28% vastanutest olid 17–18-aastased, 26,6 % vastanutest olid 13–14-aastased ja 11–12-aastased moodustasid 13,5%. Siit järeldub, et alates 13–14-aastaste grupist on noored aktiivsema ellusuhtumisega ning oskavad, tahavad ja julgevad oma arvamust väljendada.

Tabel 6. Vastajate jaotus soo ja vanuse järgi

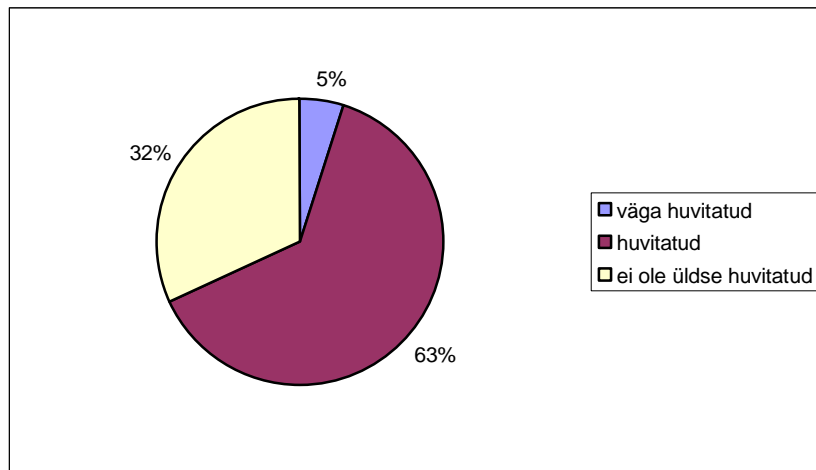

3.2 Noorte üldine huvitatus eesti rahvakultuurist

5 % vastanutest on väga huvitatud eesti rahvakultuurist, 36 % on huvitud ja 32 % ei ole üldse huvitatud. Üle veerandile noortest ei paku huvi oma rahvakultuur ning võin

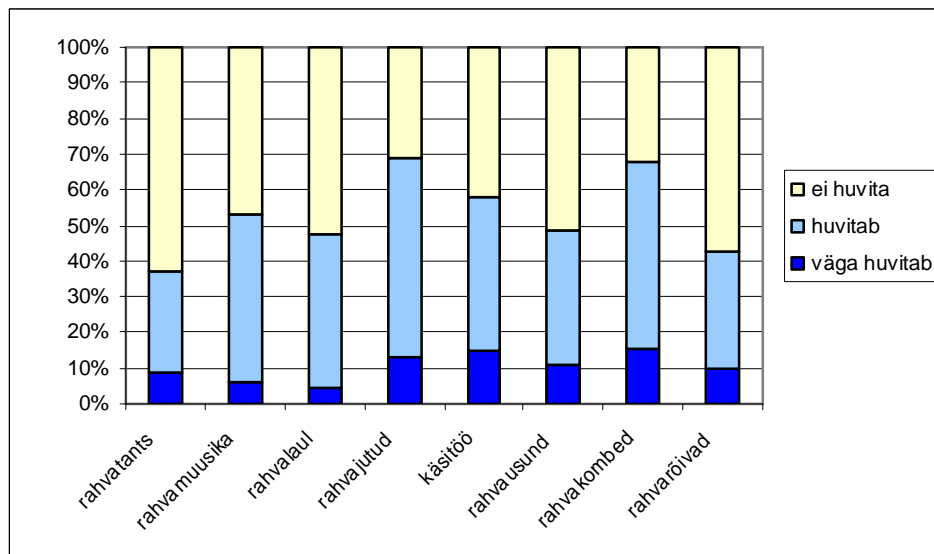
järeldada, et need noored esindavad globaliseeruva ühiskonna mõttemaailma, kus kaob kodumaa ja oma kultuuri ja kuuluvuse tunnetus.

Tabel 7. Huvi rahvakultuuri vastu

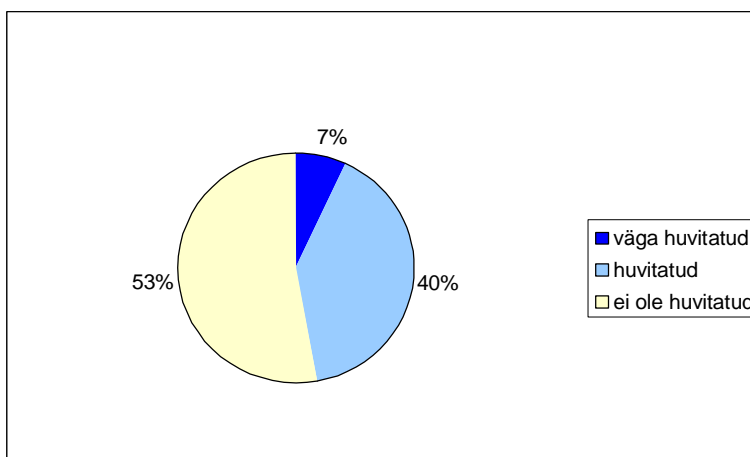
Kuna rahvakultuur koosneb erinevatest valdkondadest, siis on selge, et huvitatus erineb valdkondade vahel. Tabelis 8 on näha, et kõige rohkem pakuvad 11–18-aastastele noortele huvi rahvajutud, teisel kohal on rahvakombed ning kolmandal käsitöö. Rahvatantsu huvi jääb võrreldes teiste valdkondadega kõige viimaseks. Minu jaoks on see väga intrigeeriv tulemus. Kas tõesti tänapäeva noor pigem loeb rahvajutte ja huvitub rahvakommetest, kui ta valib oma huviks rahvatantsu? See tulemus on rahvatantsu maine koha pealt üsna ohtlik ning tõstatab küsimuse, miks on eesti rahvatants võrreldes teiste rahvakultuuri valdkondadega noorte silmis madala populaarsusega.

Tabel 8. Erinevate rahvakultuuri valdkondade jagunemine vastavalt huvile.

Küsimusele, kas noored on huvitatud rahvakultuuri tunnist koolis, kus õpetatakse tundma kõiki eesti rahvakultuuri valdkondi vastasid, 47%, et nad oleksid huvitatud. Tabelis 9 on näha kogu protsentuaalne jaotus.

Tabel 9. Huvi rahvakultuuri tunni vastu koolis

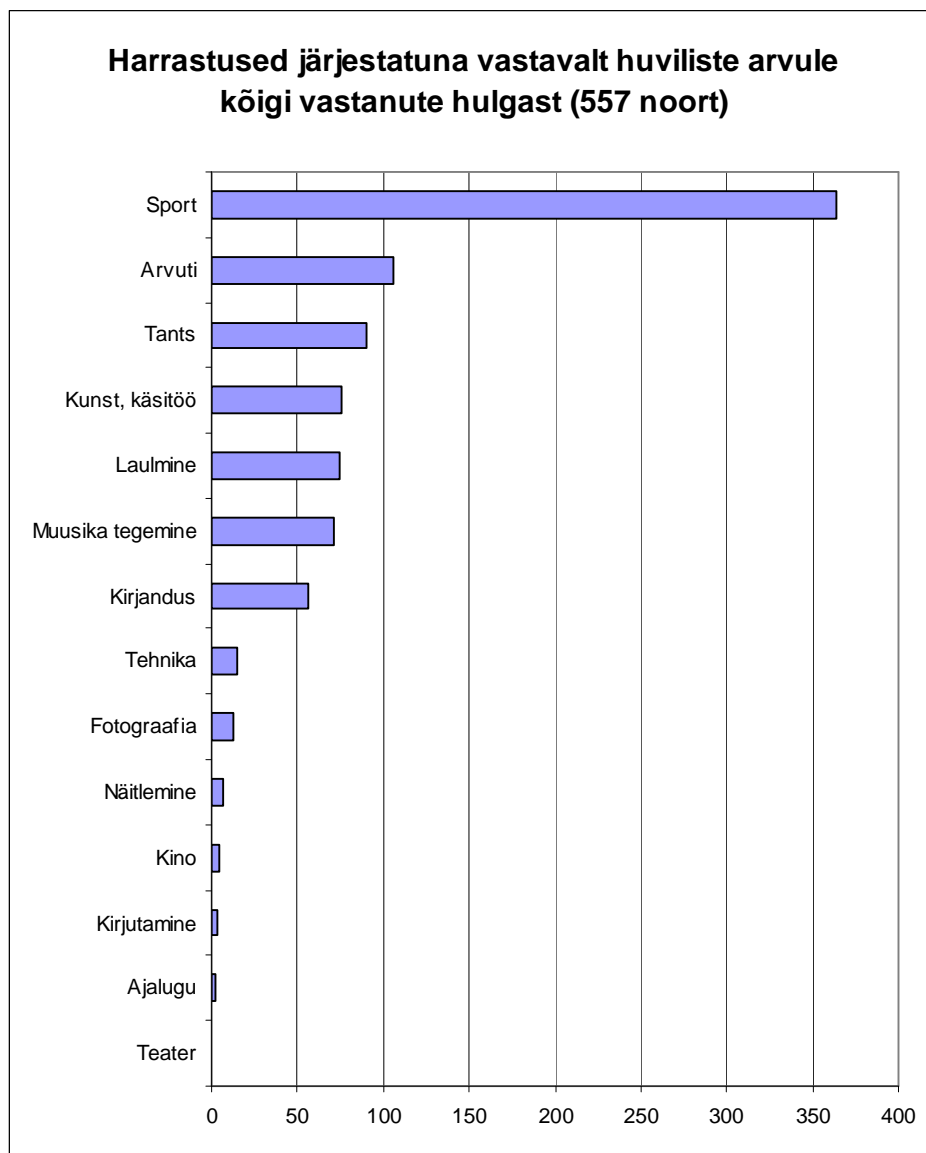
Tabelite 7, 8, 9 tulemustest järeldub, et noortel on huvi oma rahvakultuuri vastu. Kui huvitatuid oli 68%, aga tunnist võtaksid osa 47%, järelikult aktiivse osaleja arv

on kahanenud. Kuid siiski on see piisav protsent, et meie Haridusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi haridus- ja kultuuripoliitika suund kulgeks noorte harimises suunda, kus üldhariduskoolis oleks võimalik õppida ainet nagu rahvakultuur.

3.3 Noorte hobid vabal ajal

Selleks, et välja selgitada, milliste hobidega noored vabal ajal tegelevad ning millise osa sellest moodustab üldse huvi tantsukunsti vastu, palusin ma kirjutada igal vastajal kolm hobi. Kuna harrastustegevusi on väga erinevaid, siis üldistasin tulemused näiteks spordi alla kuuluvad kõik spordiliigid: erinevad pallimängud, extreemsport, jalgrattasõit, jõusaal, bowling, ratsutamine, talvespordialad, autosport jooksmine jms. Tabelist 10 järeldeb, et kõige populaarsem harrastus 11–18-aastaste noorte seas on sport (364 vastanut 557 seast). Teisel kohal on arvuti, kuhu alla kuulub internet ja arvutimängud (106 vastanut 557 seast). Kolmandal kohal on tantsimine, kuhu alla kuuluvad kõik erinevad tantsustiilid, mida mainiti (90 vastajat 557 seast). Seega võrreldes kõigi harrastustega on üldine huvi tatsu vastu 15,6%.

Tabel 10. Harrastused järjestatuna vastavalt huviliste arvule kõigi vastanute hulgast (557 noort)

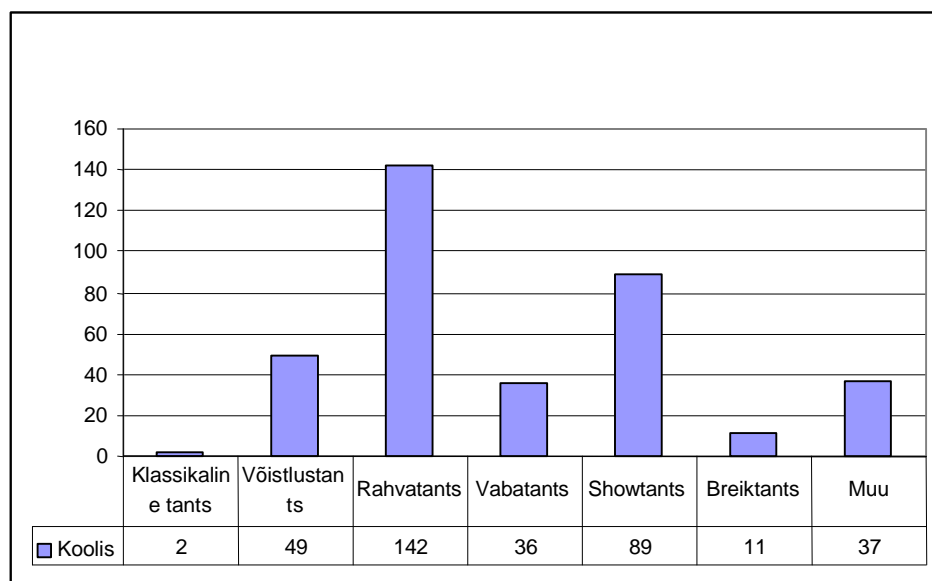

3.4 Rahvatantsu harrastamise võimalused, teadlikkus ja osavõtt

3.4.1 Rahvatantsu harrastamise võimalused koolis

Koolis on kõige suurem võimalus võrreldes teiste tantsustiilidega võtta osa rahvatantsust (huviring, mis tegutseb koolivälisel ajal). 142 noort vastas, et nende koolis pakutakse võimalust tegeleda rahvatantsuga vt tabel 11. Teisel kohal on koolis võimalus osa võtta showtantsust ja kolmandal kohal võimalus tegeleda võistlustantsuga (seltskonnatants). Siin kohal teeksin omapoolse korrektuuri, kuna võistlustants on võistlemine professionaalsel tasandil siis oleks õigem kasutada väljendit seltskonnatants.

Tabel 11. Erinevate tantsustiilide harrastamise võimalus koolis

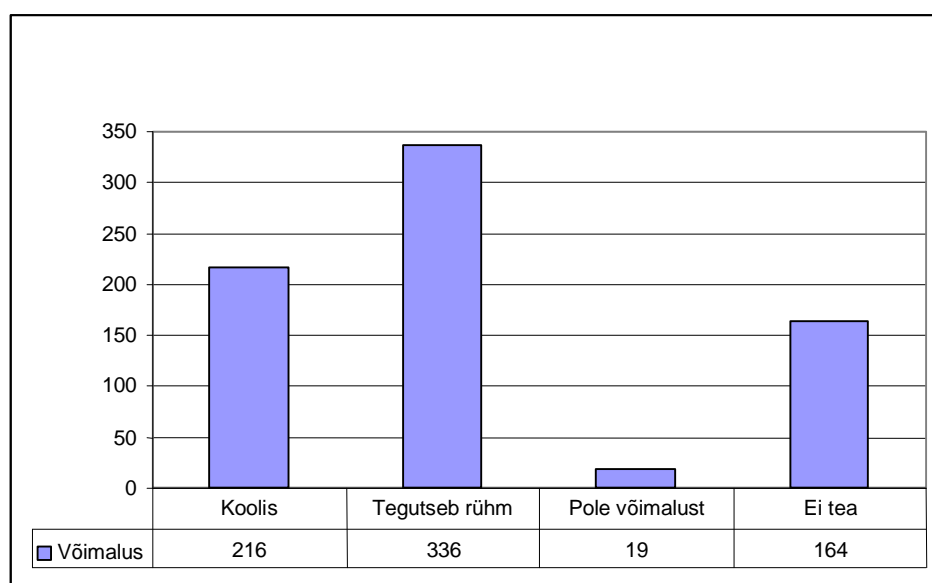

3.4.2 Teadlikkus võimalustest osaleda rahvatantsus

Selleks, et välja selgitada noorte teadlikkust, millised võimalusi tegeleda rahvatantsuga pakub nende linn/maakond, kus nad elavad, palusin märkida erinevad vastusevariandid. Vastustest selgub, et 336 noort on teadlikud, et nende linnas/vallas

tegutseb rahvatantsu rühm. Seega üle poolte vastanutest teavad, et kohalikus omavalitsuses oleks võimalus osaleda rahvatantsus. 216 noort teavad, et kohaliku omavalitsuste koolides pakutakse võimalust osaleda rahvatantsus. 29% kõikidest vastanutest ei tea, milliseid võimalusi pakutakse. Samuti väitis väike osa, et üldse ei ole võimalust tegeleda rahvatantsuga.

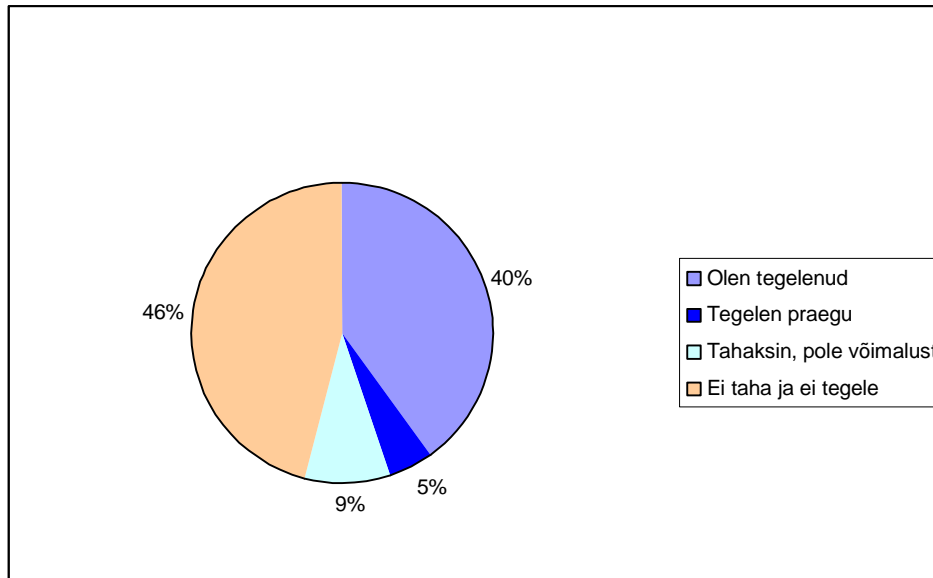
Tabel 12. Teadlikkus võimalustest tegeleda rahvatantsuga

3.5 Reaalne osavõtt rahvatantsu harrastusest

Kokkuvõtvalt võib tabelites 11, 12 toodud tulemuste kohta öelda, et enamus noored on teadlikud pakutavatest võimalustest, kuid siiski võtab rahvatantsu tundidest osa ainult 5% (tabel 13). 40% väidab, et nad on tegelenud varem rahvatantsuga, 9% sooviksid osa võtta koolis rahvatantsust, kuid nende koolis kahjuks puudub võimalus. 46% noortest ei ole kunagi osalenud rahvatantsu rühmades ega soovi.

Tabel 13. Rahvatantsuga tegelemine

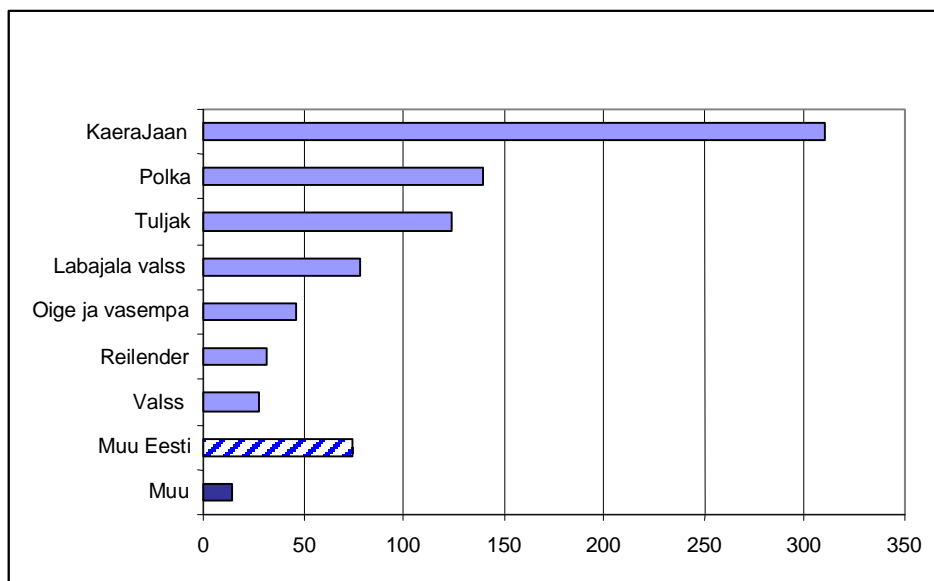
3.6 Teadlikkus eesti rahvatantsudest

3.6.1 Kaera-jaani fenomen

Küsitlusest selgus, et kõige populaarsemaks eesti rahvatantsuks, mida noored teadsid nimetada, on kaera-jaan (mainiti 307 korda). On üsna ootuspärane, et esikoha hõivab kaera-jaan. Tantsu populaarsusele aitab kindlasti kaasa ka teadaolevate ja suhteliselt eriilmeliste variantide suur hulk. Teisena teati nimetada polkat (mainiti 136 korda) ja kolmandana teati “Tuljakut” (mainiti 120 korda). Samuti rohkem märgitud tantsude seas olid labajala valss, oige ja vasempa, reilender. Muude eesti rahvatantsude (72 korda mainitud) all mainiti erinevaid tantse, kuid eriliselt hakkasid silma tantsud, mis on olnud tantsupidude repertuaaris. Näiteks: “Tuljak”, “Oige ja vasempa”, “Pihlapuu”, “Tuurit-tuurit”, “Las jääda ükski mets”. Seega saab välja tuua fakti, et Tantsupeo protsessis osalemine mõjutab noorte teadlikkust eesti rahvatantsudest. Samuti tuleb selle küsimuse vastuse puhul eriti ilmekalt välja aspekt, mida käsitlesin peatükis 1.1.2 (Rahvatantsu mõiste), et tavaline inimene ei tee sisulist vahet autentsel

rahvatantsul, stiliseeritud rahvatantsul ja autoritantsul ning käsitleb kõiki kolme aspekti rahvatantsuna. Kuigi näiteks “Pilapuu” (autor Maido Saar) , “Tuurit-tuurit” (autor Maido Saar), “Las jääda ükski mets” (autor Kalev Järvela) on loodud kindla autori poolt, “Tuljak” on nii stiliseeritud rahvatants, kui ka autori looming ja autentse rahvatantsuna saame siin välja tuua ainult kaera- jaani, reilendrit, polkat.

Tabel 14. Teadlikkus eesti rahvatantsudest

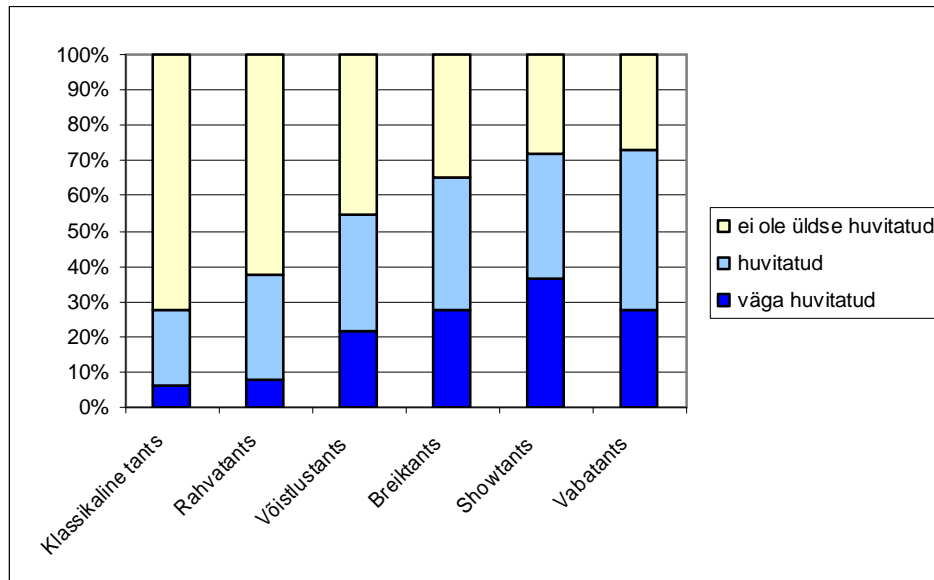

3.7 Rahvatantsu imago võrreldes teiste tantsustiilidega

3.7.1 Rahvatantsu imago

Rahvatantsu imago võrreldes teiste tantsustiilidega on negatiivne. Kõige populaarsem tantsustiil on vabatants (mainitud 400 korda), teisel kohal on showtants (mainitud 398 korda) ning kolmandal breiktants (mainitud 360 korda). Rahvatants on alles viiendal kohal vt tabel 15. Võrreldes kõigi tantsustiilidega on huvi rahvatantsu vastu 11% vastanutest (mainitud 208 korda). Sihtrühm jaguneb omakorda veel 44, nooreks kellele pakub rahvatants väga huvi, ja 164 nooreks kes, on huvitatud rahvatantsust.

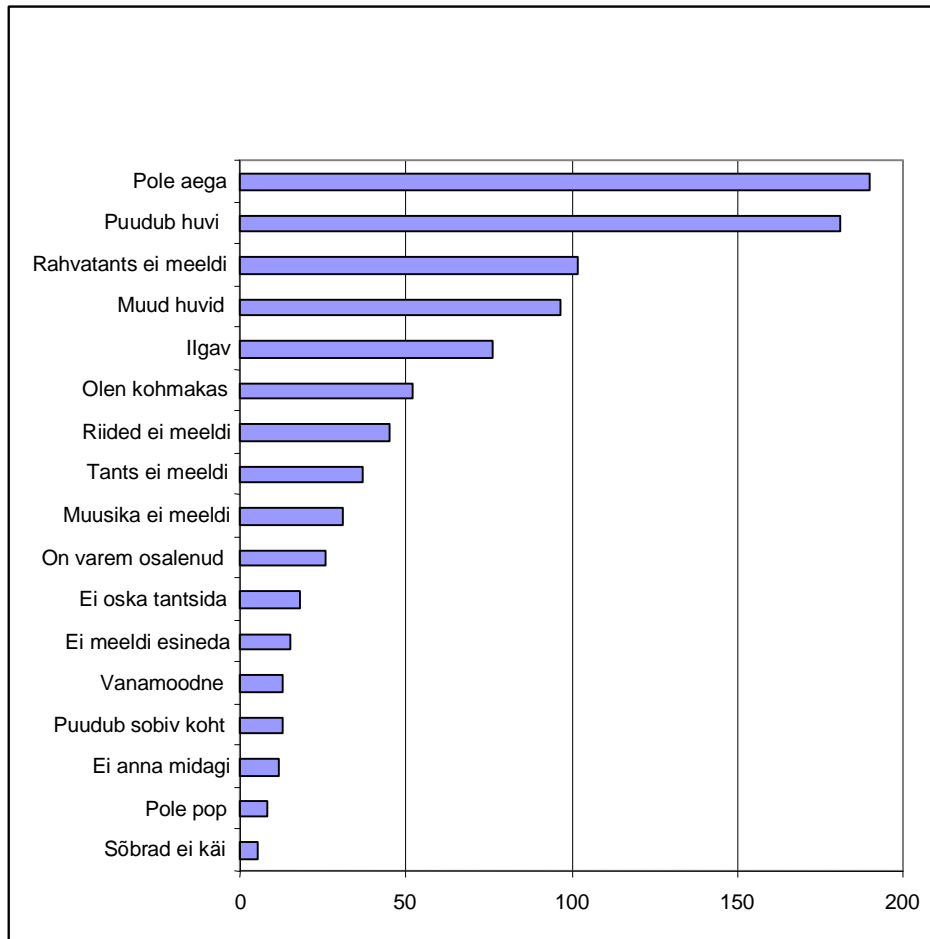
Tabel 15. Rahvatantsu maine võrreldes teiste tantsustiilidega

3.7.2 Põhjused, miks rahvatantsu imago on negatiivne

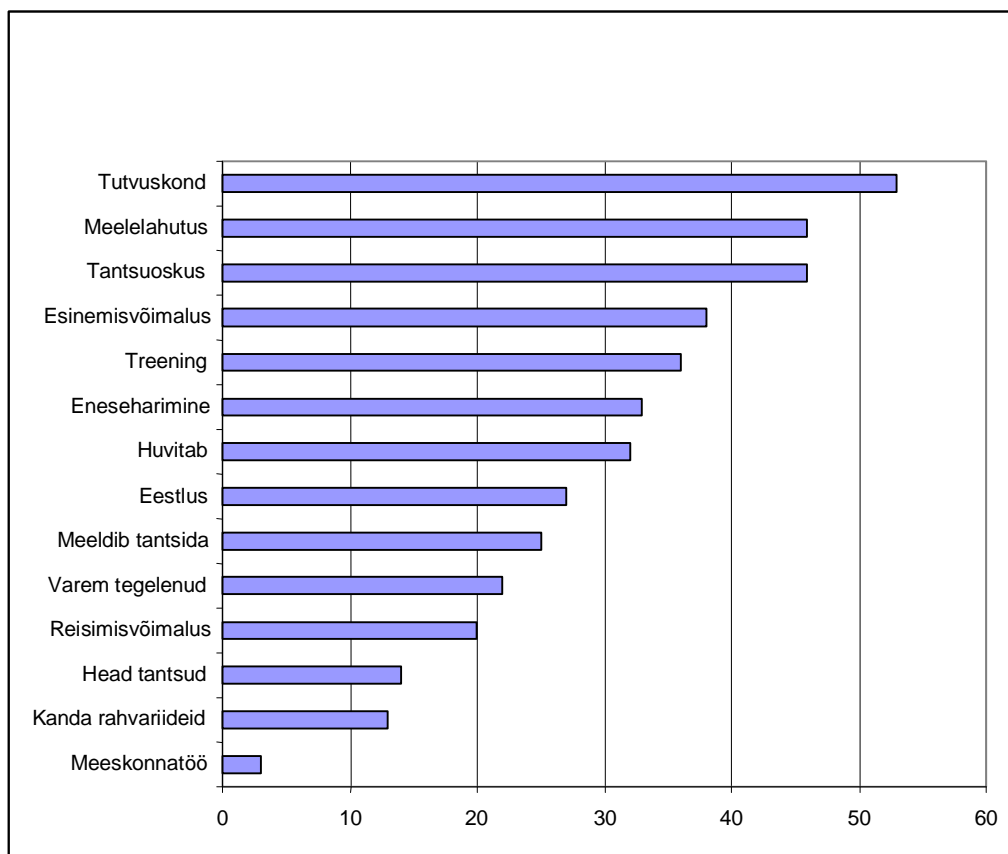
72% vastajatest kinnitas, et neile ei meeldiks käia rahvatantsu tunnis/rühmas ja 22% vastasid, et meeldiks käia. 5% märkisid mõlemad variandid ja 1% pole kumbagi märkinud. Seega 22% vastanutest oleks potentsiaalsed huvilised. Palusin põhjendada oma arvamust ja kirjutada viis põhjust. Kõige sagedamini kirjutatud põhjusteks, miks ei meeldi osaleda, olid ajapuudus, huvipuudus, rahvatantsu mittemeeldimine, mainiti teisi huviseid, rahvatants on igav ja ei meeldi, rahvatantsu riided ja muusika ei meeldi, pole popp ja sõbrad ei käi jt. Arvulise ülevaate põhjustest annab tabel 16.

Tabel 16. Miks ei meeldiks käia rahvatantsu tunnis? (märkinute arv)

22% kes märkisid, et neile meeldib rahvatantsu harrastamine, tõid põhjusteks hea tutvusringkonna, rahvatantsu meelelahutusliku poole, tantsuoskuse omandamise, esinemisvõimaluse, hea ja meeldiva treeningu, eneseharimise võimaluse, huvi rahvatantsu vastu, rahvatantsus osalemine rõhutab eestlust, võimaluse kanda rahariideid jt. Arvulise ülevaate põhjustest annab tabel 17.

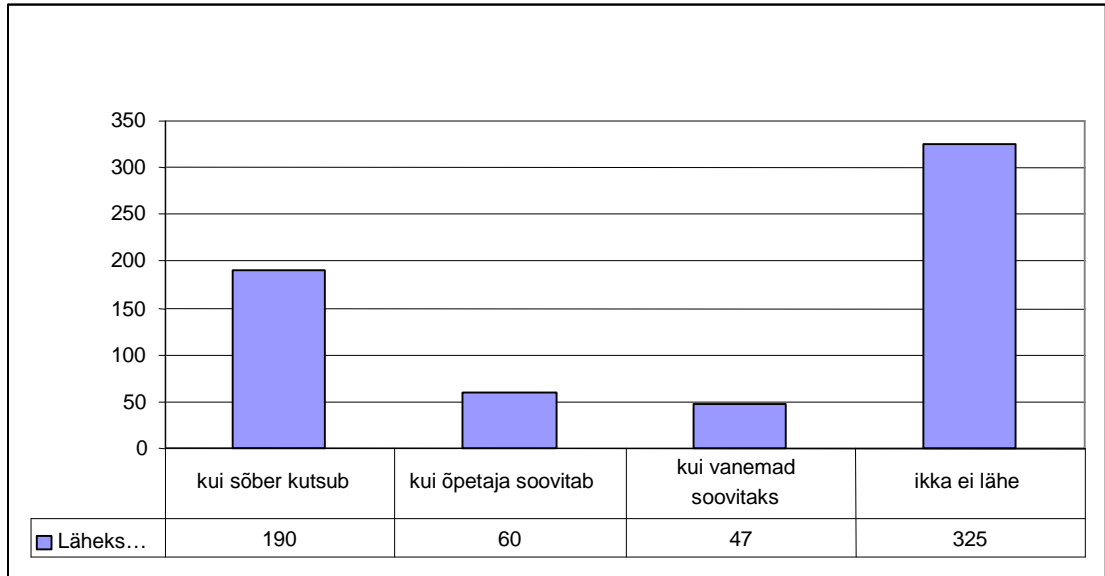
Tabel 17. Miks meeldiks käia rahvatantsu tunnis? (märkinute arv)

3.8 Eeskujud ja motivatsiooniaspektid, mis tõstaksid rahvatantsu imagot

Tabelist 18 järeldub, et kõige suuremat mõju avaldab noortele sõprade arvamus, seega kui sõber kutsub osa võtma rahvatantsust, on eeskuju kõige suurem (30,5%). Teiseks arvestatavaks soovitajaks võiks olla õpetaja (9,6%). Vanemate soovitus võetakse kõige vähem kuulda (7,5 %). Siiski moodustavad noored, kes ei läheks rahvatantsu harrastusega tegelema isegi siis, kui keegi soovitab 52,2 %.

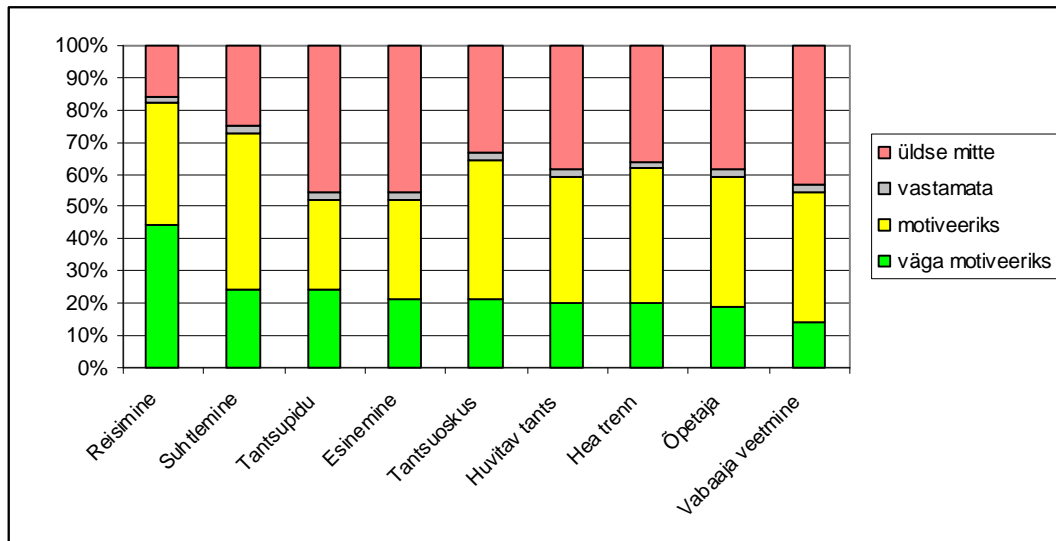
Tabel 18. Kelle soovitusel võtaksid osa rahvatantsust?

On üsna ootuspärane, et igal noorel inimeste on väärtushinnangud, mis mõjutavad motiveeritust erinevate motiivi aspektide seisukohalt. Selleks, et välja selgitada, mis motiveeriks noori kõige rohkem osa võtma rahvatantsu tundidest/rühmast, palusin ma märkida üheksa etteantud aspekti taha nende arvamuse. Tabelis 19 on näha, et kõige motiveerivam aspekt rahvatantsus osalemiseks on reisimisvõimalus (82,3%), teisel kohal on suhtlemisvõimalus teiste noortega (73,1%), kolmandal kohal on tantsuoskuse ja rütmitunnetuse omandamine (64,5%), neljas aspekt on hea ja huvitav treening (61,9%), viiendal kohal on huvitavad tantsud (59,4%), autoriteetne ja heade oskustega õpetaja on kuues aspekt (59,3%), aktiivse vaba aja veetmise võimaluse aspekt on seitsmendal kohal (54,3), eelviimane motivatsiooni aspekt on esinemine üritustel ja festivalidel (52%) ja kõige viimasel kohal on osavõtt Tantsupeost (51,9). Analüüsisides tulemusi on näha, et kõige kõrgemad motivatsiooni aspektid on sotsiaalse taustaga (reisimine ja suhtlemine), edasi järgnevad juba füüsilised ja emotsionaalsed väärtused. Huvitav on see, et esinemine üritustel ja festivalidel ei omagi nii suurt väärtust võrreldes teiste aspektidega ning väga üllatav, et Tantsupeost osavõtt ei oma 11–18-aastaste noorte generatsioonis enam suurt väärtust. Samas

noortel, kes vastasid, et on rahvatantsus osalemisest väga motiveeritud, oli Tantsupeost osavõtt tähtsusest kolmandaks motivatsiooni aspektiks reisimise ja suhtlemise järel (vt tabel 19).

Tabel 19. Motivatsiooniaspektid, mis mõjutavad rahvatantsu harrastamist

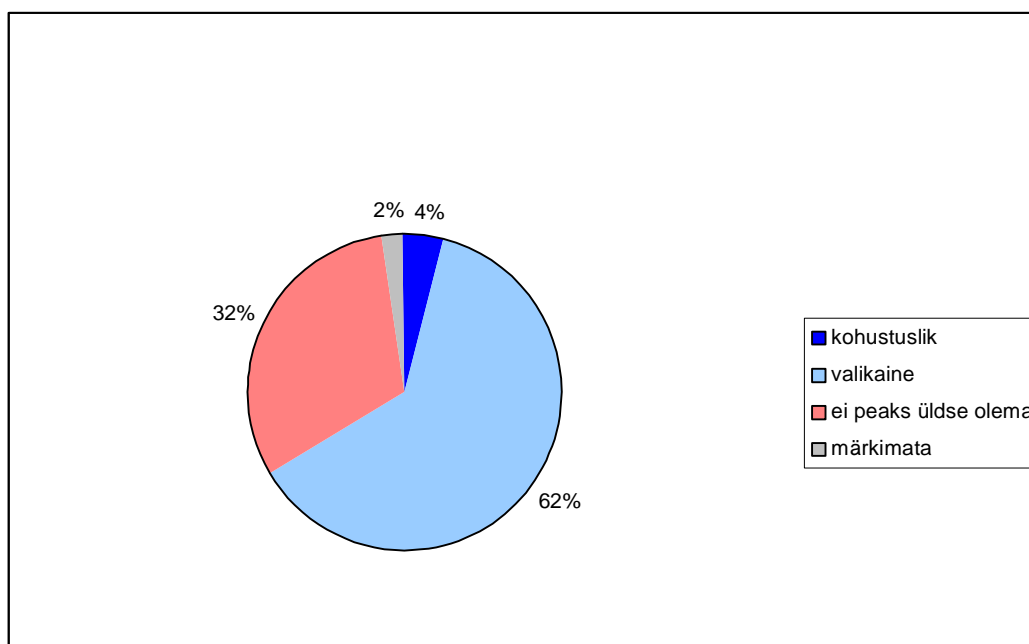
3.9 Rahvatantsu propageerimine haridussüsteemis

3.9.1 Rahvatants kui kooli õppeaine valikainena

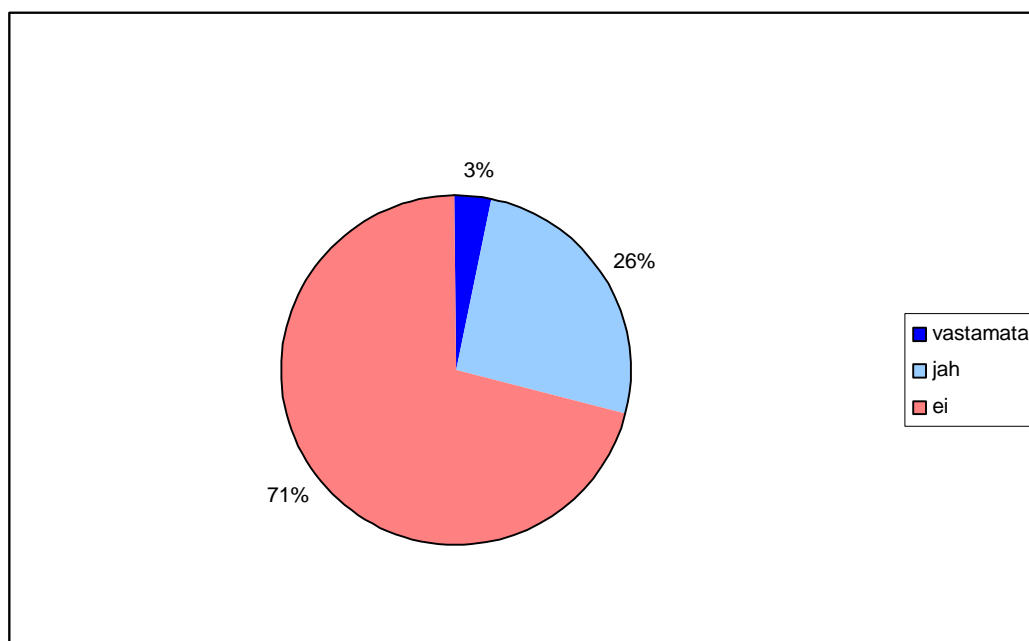
Tabelist 20 paistab, et kui koolis oleks võimalik valida valikaineid, võiks rahvatants olla noorte arvates koolis valikaine (62 %), mida soovi korral endale õppeaineks valida. Siiski puudub meie põhikooli ja gümnaasiumite koolisüsteemis hetkel võimalus aineid valikainena õppida. Rahvatantsu jätkusuutlikkuse seisukohalt oleks ülimalt tähtis, et tuleviku koolisüsteemis oleks valikaine valimise võimalus olemas. 4% vastanutest leiavad, et rahvatantsu tund oleks lausa kohustuslik. Tabelist 21 on näha, et rahvatantsu valiksid endale valikainena 26% vastanutest. Läbi rahvatantsu propageerimise koolis oleks võimalik tõsta hetkel 5% rahvatantsus osalejate arvu

26%. Samas tagaks osalejate arvu tõstmine rahvatantsu imago paranemise ja jätkusuutliku arengu tulevikus.

Tabel 20. Missugune õppeaine võiks koolis olla rahvatants?

Tabel 21. Rahvatantsu valikaine valijate protsent

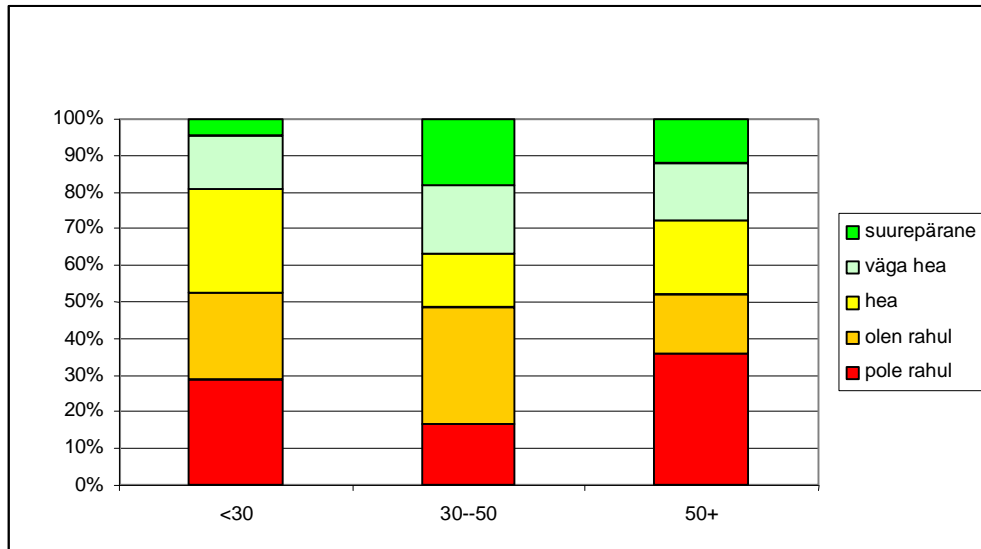

3.9.2 Rahvatantsu õpetaja vanus ja imago

Ankeedi kolmele viimasele küsimusele palusin ma vastata ainult nendel, kes on tegelenud või tegelevad rahvatantsuga. Palusin noortel hinnata oma rahvatantsu õpetajat viie kriteeriumi alusel. Vastajate seast selgus et, suurepäraseks pidasid oma õpetajat 16%, väga heaks 17,1%, heaks 17,1%, rahvatantsuõpetajaga olid rahul 27,3% ning üldse polnud rahul 22,4%. Tabelis 22 on toodud rahulolu õpetajatega vanuserühmade kaupa. Selgub, et kõige positiivsemalt suhtutakse 30–50-aastastesse rahvatantsuõpetajatesse, kus suurepäraseks peetakse 18% õpetajatest. Rahulolematuse protsent (37%) on kõige kõrgem üle 50-aastaste õpetajate hulgas. Seega üks kolmandik vastajatest arvasid oma rahvatantsuõpetajast positiivselt ning umbes veerand polnud üldse rahul. Tulemus näitab, et me võime oma õpetajatega rahul olla ning imago tase on positiivne. Siiski on murettekitav nende noorte hulk, kes pole üldse rahul oma rahvatantsuõpetajaga. Rahulolematuse võib tekitada harrastajatel negatiivseid emotsioone ja võib langeda niigi väike (5%) rahvatantsus osalejate protsent.

Küsitlusest selgus, et kõige rohkem on hetkel 30–50-aastaseid rahvatantsuõpetajaid (169 õpetajat), teisel kohal on vanus üle 50-aasta (49 õpetajat) ning kõige vähem on meil alla 30-aastaseid rahvatantsuõpetajaid. Nendest tulemustest on näha, et ka rahvatantsu alal valitseb noorte õpetajate puudus, kuid just noor õpetaja saab olla eeskujuks, miks rahvatantsust osa võtta. Kõige parem imago on 30–50-aastastel õpetajatel, teisele kohal on alla 30 aastased õpetajad ning kõige vähem ollakse rahul üle 50-aastaste õpetajatega (vt tabel 22).

Tabel 22. Hinnang rahvatantsuõpetajale vanuserühmade kaupa

Vabavastusega küsimuse hea rahvatantsuõpetaja iseloomustuse kohta saab teha järgnevad kokkuvõtted. Kaldkirjas on toodud osade noorte arvamus, mis kirjutati ankeedis vabavastusena. Noored ootavad rahvatantsuõpetajatelt järgmisi eeldusi:

Noored on arvamusel, et hea rahvatantsuõpetaja peaks õpetama selgelt, arusaadavalt nii individuaalselt kui ka korraga.

- *Õpetab selgelt, arusaadavalt, hästi, huvitavalt.*
- *Õpetab nii, et kõik saavad aru, ei lase kellelgi samme lohakalt teha, viimistleb samme, innustab ja abistab.*
- *Õpetab individuaalselt ja korraga, on hea suhtleja, oskab ise hästi õpetatavaid tantsida.*
- *Õpetab hästi, teeb nalja, ei karju, suhtub normaalselt, teeb oma tööd lõbu ja südamega.*
- *Väga hea suhtleja, mõistab inimesi, tantsib hästi ja oskab ka hästi õpetada.*

Rahvatantsu õpetaja peaks olema uuendusmeelne, loominguline.

- *Uuendusmeelne, rõõmus, erk, mitte väga vana, teab peale rahvatantsu veel muid tantsuliike.*
- *Teeb tunni loominguliseks, ei sunni enne esinemist 100x ühte tantsu läbi tantsima - nii kaob rõõm ja huvi ära.*
- *Teeb ala noortele huvitavaks.*

Nakatav, täis elurõõmu ja noortepärane.

- *Suudab tantsu selgeks teha, hoiab trennis/tunnis tuju hea, jõuab noorteni.*
- *Sõbralik, mõistab noori, teeb tunni põnevaks, head laulud, meelepärased tantsud.*
- *Tahab noortega vaeva näha, elurõõmus, mitte väga tõsine.*
- *Tantsib ise ka, üpris nõudlik, et tulemus oleks ilus ja ühtlane, elurõõmus, aktiivne, hoolitsev, tark, kogenud.*
- *Huvitav, tore, sõbralik, naljakas, põnev, ilus, atraktiivne, musikaalne, moekas, nooruslik*
- *Lõbus, noortepärane, saab noortest aru, ei ole kuri.*

Laiihaardeline - tunneb kultuuri ja ala, mida ta õpetab, ning oskab rahvatantsu teiste tantsudega seostada.

- *Teab lisaks sammudele ka sellega kaasnevat kultuuri, peab tantsu armastama.*
- *Oskab hästi juhendada ja tekitada rahvatantsu vastu huvi.*
- *Oskab ja teab rahvatantsust tõepoolest kõike ning teeb tunnid huvitavaks.*
- *Oskab noortega suhelda, teab piisavalt rahvatantsu ajalugu ja tekkimist, et seda vajadusel seletada, oskab piisavalt rahvatantse.*
- *Oskab sammud huvitavate seostega selgeks teha, seostab rahvatantsu teiste tantsudega seostada.*

Rahvatantsu õpetaja peaks ka ise oskama hästi tantsida, et olla eeskujuks õpilastele.

- *Oskab hästi õpilastega suhelda, oskab ise tantsida, ei ole kuri ega turtsakas, arvestab õpilase võimetega.*
- *Oskab ja jaksab hoogsalt tantsida, suhtleb hästi õpilastega.*
- *Oskab tantsida ja tantsimist õpetada.*
- *Oskab ise tantsida, ei piina õpilasi, lõpetab õigel ajal tunni.*

Head suhtlemisoskust, sõbralikkust ootavad noored oma rahvatantsu õpetajalt.

- *Hea suhtleja, abivalmis, sõbralik, aktiivne, tore.*
- *Hea suhtlemisoskusega, positiivne, järjekindel, peaks arvestama õppijatega.*
- *Hea suhtleja, rõõmsameelne, tore, hea õpetaja.*
- *Tunneb oma ala ja oskab õpilastega suhelda.*
- *Väga hea suhtleja, mõistab inimesi, tantsib hästi ja oskab ka hästi õpetada.*

Rahvatantsu õpetaja peab olema oma ala professionaal ning heal tasemel.

- *Heal tasemel, palju tegelema, oskab õpetada ja nendega tegeleda.*
- *Heade oskustega, sõbralik, kannatlik, teeb kõik selgeks.*
- *Oma ala professionaal (leiab vigu ja üritab neid parandada, taset tõsta).*
- *Oskab hästi seletada ja ette näidata, hea õpetajaga ei ole tunnis igav.*

4 RAHVATANTSU POPULAARSUS TÄNAPÄEVA NOORTE SEAS

Käesolevas peatükis esitatakse ankeetküsitluse vabavastused küsimustele:

- Kas rahvatantsuga tegelemine on noorte seas populaarne või ebapopulaarne?

Miks? Põhjendage!

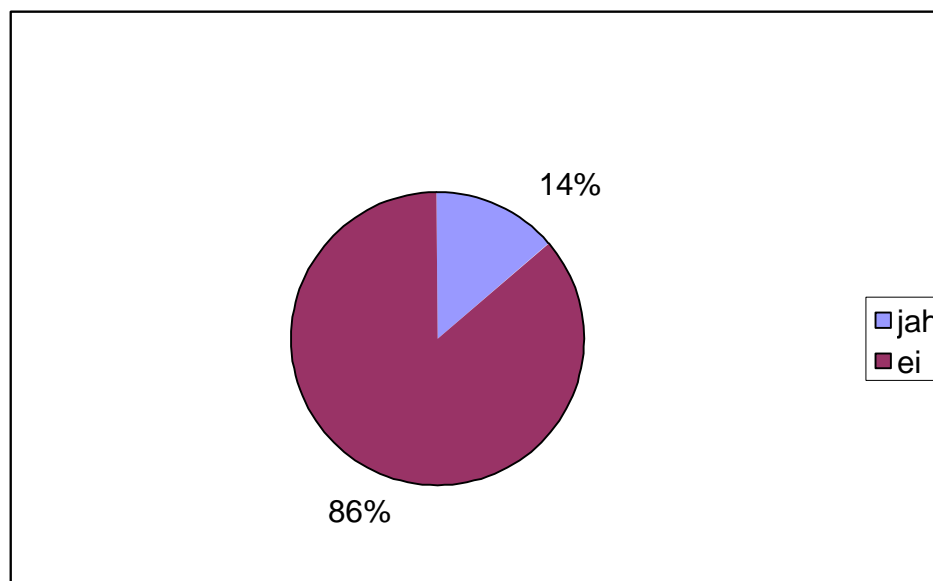
- Mida peaks tegema, et rahvatants oleks noorte seas populaarsem?

Kaldkirjas on toodud osade noorte arvamus, mis on kirjutatud ankeedis vabavastusena.

4.1 *Kas rahvatantsuga tegelemine on noorte seas populaarne või ebapopulaarne?*

Nagu näha alltoodud tabelist on rahvatantsuga tegelemine noorte seas ebapopulaarne. 86% vastanutest arvasid, et see on ebapopulaarne ja ainult 14% arvasid, rahvatantsuga tegelemine on populaarne.

Tabel 23. Rahvatantsu populaarsus

4.1.1 Rahvatantsu ebapopulaarsuse põhjendused.

Kuna noorte arvamused rahvatantsu ebapopulaarsuse kohta on väga erinevad, saab siiski välja tuua põhiideed, miks noored just nii arvavad:

Paljud vastajad arvasid, et uued tantsustiilid kahandavad rahvatantsu populaarsust, kuna need on uuenduslikud ja huvitavad. Noored armastavad kaasaegseid tantsustiile.

- *Asemele on tulnud väga palju uusi tantsustiile, mis tunduvad noortele lähedamad ja populaarsemad.*
- *Breik- ja show-tants pakuvad rohkem pinget, keegi ei huvitu rahvatantsu vaatamisest, aga breikareid vaatavad kõik huviga.*
- *Noortepärasemad tantsud on juurde tulnud, vanainimesed ikka tegelevad veel sellega, kuna on harjunud kogu elu seda tantsima.*
- *On palju atraktiivsemaid tantsustiile, mis on meeliköitvamad ja sisukamad ning mida on põnevam jälgida*
- *Rahvatantsu asendab tänapäeval noorte seas show-tants, mis tuleb ka nt klubis tantsimisel kasuks.*
- *Rahvatantsuga konkureerivad hip-hop, räpp, show-tants jms, aga olen kindel, et rahvatants ei sure siiski välja*
- *Varem oli populaarsem, nüüdseks noortel huvi kadunud, kuna on tulnud juurde palju uut ja huvitavat, millega tegeleda*

Rahvatants on vanamoodne, igav ja paigalpäisiv ja see on vanainimeste ala.

- *Noored tegelevad rohkem show- ja vabatantsuga, rahvatantsuga tegelejad tunduvad vanamoelised ja ebapopulaarsed.*
- *Arvatakse, et rahvatants on liiga vanamoodne, rahvariides on küllaltki ebamugav tantsida, sellega tegelevad vähesed.*
- *Enamikel noortel teised huvid, rahvatants tundub vanamoeline ning ei taheta teiste silmis ebapopulaarne olla, rahvatants tundub vana ja paigalpäisiv.*
- *Enamus noori pole sellega kunagi tegelenud, peavad igavaks ja arvavad, et see rohkem vanematele inimestele mõeldud.*
- *Noored ei viitsi rahvatantsuringis käia, eelistavad show- ja breiktantsu, noored peavad rahvatantsu enamasti vanemate inimeste alaks.*
- *Noori ei tõmba, kuna see on vanamemmede tants, on palju aktiivsemaid stiile, kus on ka teisi noori.*
- *Kõik uus on rohkem moes kui vana, tegeletakse teiste tantsustiilidega, ei osata rahvakultuuri hinnata, arvatakse, et rahvatants on vanurite pärusmaa.*

Noored arutlesid ka selle üle, et rahvatants pole kaasaegne, stiil on aegunud ning oma aja ammu ära elanud. Lääne kultuuri imetus ja austus ei soosi rahvatantsu.

- *Ei ole kaasaegne ning reeglina ei ole sellest keegi huvitatud (kuigi mõned siiski on, sest rahvatantsurühmi ju on).*
- *Ei ole kaasaegne, noored peavad seda väga nõmedaks ja ebapopulaarseks*
- *Ei ole uus ja modernne, häbenetakse, peab paarilisega olema, rahvatantsurühmi liiga vähe.*
- *Kui ei ole moes USAs, pole ka meil. Vähe räägitud, veel vähem tegeletud.*
- *Lääne kultuuri imetus ja austus ei soosi rahvatantsu.*
- *Rahvatants on juba aegunud, selle oskusega ei ole midagi teha.*

Samuti arvati, et rahvatantsul puudub kandepind, pole piisavalt propageeritud ja tutvustatud.

- *Ei ole laia kandepinda, teiste hobidega võrreldes on rahvatantsu harrastajaid tühiselt vähe*
- *Noortel teised huvid, käiakse tantsuklubides, kus saab tahtmise järgi tantsida, samuti on erinevate kultuuride tantsutrenne, rahvatantsust teatakse vähe, kuna sellest eriti ei räägita ning tegeletakse vähe.*
- *Ei ole piisavalt reklaamitud, tutvustatud.*
- *Ei ole propageeritud ning puudub huvi, vaba aja sisustamiseks on huvitavamaid asju.*

Noortele ei meeldi eesti rahvariided ja muusika, mille järgi rahvatantsu tantsitakse.

- *Ei meeldi rahvariided ja muusika.*
- *Ei paku huvi, ei meeldi kostüümid või muusika.*
- *Muusikamaitse on muutunud, igaihel on oma stiil, on lisandunud uusi tantsuringe*
- *Muusika on igav ja vanaaegne.*
- *Noored eelistavad tegeleda moodsama ja kaasaegsemaga, rahvatantsu muusika neile ei meeldi.*
- *Noored harrastavad rohkem teiste muusikastiilide järgi tantsimist, rahvatantsumuusika järgi ei meeldi tantsida, kuna see muusika ka ei meeldi.*
- *Rahvatantsu selgeksõppimine on vaevanõudev protsess ning võib kergesti tüdimust tekitada, samuti on paljudele vastumeelt kohmakad ja paksud rahvariided, loomulikult on takistuseks ka suur ajanappus.*

Noored on arvamusel, et rahvatants on populaarne algklassides. Arvatakse, et nooremas eas on populaarsus seotud vanemate õhutusega ja pikaajaliste traditsioonidega kuid teismelised on iseseisvamad ja tegelevad hobidega, mis neile rohkem huvi pakuvad.

- Nooremates klassides populaarne, vanemate õhutus ja pikaajalise traditsiooni tulemus
- Algklasside õpilaste seas populaarne.
- Väiksemate seas on populaarne, ka suuremad tantsivad ja naudivad seda
- Enamus noori ei huvitu sellest, tavaliselt tegelevad rahvatantsuga vanemate sunnil algklassi noored.
- Vanemad käivad väiksematele peale ja nad käivadki trennis, isegi meeldib seal.
- Rahvatantsuga tegelevad 8-11 aastased, kuid 12-15 aastased tegelevad peo- või show-tantsuga.
- Rahvatantsuga tegelevad väikesed lapsed ja täiskasvanud.

Rahvatantsus puuduvad eeskujud. Noorte seas on levinud mõtlemine, et kui sõbrad ja tuttavad rahvatantsuga ei tegele, siis on see ebapopulaarne. Rahvatantsuga tegelemine rikub imagot ning on “nohikute” ala.

- Enamus ei huvitu sellest, kuna muud hobid. Mul on vähe sõpru/tuttavaid, kes rahvatantsuga tegelevad.
- Kellelegi ei meeldi rahvatants ja rahvariided, see ala ei ole enam moes, kui keegi tahaks käia, peetaks teda lolliks.
- Minu sõprade seas ebapopulaarne, kuna oleme laisad ning meid ei huvita see.
- Noored arvavad, et rahvatants on nõme ja imelik, kui meie oma rühmaga esineme, kõik naeravad, aga kui oled juba alustanud, ei taha pooleli ka jätta.
- Noortel muud huvid, meeldivad teised tantsustiilid. Ei tunne ühtegi omaealist noort, kes käiks rahvatantsurühmas.
- Noortel teised huvid ja nad ei viitsi, rahvatants rikub mainet ja häbistab.
- On palju huvitavamaid tantse, kui keegi sellega tegeleb, peetakse nohikuks.
- Paljud noored arvavad, et kui käid rahvatantsus, teed esinemise ajal margi täis.
- Rahvakultuur ja muu muistse ajaga seonduv ei ole nii põnev, popp ja kaasaegne kui seda on nt breiktants, noored kardavad sattuda eakaaslaste põlu alla.
- Rahvatants on natuke imelik, noor ei lähe ju diskole kaerajaani tantsima.
- Rahvatantsus käivad mõttetud inimesed, kel pole sõpru ning nad ei suuda neid leida.
- Inimesed eelistavad rahvakultuurile muid tegevusi, rahvatantsus käies jääb teistele sinust imelik mulje.
- Keegi ei viitsi käia, peale aktusi narritakse tantsijaid.

Noored on arvamusel, et rahvatantsu populaarsust kahandab infotehnoloogia ühiskond, tänavakultuuri pealetung ja innovaatilise tegevuse vähene võimalus.

- Enamus noori veedab oma vaba aja arvuti taga, noorte seas on kahjuks levinud ööklubides käimine ja mõttetu joomine.
- Harrastamiseks ei ole piisavalt võimalusi, rahvatants pakub vähe võimalusi innovaatiliseks tegevuseks.
- Tänapäeva noored tegelevad väheste asjadega, põhiliselt arvutitega või logeivad niisama, rahvatantsuga tegelevad rohkem väikesed lapsed.

- Noori mõjutab praegu meedia ja popkultuur, rahvatantsu peetakse vanaks ja mitte nii huvitavaks, läänemõjud: popid on show- ja vabatants.
- Noorte huvid on aja jooksul muutunud, noori huvitab arvuti, internet ja sõpradega olemine.
- Noortel vähe vaba aega, rahvatantsu viljelemist ei peeta oma elustiiliga kooskõlas olevaks.
- Tänapäeval on populaarseks muutunud võistlus-, vaba- ja show-tants, noorte hulgas on rahvatantsu vastu huvi kadunud, vanad kombes ja tavad jäävad soiku, kuna Eesti on infotehnoloogia riik ja areng on tähtsal kohal.

Puudub huvi eesti kultuuri vastu, Eestis ei propageerita piisavalt eestlust ja eesti kultuuri.

- Populaarne on kõik välismaine, Eestis ei propageerita piisavalt eestlust ja eesti kultuuri
- Enamusele meeldib muu stiil, osadele tundub rahvatants absurdne, nad ei ole eesti kultuurist huvitatud vms.
- Noored ei tea rahvakultuurist ja sellega seonduvast, peavad teisi huvialasid huvitavamateks, ei ole ka aega sellega tegeleda, kuna kool ja sellega seonduv võtab vaba aja ära.
- Noori ei huvita eriti rahvakultuur.
- Noortel ei ole eesti rahvaloomingu vastu huvi.
- Tänapäeva noored ei huvitu vanadest ja traditsioonilistest asjadest ning tegemistest, rahvatants pole ka esteetiliselt ilus ega põnev, vaid üksluine ning väga kindlate reeglitega määratud

Noori mõjutavad eelarvamused, et rahvatants on ebapopulaarne ning samuti on sõprade -tuttavate arvamused tähtsamad.

- Juurdunud on eelarvamus, et rahvatants on igav ja nõme, liiga lihtne ega paku treeninguvõimalust, rühmades on poistest puudus, noori tõmbab lääne kultuuri poole.
- Noored ei süvene, on end lasknud kaasa kiskuda tänapäevasest muusikast, eelarvamused, sõprade-tuttavate arvamuse mõju.
- Paljud on mõjutatavad ning kui sõbra arvates on rahvatants nõme, on see seda ka tema meelest, tegelikult on seis 50:50.
- Noored on enamasti rumalad ja egoistlikud: vahivad MTV-d ning elavad teiste arvamuse järgi.

Ühiskond, kus me elame, ei soosi rahvatantsuga tegelemist.

- Noored vaatavad pigem perspektiivsesse tulevikku kui Eesti minevikku, noored küll austavad meie kultuuri, kuid tantsupeost piisab, igapäevaselt võiks tegeleda muude asjadega.
- Noortele meeldib televiisorist nähtud breik rohkem, arvatakse, et rahvatants ja -kultuur on nõmedad ja kõik välismaailmast tulev on lahe.

- Ühiskond on keskendunud välismaale, kus harrastatakse rohkem show-tantsu, breikimist jms.

4.1.2 Rahvatantsu populaarsuse põhjendused.

14% vastanutest, kes arvasid, et rahvatants on populaarne, tõid erinevaid põhjendusi, miks nad nii arvavad:

Osad vastajad on veendunud, et rahvatantsuga tegelemine rõhutab eestlust, maalähedust, sütitab meis patriotismi ning hoiab alles eestlaste traditsioone.

- *Igasugune eneseliigutamine on noorte hulgas populaarne, tänapäeval on moes nõ patriotism ja maalähedus ning rahvatants kui Eestile omane tunnus huvitab seega noori.*
- *On toimunud mingisugune tagasipöördumine oma rahvakultuuri suunas.*
- *On tore tegeleda millegi eestimaisega, tantsud on väga huvitavad.*
- *Paljud noored avastanud, et rahvatantsuga tasub tegeleda, on põnev. Seob inimesi ning tuletab vanavanemaid meelde.*
- *Peab säilitama oma rahva traditsioone ja tantse.*
- *Saab laulda rahvalaule ja kanda rahvariideid, samuti saab teada vanade laulude ja riiete kohta.*
- *Noored tahavad osata eestlaste rahvuslikke tantse, ilusad riided, mõnusad liigutused.*

Paljud arvasid, et Tantsupeol on suur tähtsus rahvatantsu propageerimisel. Noortel, kes tegelevad rahvatantsuga, on üheks eesmärgiks osavõtt Tantsupeost.

- *Enamusele tüdrukutest meeldib rahvatantsuga tegeleda, eriti segariühmades, tantsupeole tahtjate seas on konkurents suur.*
- *Laulupidudel ja Tantsupidudel on alati suur rahvamass, üle Eesti tegeletakse sellega.*
- *Miks muidu tantsupidusid korraldatakse, ikka on rühmi, kes sellega ka tegelevad.*
- *Noored tahavad tantsupeol käia, paljud tegelevad just seetõttu rahvatantsuga.*
- *Paljud tahavad saada tantsupeole või meeldib neile lihtsalt tantsida, tantsupidudel on olnud alati väga palju noori.*
- *Paljudel noortel on veel huvi rahvatraditsioonide vastu, üheks eesmärgiks on rahvatantsijatel kindlasti ka tantsupeol tantsimine.*

Noortele on tähtis meeldiv seltskond ja tutvuskond, kes nendega koos rahvatanus käivad.

- *Mulle isiklikult meeldib, "Sõlekeses" on ka muid tantsustiile ning mõnusad inimesed.*
- *Paljud minu sõbrad tantsivad rahvatantsu.*

- *Paljud minu tuttavad tantsivad ning on käinud ka laulu- ja tantsupeol.*
- *Paljud mu sõbrad ja tuttavad käivad seal ja neile meeldib väga.*
- *Minu tutvusringis tegelevad sellega paljud.*
- *Tantsupidudel ja rühmas saab nalja, saab end liigutada, võiks samas olla veel populaarsem.*

Samuti arvatakse, rahvatantsu populaarsus järjest kasvab noorte hulgas.

- *Noored tahavad üha enam rahvatantsuga tegeleda, "nakatavad" ka teisi*
- *Muutub üha populaarsemaks.*
- *Rahvatants kogub jälle hoogu, on populaarne 10-12 klasside seas, ka noored tegelevad sellega.*
- *Tekib aina uusi rühmasid, noorte rühmad käivad tantsupeol, noortele meeldivad ka rahvariided.*
- *Võiks olla veel rohkem inimesi, keda rahvatants huvitaks.*
- *Üha enam noori huvitub rahva- ja peotantsust, minu sõpruskonnas tantsivad paljud rahvatantsu.*

Rahvatants on populaarne, kuna on huvitav ajaviide, annab hea füüsilise vormi ning laiendab silmaringi.

- *Noori huvitab tantsimine, on hea ajaviide ja hobi, annab hea füüsilise tervise.*
- *Paljud noored tegelevad rahvatantsuga ning esinevad sellega (tantsupeod), hea ajaveetmise võimalus, võimalus aktiivsemalt elada.*
- *Noortele pakub see huvi, saab palju reisida ja näha ka teiste rahvaste tantse.*
- *Pakub noortele võimaluse reisida, esineda jne.*
- *Saab õppida erinevaid tantse ja näha, milliseid tantse vanasti tantsiti.*

Rahvatantsuga tegelejad moodustavad teatud ringkonna, kes seda propageerivad.

- *Paljud arvavad nime põhjal, et rahvatants on igav, kuid tegelikult see nii ei ole.*
- *Mõnede hulgas populaarne.*
- *Mõned meie klassist käivad rahvatantsus.*
- *Mõned sõbrad tantsivad rahvatantsu ja õpetavad ka teisi.*
- *Mõned tahavad käia rahvatantsus ja usuvad, et see on populaarne.*
- *Nende jaoks populaarne, kes sellega tegelevad.*
- *On teatud rühm, kes sellega tegeleb, ülejäänud ei tea asjast eriti midagi.*

4.2 Mida peaks tegema, et rahvatants oleks noorte seas populaarsem?

Alljärgnevalt teen kokkuvõtte mõtetest, mida noored ise arvavad, mida võiks teha, et rahvatants noorte seas populaarsem oleks. Positiivseks osutus, et küsimusele vastasid kõik noored (557) ja igal ühel oli midagi öelda. Neid vastajaid, kelle arvates pole rahvatantsu populaarsemaks muutmise suhtes midagi vaja ette võtta, oli 47 noort kõigi vastanute hulgast. Ülejäänutel oli kõigil oma arvamus, kuid siiski ilmnisid teatud sarnasused, mille järgi ettepanekuid saab grupeerida. Noorte ettepanekud on väga elulised ja arvan, et rahvatantsu arengukava koostamisel oleks neist palju abi. Kuigi mõne vastuse puhul tekib küsimus, et kui nii olulisi muutusi ette võtta, kas siis rahvatants jääb ikka rahvatantsuks? Selget piirjoont võimalike muutuste puhul on raske tõmmata, ning see nõuaks juba eraldi uurimistööd ja kahjuks käesoleva töö uurimisobjektiks antud teema ei mahu.

Alljärgnevad ettepanekud saaksid olla aluseks rahvatantsu populariseerimisel noorte seas, kuid see tegevus eeldaks kultuuripoliitilist strateegilist tegevuskava.

Propageerida, tutvustada, teavitada, reklaamida rahvatantsu.

- *Propageerida rohkem, seada sisse uuendusi, mis teeksid tantsu ja muusika noortele atraktiivsemaks.*
- *Teavitada noori rohkem, et nad hakkaksid rahvatantsu mõistma ja sellest lugu pidama, teha noortele huvitavaks, nt korraldada laagreid, et nad selleks mõnu tunneksid.*
- *Rääkida kõigist eelistest (nt saab rühmaga ringi reisida, esineda, osaleda tantsupeol).*
- *Anda rohkem rahvatantsudest teada, et osataks neid tantsida.*
- *Rääkida rohkem, reklaamida rohkem, nii tekib ka rohkem rahvatantsuga tegelejaid.*
- *Reklaamida rohkem neid asutusi, kus rahvatantsuga tegeleda saab.*
- *Reklaamida rohkem, tekitada algkassidest peale juba huvi (sundimine võib tekitada vastupidise efekti).*
- *Reklaamida, et paljud noored (ja mitte ainult vanamutikesed) tegelevad sellega.*
- *Reklaamida, koolis loenguid pidada, tekste laiali saata.*
- *Reklaamida rohkem, meediastaarid panna seda propageerima, peale inimese enda tahte muidugi suurt muud ei aita.*
- *Rohkem rahvatantsuringe reklaamida, noored õpetajad koolidesse, kuulsused rahvatantsu tantsima.*

Propageerida noorte seas rohkem eesti kultuuri väärtusi ja eestlust, kui kultuuri kaotame, kaotame ka keele ja kombed, muutume kõigiga ühelaadseteks, igaihel meist tuleks Eestimaa nimel oma panus anda!

- Rääkida rohkem noortele kultuurist jms.
- Reklaamida noorte seas rohkem kultuuri ja eestlust, kui kultuuri kaotame, kaotame ka keele ja kombed, muutume kõigiga ühelaadseteks.
- Rõhutada rohkem rahvakombeid, kuigi ka see ei pruugi aidata: noored liiguvad omas suunas ja see ei ole rahvatantsu suund.
- Muuta esivanemate tavad ja kombed rohkem propageeritavaks, tuua nt telesaate kaudu lähemale.
- Propageerida rahvakunsti väärtust, sh rahvatantsu, ning seda, et rahvatants on aktiivne vaba aja veetmise võimalus ning saab osaleda festivalidel,
- Rääkida rohkem sel teemal, näidata rõivaid, tantsusamme-ja kultuuri, reklaamida igal pool.
- Rääkida, kui väikeseks on kultuur jäänud, tuleks Eestimaa nimel oma panus anda.
- Selgitada noortele rahvatantsu kasulikkust ning miks ei tohi seda unustusse jätta, valik on siiski noorte teha, nende arvamust on keeruline muuta.
- Äratada noortes huvi enda maa kultuuri õppimiseks.

Rahvatantsu laste ürituste korraldamine – laagrid, noorte kokkusaamised, õpiõhtud, simmanid.

- Rohkem üritusi, kus igaiüks saab proovida/õppida rahvatantsu.
- Rohkem üritusi, kus noored kokku saavad, tantsivad jne.
- Rohkem võimalusi õppida rahvatantsu noorteüritustel.
- Teavitada noori rohkem sellest, korraldada üritusi, kus rahvatantsu tantsitakse.
- Teha rohkem üritusi, kus rahvatantsuga esinetakse, siis tahaks ka noored rohkem tantsida
- Rahvatantsuvõistlused, laagrid jms.
- Esinemised ja üritused rohkem välja tuua, plusse rohkem esile tuua.
- Korraldada rohkem üritusi ja laagreid, kus esinetakse, kohtutakse teiste rahvatantsu noortega, võimalusel reisida.
- Korraldada erinevaid üritusi, kus näidataks, milliseid häid ja põnevaid tantsu meil on, reklaamida.
- Korraldada rohkem üritusi, kus rahvatants kavas oleks.

Riik ja omavalitsused peaksid rahastama noorte rahvatantsu harrastust.

- Propageerida noorte seas, rohkem esinemisvõimalusi, rohkem rahastada.
- Rohkem rahvatantsuringe, osalemine odavamaks, sest paljudel ei ole raha huvialaringis käia, kuigi tahaks.
- Muuta ei ole võimalik, kuna siis ei oleks see enam rahvatants, rohkem esinemisi ja tasuta tantsuringe.
- Tantsuring peaks olema tasuta, käiks rohkem inimesi.

Rahvatantsu õpetajate võimuses oleks rahvatantsu tunni ülesehituse noorte jaoks huvitavamaks muutmine – hoogsamad, aktiivsemad tantsud, poiste kaasamine, propageerimine jne.

- *Entusiastlikumad õpetajad, siduda muude tantsustiilidega.*
- *Hoogsamaks, rohkem poisse kaasata.*
- *Huvitavamad tantsud, teistsugused rõivad.*
- *Juhendajad olgu noored ja aktiivsed.*
- *Lahedamaid tantse tunnis õppida.*
- *On vaja noori energilisi õpetajaid, rohkem esinemis- ja reisimisvõimalusi, rohkem reklaamida ning seletada rahvatantsu ja –kultuuri.*

Muuta rahvatantsu riideid kaasaegsemaks.

- *Moderniseerida veidi, kasutada teistmoodi lähenemisviisi (rahvariiete asemel rahvariidemustriga pluusid-seelikud), rohkem festivale.*
- *Muud riided.*
- *Rahvariided võiksid olla noortepärasemad.*
- *Huvitavamad tantsud, teistsugused rõivad.*
- *Rahvariiete asemel muud rõivad.*
- *Teha rahvariiete asemele ägedad esinemisriided.*
- *Võiks olla teine riietus, rahvariided ei sobi eriti.*
- *Võiksid olla huvitavamad tantsud ja riided.*
- *Lahedamaid tantse, moodsamad riided.*

Uuendada muusikastiili ja teha kaasaegsemaid rahvatantse.

- *Muusika kiiremaks ja rütmikamaks.*
- *Muuta noortepärasemaks, kaasaegsemaks.*
- *Muuta muusikastiili, teha lõbusamaks, et lapsed tahaksid seal käia, muud teha ei saagi - mõni on huvitatud, mõni ei ole.*
- *Panna rahvatantsule kaasaegsem muusika taha, muuta natuke riietust.*
- *Teha uuendusi (algus juba tehtud: Pesapuu), traditsioonid traditsioonideks, aga iga asi peab uuendusteks valmis olema.*
- *Muusika muuta kiiremaks ja tänapäevasemaks.*
- *Muusika peaks olema noortepärane.*
- *Panna rahvatantsu sisse praegusaegseid tantsustiile ja midagi võrdsikat.*
- *Kasutada stiilsemaid lugusid.*
- *Korraldada üritusi, teha rahvatants noortepärasemaks.*
- *Lahedamaid tantse, moodsamad riided*
- *Lisada uusi liigutusi*

Populariseerida rahvatantsu läbi koolide.

- *Igas koolis peaks olema rahvatantsurühm.*
- *Käia rohkem koolides tutvustamas ja demonstreerimas.*
- *Suurendada rahvatantsurühmi koolides.*
- *Teha kohustuslikuks, võimaldada tasuta reisimine välismaale.*
- *Teha koolides kõikidele klassidele valikaineiks.*
- *Teha maakoolidele kättesaadavaks.*
- *Teha mõned kursused tundide ajast (mitte vabal ajal), siis viitsiksid noored sinna minna ning saaksid sellest rohkem teada.*
- *Teha tund kohustuslikuks, kutsuda keegi esineja rahvatantsust rääkima.*
- *Tutvustada koolis: ehk tekiks siis huvilisi ja rahvatants muutuks populaarsemaks.*
- *Tutvustada rohkem noortele, proovida koolis valikainena.*
- *Tutvustada rohkem, koolis võiks olla vahel rahvatantsutund.*
- *Tuua rahvatantsuringid kõikidesse koolidesse, muuta atraktiivsemaks.*
- *Õpetada kehalise kasvatuse tunnis, siis noored näevad, kui tore see on, ja hakkavad vabatahtlikult rahvatantsuga tegelema.*
- *Koolidesse õpetajad, kes annavad rahvaloomingu tunde, see ehk tekitaks noortes rohkem huvi.*
- *Lisada õppekavasse.*
- *Anda koolides eraldi tunde rahvamuusika ja -tantsu teemal.*
- *Luu rohkem võimalusi rahvatantsu harrastamiseks, rääkida just koolis rohkem.*
- *Propageerida koolides, anda noortele rohkem võimalusi rahvatantsuga tegelemiseks.*

Näidata noortele eeskju kõrgetasemeliste rühmade esinemistega, korraldada rohkem noorterühmade esinemisi.

- *Kutsuda esinema professionaalseid rühmi, et tuua esile rahvakultuuri ilu, paneks kaasa elama ja ehk ka eelarvamusi muutma.*
- *Rohkem näha esinemas kõrgetasemel rühmi ka väljaspool linnu, et rahvas näeks, et eesti rahvatants ei ole uimane, vaid paneb terve saali kaasa elama.*
- *Näidata rohkem noori rahvatantsijaid: kui lõbus neil on ja et just rahvatants on võimalus hästi aega veeta, oma juurte juurde tagasi tulla, segada rahvuslik tänapäevaga.*
- *Vii noori rahvatantsuetendustele, kus saab näha parimaid rühmi ja keerukaid tantse, koolides rohkem kohustuslikke noorterühmade esinemisi korraldada.*
- *Võiks olla inimesi, kes räägiksid rahvatantsust ka innustaksid noori sellega tegelema.*

Rahvatantsu populaarsemaks muutmiseks ei saa midagi teha, kuna see on liiga vanamoodne, noori see ei huvita ja rahvatants võibki jääda vanemate inimeste tantsuks.

- *Ei pea midagi tegema, noored tahavad tantsida reegliteta, ise liigutusi välja mõelda, mitte vanamoeliselt tantsida.*
- *Ei saa midagi teha, noori ei huvita rahvatants, see võibki jääda vanemate inimeste tantsuks.*
- *Ei saa midagi teha, kuna need on vana aja tantsud.*
- *Ei saa midagi teha, noortepärasemaks vist muuta ei saa, kui meeldib, siis meeldib.*
- *Ei saa midagi teha, rahvatants jääb samasuguseks, on liiga vanamoodne.*
- *Ei saa midagi teha, rahvatants sureb niikuinii välja.*
- *Ei saa midagi teha, tuleb leppida, et noortele rahvatants ei meeldi, kuna muuta ju sellist traditsioonilist asja ei saa.*
- *Ei saa midagi teha: ühiskonna süü ja seda juba naljalt ei muuda.*
- *Ei saa populaarsemaks teha: kui muuta riietust või tantse, pole see enam rahvatants.*
- *Ei saagi populaarsemaks muuta: eestlus ja eesti kultuuri hoidmine on langenud, noored ei huvitu vanadest asjadest, kuna on palju uut ja huvitavama.*

5 DISKUSSIOON JA JÄRELDUSED

Käesoleva töö diskussiooni osas esitan järelused ja omapoolsed arvamused vastavalt uurimisobjektile ja nendest lähtuvatele uurimisküsimustele.

Lähtudes töös käsitletud teoreetilistest materjalidest võib väita, et eesti rahvatants ja rahvakultuur on väärtused, mis teevad meid eestlasteks. Rahvakultuuri hoidmine annab põhialuse rahvuslikule identiteeditundele ning tagab meie rahvuse püsijäämise tulevikus. Eestimaa on eestlaste põhiline asula ning ainus koht maailmas, kus on võimalik tagada eesti rahvuse ja tema kultuuri säilimine ja areng (Rüütel 1999: 20). Üldiselt saab väita, et enamus noori on huvitatud eesti rahvakultuurist. Siiski vastavalt uurimistöö tulemustele üle veerandi eesti noortest ei ole huvitatud rahvakultuuri hoidmisest ja säilitamisest ning võib järeldada, et need noored esindavad globaliseeruva ühiskonna mõttemaailma, kus kaob kodumaa ja oma kultuuri ning rahvusliku kuuluvuse tunnetus. Võrreldes noorte arvamust rahvakultuuri valdkondade vahel (rahvatants, rahvajutud, rahvakombed, rahvamuusika, rahvalaul, rahvuslik käsitöö, rahvausund, rahvarõivad) selgub, et rahvatantsu huvi jääb võrreldes teiste valdkondadega kõige viimaseks. Kas ligi 70% huvi rahvajuttude vastu võib olla tingitud koolis käsitletud rahvajuttude lugemisest ning ainult 37% huvi rahvatantsuga tegelemisest tingitud sellest, et rahvatantsu koolis kohustuslikus korras ei õpetata? Selline tulemus on rahvatantsu jätkusuutlikkuse koha pealt üsna ohtlik ning tõstatab küsimuse, miks on eesti rahvatants võrreldes teiste rahvakultuuri valdkondadega noorte silmis madala populaarsusega.

Võttes aluseks P. Kotleri ja K. Bouldingu seisukoha imago kohta defineerin mõiste **rahvatantsu imago** järgmiselt: rahvatantsu imago on uskumuste, ideede ja muljete võrk, mida noored omavad rahvatantsu kohta. See on persooni meeltes olev kujutlus rahvatantsust, mis tugineb teadmistele. Noorte suhtumine rahvatantsu ja rahvatantsu harrastamine on sõltuvuses imagost.

Uurimistöö tõestas, et rahvatantsu imago võrreldes teiste tantsustiilidega on negatiivne. Kõige populaarsem tantsustiil on vabatants, teisel kohal on showtants ning kolmandal breiktants. Rahvatants on alles viiendal kohal vt tabel 15. Võrreldes kõigi tantsustiilidega on huvi rahvatantsu vastu 11% vastanutest. Samas tõestab rahvatantsu ebapopulaarsust fakt, et noortel on koolis kõige suurem võimalus võrreldes teiste tantsustiilidega (showtants, breiktants, vabatants, võistlustants, klassikaline tants) võtta osa rahvatantsust (huviring, mis tegutseb koolivälisel ajal), aga rahvatantsust osavõtu aktiivsus jääb väga madalaks. Enamus noori on teadlikud pakutavatest võimalustest, kuid siiski tegeleb rahvatantsuga aktiivselt ainult 5% vastanutest. Seega võimlusi tegeleda rahvatantsuga on piisavalt, aga noored valivad siiski teised tantsustiilid. Põhjusteks, miks ei meeldi osaleda rahvatantsu tunnis/rühmas, olid ajapuudus ja huvi puudus rahvatantsu vastu ning arvamus, et rahvatants on igav, vanamoodne, samuti ei meeldi nooretele rahvariided ja muusika. Rahvatants pole popp ja sõbrad ei käi.

Tõestust leidis, et rahvatantsuga tegelemine on noorte seas ebapopulaarne. 86% vastanutest arvasid, et see on ebapopulaarne ja ainult 14% arvasid, rahvatantsuga tegelemine on populaarne.

11 peamist faktorit, miks noorte arvates rahvatantsuga tegelemine on ebapopulaarne:

- 1) Uued tantsustiilid kahandavad rahvatantsu populaarsust, kuna need on uuenduslikud ja huvitavad. Noored armastavad kaasaegseid tantsustiile.
- 2) Rahvatants on vanamoodne, igav ja paigalpüsiv ja see on vanainimeste ala.
- 3) Rahvatants pole kaasaegne, stiil on aegunud ning oma aja ammu ära elanud. Lääne kultuuri imetlus ja austus ei soosi rahvatantsu.
- 4) Rahvatantsul puudub kandepind, pole piisavalt propageeritud ja tutvustatud.
- 5) Noortele ei meeldi eesti rahvariided ja muusika, mille järgi rahvatantsu tantsitakse.

- 6) Noored on arvamusel, et rahvatants on populaarne algklassides. Arvatakse, et nooremas eas on populaarsus seotud vanemate õhutusega ja pikaajaliste traditsioonidega kuid teismelised on iseseisvamad ja tegelevad hobidega, mis neile rohkem huvi pakuvad.
- 7) Rahvatantsus puuduvad eeskujud. Noorte seas on levinud mõtlemine, et kui sõbrad ja tuttavad rahvatantsuga ei tegele, siis on see ebapopulaarne. Rahvatantsuga tegelemine rikub imagot ning on "nohikute" ala.
- 8) Rahvatantsu populaarsust kahandab infotehnoloogia ühiskond, tänavakultuuri pealetung ja innovaatilise tegevuse vähene võimalus.
- 9) Puudub huvi eesti kultuuri vastu, Eestis ei propageerita piisavalt eestlust ja eesti kultuuri.
- 10) Noori mõjutavad eelarvamused, et rahvatants on ebapopulaarne ning samuti on sõprade -tuttavate arvamused tähtsamad.
- 11) Ühiskond, kus me elame ei soosi rahvatantsuga tegelemist.

Eeskujud ja motivatsiooniaspektid, mis tõstaksid rahvatantsu imagot: tulemustest selgus, et noored on üsna mõjutatavad. Kõige suuremaks eeskujuks noortele on nende endi sõbrad, kellega nad suhtlevad. Analüüsis selgus, et kui sõber kutsub osa võtma rahvatantsust, on eeskuju kõige suurem (30,5%), teiseks arvestatavaks soovitajaks võiks olla õpetaja (9,6%) ning vanemate soovitus võetakse kõige vähem kuulda (7,5%).

On üsna ootuspärane, et igal noorel inimeste on väärtushinnangud, mis mõjutavad motiveeritust erinevate aspektide seisukohalt. Motivatsioonieelistuses ilmnesid, et kõige motiveerivam aspekt rahvatantsu tundidest/rühmast osa võtmisel on reisimisvõimalus, teisel kohal on suhtlemisvõimalus teiste noortega, kolmandal kohal on tantsuoskuse ja rütmitunnetuse omandamine, neljas aspekt on hea ja huvitav treening, viiendal kohal on huvitavad tantsud, autoriteetne ja heade oskustega õpetaja on kuues aspekt, aktiivse vaba aja veetmise võimaluse aspekt on seitsmendal kohal, eelviimane motivatsiooni aspekt on esinemine üritustel ja festivalidel ja kõige viimasel kohal on osavõtt Tantsupeost. Kokkuvõtvalt saab öelda, et kõige kõrgemad

motivatsiooni aspektid on sotsiaalse taustaga (reisimine ja suhtlemine), edasi järgnevad juba füüsilised ja emotsionaalsed väärtused. Huvitav on see, et esinemine üritustel ja festivalidel ei omagi nii suurt väärtust võrreldes teiste aspektidega ning väga üllatav, et Tantsupeost osavõtt ei oma 11–18-aastaste noorte generatsioonis suurt väärtust. Samas noortel, kes vastasid, et on rahvatantsus osalemisest väga motiveeritud, sai Tantsupeost osavõtt tähtsuselt kolmandaks motivatsiooni aspektiks reisimise ja suhtlemise järel.

Siiski uurimistöö kinnitas asjaolu, et Tantsupeo protsessis osalemine mõjutab noorte teadlikkust eesti rahvatantsudest. Kõige populaarsem rahvatants, mida osati nimetada oli kaera- jaan, ning muudest rahvatantsudest paistsid enam silma tantsud, mida on kasutatud Tantsupidude repertuaaris – “Tuljak”, “Oige ja vasempa”, “Pihlapuu”, “Tuurit- tuurit”, “Las jääda ükski mets”.

Noore huvitatus rahvatantsu propageerimisest haridussüsteemis: Üle poole noortest (62%) arvasid, et kui koolis oleks võimalik valida valikaineid, võiks rahvatants olla koolis valikaine, mida soovi korral endale õppeaineks valida. Tulemustest selgus, et reaalne õpilaste arv, kes valiksid rahvatantsu endale valikainena, on 26% vastanutest. 4% nendest leiab, et rahvatantsu tund oleks lausa kohustuslik. Siiski puudub meie põhikooli ja gümnaasiumite koolisüsteemis hetkel võimalus aineid valikainena õppida. Rahvatantsu jätkusuutlikkuse seisukohalt oleks ülimalt tähtis, et tuleviku koolisüsteemis oleks rahvatantsu kui valikaine võimalus olemas. Läbi rahvatantsu propageerimise koolis oleks võimalik tõsta hetkel 5% rahvatantsus osalejate arvu 26%. Samas tagaks osalejate arvu tõstmise rahvatantsu imago paranemise ja jätkusuutliku arengu tulevikus.

Lähtudes uurimistöö tulemustest tõestan hüpoteesi, et 11–18-aastased noored ei ole huvitatud rahvatantsuga tegelemisest ning rahvatantsu imago on negatiivne.

Ettepanekud rahvatantsu imago parandamiseks, mis tagaks rahvatantsu jätkusuutliku arengu.

Kultuuripoliitilisel tasandil:

- 1) Koostada rahvatantsu strateegiline arengukava.
- 2) Kultuuriministeerium koostöös Haridusministeeriumiga peks soodustama rahvatantsu propageerimist läbi haridussüsteemi (propageerimine, tutvustamine, teavitamine, rahvatantsu reklaamimine).
- 3) Haridusreformi elluviimine, kus rahvatantsu oleks võimalik kooli õppekavas valida valikainena.
- 4) Luua Eesti Noorte Rahvatantsu Ühendus, mis tegeleks rahvatantsu ja rahvarõivaste populariseerimisega noorte hulgas ning mis läbi rahvatantsu propageerivate projektide tunnustab ja tutvustab noorte rahvatantsurühmi ja noori rahvatantsijaid. Samuti esindaks eesti noorte rahvatantsu rühmi välismaal ning teeks koostööd rahvusvahelisel tasandil teiste noorte rahvatantsu organisatsioonidega.
- 5) Rahvatantsu edendamiseks tegelevad organisatsioonid (ERRS, Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus, Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, ERFN, kohalikud omavalitsused jne) peaksid tõsisemat tähelepanu juhtima noorte rahvatantsuharrastusele. Nt korraldama “Noorte rahvatantsijate aasta”, üle-eestilisi suurüritusi “Noorte Rahvatantsu Festival”, laagreid, õpiõhtuid, simmaneid, jne.
- 6) Riik ja omavalitsused peaksid leidma võimalused noorte rahvatantsu harrastuse rahastamiseks.

Rahvatantsu õpetaja tasandil:

- 1) Rahvatantsu õpetajate võimuses oleks rahvatantsu tunni ülesehituse noorte jaoks huvitavamaks muutmise – hoogsamad, aktiivsemad rahvatantsud, poiste kaasamine jne.
- 2) Kasutada uuemat rahvamuusikat ja valida repertuaari noortepäraseid rahvatantse.
- 3) Rahvatantsu õpetaja peaks olema uuendusmeelne, loominguline, täis elurõõmu ja noortepärane.
- 4) Rahvatantsu õpetajalt oodatakse laiahaardelisust – tunneb kultuuri ja ala mida ta õpetab, ning oskab rahvatantsu teiste tantsudega seostada, head suhtlemisoskust, sõbralikkust.

“Iga rahvas on mitmesugustest mõjudest ja segunemistest hoolimata etniliselt, keeleliselt, kultuuriliselt ja vaimulaadilt unikaalne, mistõttu ajalooline missioonitunne kohustab teda hoolitsema oma olemasolu säilitamise eest, et kindlustada kogu maailma kultuuriline mitmekesisus” (Rüütel 1999: 20).

KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö uuris, analüüsis ja hindas eesti rahvatantsu hetke imagot ja selgitas välja 11–18-aastaste noorte suhtumise eesti rahvatantsu ja rahvakultuuri ning leidis tegurid, miks noortele meeldib või ei meeldi tegeleda rahvatantsuga. Uurimismeetodina kasutati kvantitatiivset ankeetküsitlust, mis põhines 2006. aastal eesti koolides läbiviidud ankeetküsitlusel. Töö tulemused peegeldavad noorte hoiakuid ning väärtushinnanguid, et saada üldisemat pilti eesti rahvatantsu imagost ning vajalikkusest tänapäeva modernses ühiskonnas. Tulemustes analüüsiti erinevaid põhjuseid, seisukohti ning rahvatantsu harrastust kui kultuurilise identiteedi indikaatorit.

Rahvatantsu imago on uskumuste, ideede ja muljete võrk, mida noored omavad rahvatantsu kohta. See on persooni meeltes olev kujutlus rahvatantsust, mis tugineb teadmistele. Noorte suhtumine rahvatantsu ja rahvatantsu harrastamine on sõltuvuses imagost.

Uurimistöö tulemusena leidis kinnitust hüpotees, et 11–18-aastased noored ei ole huvitatud rahvatantsuga tegelemisest ning rahvatantsu imago on negatiivne.

Seda tulemust tõestasid mitmed faktid. Huvi rahvatantsu vastu võrreldes kõigi teiste rahvakultuuri valdkondadega (rahvatants, rahvajutud, rahvakombed, rahvamuusika, rahvalaul, rahvuslik käsitöö, rahvausund, rahvarõivad) jääb kõige madalamaks. Seega noored pigem loevad rahvajutte kui tegelevad rahvatantsuga. Kõige populaarsem tantsustiil noorte seas on vabatants, teisel kohal on showtants ning kolmandal breiktants. Rahvatants on alles viiendal kohal võrreldes populaarsemate tantsustiilidega. Seega on rahvatantsu imago negatiivne. Seda kinnitab ka fakt, et rahvatantsuga tegeleb aktiivselt ainult 5% vastanutest.

Tõestust leidis, et rahvatantsuga tegelemine on noorte seas ebapopulaarne. 86% vastanutest arvasid, et see on ebapopulaarne ja ainult 14% arvasid, rahvatantsuga tegelemine on populaarne. Samuti tõi autor välja 11 peamist faktorit, miks rahvatants noorte seas on ebapopulaarne.

Töö käigus selgus, et motivatsiooniaspektid, mis tõstaksid rahvatantsu imagot, on sotsiaalse taustaga (reisimine ja suhtlemine), edasi järgnevad juba füüsilised ja emotsionaalsed väärtused (tantsuoskuse ja rütmitunnetuse omandamine, hea ja huvitav treening, huvitavad tantsud). Huvitav on see, et esinemine üritustel ja festivalidel ei ole nii oluline võrreldes teiste aspektidega ning väga üllatav, et Tantsupeost osavõtt ei oma 11–18.aastaste noorte generatsioonis suurt väärtust.

Tulemustest selgus, et reaalne õpilaste arv, kes valiksid rahvatantsu endale valikainena (kui rahvatantsu oleks võimalik valikainena valida) on 26% vastanutest. Saab järeldada, et läbi rahvatantsu propageerimise haridussüsteemis saaks tõsta hetkel 5% rahvatantsus osalejate arvu 26%. Samas tagaks osalejate arvu tõstmine rahvatantsu imago paranemise ja jätkusuutliku arengu tulevikus.

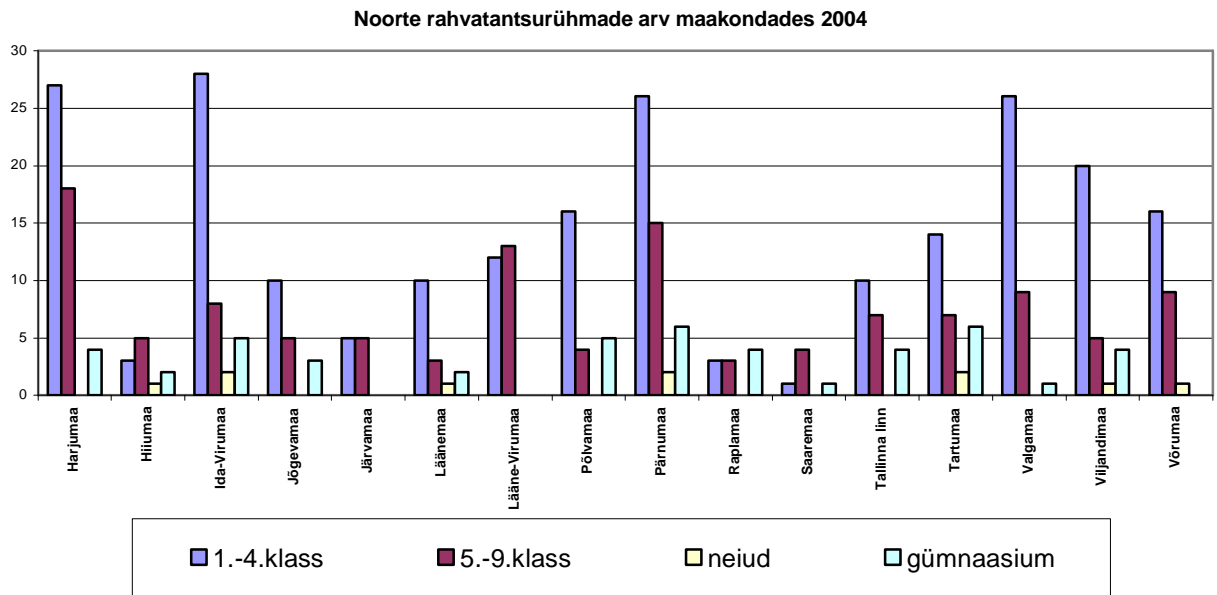
Uurimistöö diskussiooni osas toob autor välja kultuuripoliitilisel kui ka rahvatantsu õpetaja tasandil ettepanekud rahvatantsu imago parandamiseks, mis tagaks rahvatantsu jätkusuutliku arengu.

Antud uurimistöö pani aluse eesti rahvatantsu sotsiaalkultuuriliste aspektide uurimisele ning tööd saab pidada ainulaadseks eesti kultuurimaastikul. Magistritöö tulemused on tähtsad meie kultuuripoliitikale, andes vastuse noorte arvamustest ja väärtushinnangutest rahvatantsu propageerimisel. Uurimistöö tulemused aitavad kujundada rahvatantsuga tegelevate institutsioonide strateegilist arengut puudutavaid tegevuskavasid.

Kindlasti tuleks antud uurimistööd edasi arendada ja jätkata samalaadsete uurimistöödega rahvatantsu alal. Autori järgmine samm oleks rahvatantsu arengukava väljatöötamine doktoritöö näol.

LISAD

Lisa 1

(Pedanik 2004)

Lisa 2

Kooride ja rahvatantsurühmade arv Eestimaal 2004		
	Koorid	Rahvatantsu rühmad
Harjumaa	80	98
Hiiumaa	15	20
Ida-Virumaa	65	68
Jõgevamaa	46	53
Järvamaa	58	27
Läänemaa	29	34
Lääne-Virumaa	54	70
Põlvamaa	42	47
Pärnumaa	70	85
Raplamaa	50	52
Saaremaa	49	62
Tartumaa	122	88
Valgamaa	40	55
Viljandimaa	55	66
Võrumaa	36	44
Tallinn	197	62
Kokku	1002	906
Keskmine	63	57
Rahvastik, 01.01.2003		
Tallinn	397150	
Ida-Virumaa	176181	
Tartumaa	148992	
Harjumaa	125102	
Pärnumaa	90127	
Lääne-Virumaa	67052	
Viljandimaa	57148	
Võrumaa	39202	
Järvamaa	38408	
Jõgevamaa	37886	
Raplamaa	37270	
Saaremaa	35584	
Valgamaa	35242	
Põlvamaa	32121	
Läänemaa	28232	
Hiiumaa	10348	
Kokku	1356045	

(Pedanik 2004)

Lisa 3

Rahvat.rühmi 1000 el.kohta	
edetabel	
Hiumaa	1,9327
Saaremaa	1,7423
Valgamaa	1,5606
Põlvamaa	1,4632
Jõgevamaa	1,3989
Raplamaa	1,3952
Läänemaa	1,2043
Viljandimaa	1,1548
Võrumaa	1,1223
Lääne-Virumaa	1,0439
Pärnumaa	0,9431
Harjumaa	0,7833
Järvamaa	0,7029
keskmine	0,6681
Tartumaa	0,5906
Ida-Virumaa	0,3859
Tallinn	0,1561

(Pedanik 2004)

Lisa 4

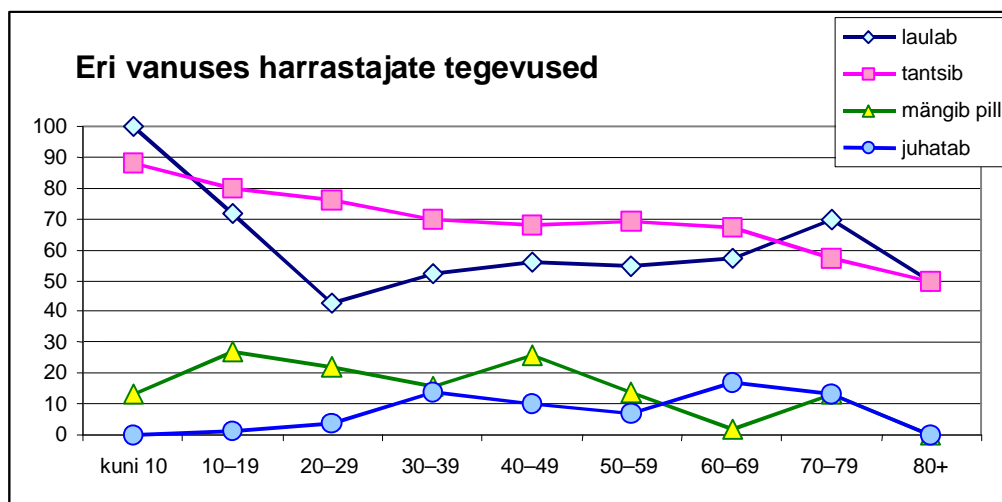
Laulu- ja tantsupidu kui rituaal eesti kultuuris (Nurmi, Üksvärv 1994)

Lisa 5

Populaarsemad hobid Eestis 2003. aastal (Kultuuritarbimise uuringu aruanne 2003)

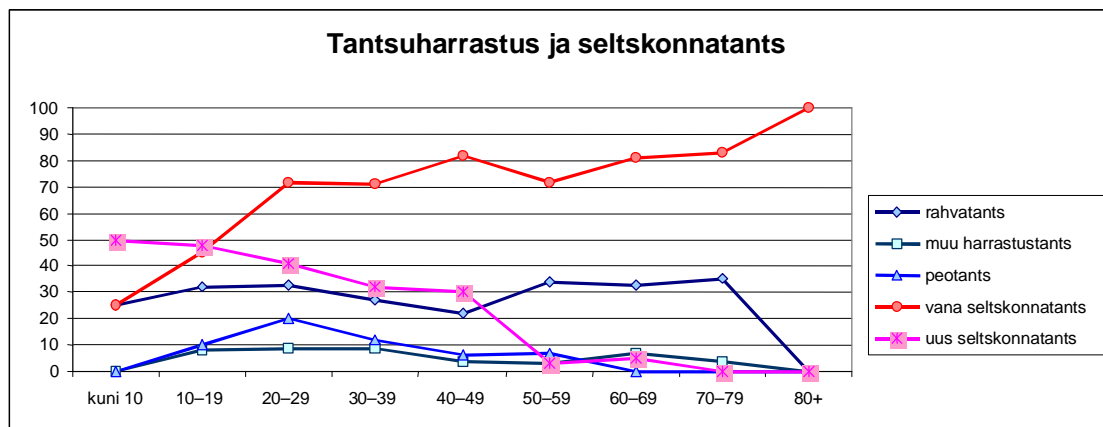
	Olete selles valdkonnas töötanud või töötate praegu (professionaalina)	Olete seda valdkonda õppinud	Olete seda harrastanud viimase 5 aasta jooksul
Kirjandus, kirjutamine	2%	6%	6%
Laulmine	1%	5%	16%
Pillimäng	1%	7%	9%
Teater, näitlemine	1%	2%	5%
Fotograafia	0%	1%	25%
Film	0%	0%	3%
Tants	1%	5%	14%
Kujutav kunst, tarbekunst	1%	3%	9%

Lisa 6

(Rüütel, Tiit 2005)

Lisa 7

(Rüütel, Tiit 2005)

Lisa 8

Ankeet

Tere, noor sõber!

Minu nimi on Katrin Krause ja ma õpin Eesti Muusikaakadeemias kultuurikorralduse magistriõppes. Käesolev küsitlus on osa minu magistritööst, millega soovin teada saada noorte suhtumist eesti rahvatantsu ja rahvakultuuri. Palun aita mind, täites küsitlusleht.

1. Sugu. (Palun vali sobiv vastusevariant)

- Mees Naine

2. Vanus. (Palun vali sobiv vastusevariant)

- 11-12 13-14 15-16 17-18 Muu

3. Elukoht (Palun nimeta linn või vald)

4. Kas Sa oled huvitatud eesti rahvakultuurist? (Palun vali enese jaoks sobivaim vastusevariant)

- Väga huvitatud
 Huvitatud
 Ei ole üldse huvitatud

5. Märgi kõik rahvakultuuri valdkonnad, vastavalt Sinu huvile.

(Palun täida tabeli kõik read)

	Väga huvitatud	Huvitatud	Ei ole huvitatud
Rahvatants			
Rahvamuusika			
Rahvalaul			
Käsitöö (rahvuslik)			
Rahvajutud			
Rahvausund			
Rahvakombed			
Rahvarõivad			

6. Kas Sa oleksid huvitatud koolis rahvakultuuri tunnist, kus õpetatakse tundma kõiki eesti rahvakultuuri valdkondi? (Palun vali enese jaoks sobivaim vastusevariant)

- Väga huvitatud
- Huvitatud
- Ei ole üldse huvitatud

7. Milliste hobidega tegeled vabal ajal?

-
-
-

8. Märki kõik tantsustiilid, vastavalt Sinu huvile. (Palun täida tabeli kõik read)

	Väga huvitatud	Huvitatud	Ei ole huvitatud
Klassikaline tants (ballett)			
Võistlustants			
Rahvatants			
Vabatants			
Showtants			
Breiktants			

Muu

9. Kas Sulle meeldiks käia rahvatantsu tunnis/rühmas? (Palun vali enese jaoks sobivaim vastusevariant)

- Meeldiks, sest et
 - Ei meeldiks, sest et
- (Palun põhjenda oma arvamust, kirjutades viis põhjust)
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)

10. Palun vali sobiv vastusevariant. (Võib valida ka kaks vastust)

- Olen tegelenud rahvatantsuga.
- Käin praegu rahvatantsu tunnis/rühmas.
- Tahaksin käia rahvatantsu tunnis/rühmas, kui minu koolis oleks selline võimalus.
- Ei käi rahvatantsu tunnis/rühmas, ega soovi.

11. Kas Sa oskad nimetada mõnda eesti rahvatantsu?

.....
.....

12. Kas Sinu maakonnas/linnas (palun vali sobiv vastusevariant, võib valida ka kaks vastust)

- pakutaks võimalust tegeleda rahvatantsuga koolis?
- tegutseb rahvatantsuring/rühm?
- ei pakuta üldse võimalust õppida rahvatantsu?
- Ei oska vastata, kuna ei tea.

13. Kas rahvatantsuga tegelemine on noorte seas populaarne või ebapopulaarne?

(Palun vali vastusevariant ja põhjenda oma arvamust MIKS on/ei ole populaarne)

- Populaarne
- Ebapopulaarne

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

14. Mida peaks tegema, et rahvatants oleks noorte seas populaarsem?
(Palun kirjuta oma arvamus)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

15. Lähaksin rahvatantsu tundi/rühma, kui (palun vali enese jaoks sobivamad vastusevariandid)

- minu sõber/sõbranna kutsuks mind.
- õpetaja soovitaks/kutsuks.
- minu vanemad soovitaksid.
- ei läheks, isegi siis, kui keegi soovitab või kutsub.

16. Kas Sinu koolis pakutakse võimalust tegeleda tantsuga?
(Palun vali sobiv vastusevariant)

- Jah (Palun nimeta stiil) Ei

17. Kas rahvatantsu tund (palun vali enese jaoks sobivaim vastusevariant)

- peaks koolis olema kohustuslik aine?
- võiks olla koolis valikaine?
- ei peaks üldse kooli programmis olema?

18. Kui Sinu koolis oleks valikainena rahvatants, kas Sa valiksid selle tunni?
(Palun vali sobiv vastusevariant)

- Jah Ei

19. Märki kõik aspektid, mille puhul oleksid huvitatud/motiveeritud käima rahvatantsu tunnis/rühmas.

(Palun täida tabeli kõik read)

	Väga huvitatud	Huvitatud	Ei ole huvitatud
Hea ja huvitav treening			
Tantsuoskuse ja rütmitunnetuse omandamine			
Huvitavad tantsud			
Aktiivne vaba aja veetmise võimalus			
Suhtlemine teiste noortega			
Esinemine üritustel, festivalidel			
Reisimisvõimalus			
Osavõtt Tantsupeost			
Autoriteetne ja heade oskustega õpetaja			

Muu

Järgmistele küsimustele vastavad ainult need, kes on tegelejad või tegelevad rahvatantsuga.

20. Kui heal tasemel on/oli Sinu rahvatantsuõpetaja?

(Palun vali enese jaoks sobivaim vastusevariant)

- Suurepärase
- Väga hea
- Hea
- Olen rahul
- Ei ole rahul

21. Kui vana on/oli Sinu rahvatantsuõpetaja? *(Palun vali sobiv vastusevariant)*

- Alla 30 a.
- 30-50 a.
- Üle 50 a.

22. Milline on Sinu meelest HEA rahvatantsuõpetaja?

.....

Aitäh, Sinu arvamus on meile vajalik!

KASUTATUD KIRJANDUS

Arelaid, A. (1999). Eesti rahvakultuur ja eurointegratsiooni hingus. *Rahvakultuur ingliska ja internetiga*. Koost. Arelaid, A. Tallinn: Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, TPÜ RASI, TPÜ Nüüdiskultuuri Uurimiskeskus, 5-22.

Boulding, K. (1973). *The Image. Knowledge in Life and Society*. University of Michigan Press.

ERRS Teataja. (2005). Eesti, Läti ja Leedu ühiskonverentsi "Laulu- ja tantsupeo traditsioon – ideaalid ja tegelikkus" resolutsioon ja töörühma protokoll. Tallinn: Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, aprill nr 1, 4-8.

ESTONICA 2005 Rahvatants [online] – Eesti internetis – entsüklopeedia Estonica. Esseistlik teabekogu Eestist. http://www.estonica.org/est/lugu.html?menyy_id=864&kateg=5&nimi=&alam=21&tekst_id=865

Friedland, L-L. (2004). Folk Dance History. *International Encyclopedia of Dance*. Editor Cohen, S-J. New York: Oxford University Press, A Project of Dance Perspective Foundation, Inc, 29-36.

Giurchescu, A. Torp, L. (1991). Theory and Methods in Dance Research: A European Approach to the Holistic Study of Dance. *Yearbook of the International Folk Music Council*. Vol. 23, 1-10.

Grunig, J. E. (1993). Image and Symbolic Leadership: From Symbolic to Behavioral Relationships. *Public Relations Review*. Vol 19, no 2, 121-139.

Hargla, J. (1946). Mõningaid küsimusi meie rahvatantsu alal. *XII üldlaulupeo teataja* 7. Tallinn: Riiklik Kirjastus "Ilukirjandus ja Kunst", 239-241.

Hoerburger, F. (1965). Folk Dance Survey. *Journal of the International Folk Music Council*. Vol. XVII, part 1, 7-8.

Hoerburger, F. (1968). Folk Dance Survey. *Journal of the International Folk Music Council*. Vol XX, 30-32.

Hofstede, G. (1997). *Cultures and Organizations*. McGraw-Hill.

Hoppu, P. (1999). Rahvatantsu uurimine ja teooria. *Viljandi Kultuurikolledž sümpoosioni materjalid*. Koost. Lukka, E., Liljenthal, M., Salum, A., Sarv, V. Viljandi Kultuurikolledž, 9-14.

Horowitz, M. J. (1970). *Image Formation and Cognition*. New York: Appleton-Century-Croft.

Kadalipp, T. (2000). Terminid ja mõisted eesti rahvatantsu uurimises. *Ettekandekoosolek: "Eesti rahvakultuur ja selle perspektiivid"*. Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu.

Kapper, S. (2006). *Tantsufolklorismist tänapäevases Eestis: Folkloorse tanstu harrastamisest Eestis aastail 1995-2005*. Käsikirjaline magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikooli kunstide teaduskond.

Karvonen, E. (1997). *Imagologia. Imagon teorioiden esittelyä, analyysia, kritiikkä*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kotler, P. (1991). *Marketing Management*. New York: Prentice-Hall.

Kultuuritarbimise uuringu aruanne 2003.

http://www.kul.ee/failid/Kultuuritarbimise_uuringu_aruanne_juuni_2003_taiendatud.

Lauristin, M., Vihalemm, T. (1997). Changing value systems: Civilizational shift and local differences. *Return to the western world: cultural and political perspectives on the Estonian post-communist transition*. Editor Lauristin, M., Vihalemm, P., Rosengren, K.E., Weibull, L. Tartu: Tartu University Press.

Leisiö, T. (1988). *Kansanmusiikintutkijan perussanastoa*. Tampere: Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos.

Mellov, Z. (1999). *Rütmika – loov liikumine*. Metoodiline käsiraamat. Tallinn: Koolibri.

Mikkel, H. (1999). *Vahetussamm*. Tallinn: Rahvakultuuri Arendus ja Koolituskeskus.

Niit, K-K. (2002). Eesti tudengite väärtused 1990. aastal. *Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis*. Koost. Valk. A. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 42-59.

Normet, D. (1991). Ernst Idla pedagoogina. *Ernst Idla – võlur Tallinnast*. Koost. D. Normet. Tallinn: Eesti Raamat, 43-51.

Nurmi, R., Üksvärav, R. (1994). *Estonia and Finland: culture and management, a conjectural presentation*. Turku: Turku School of Economics and Business.

- Orav, M.** (1999). Rahvatantsu uurimine: arhiivid, meetodid, teooriad. *Viljandi Kultuurikolledž sümpoosioni materjalid*. Koost. Lukka, E., Liljenthal, M., Salum, A., Sarv, V. Viljandi: Viljandi Kultuurikolledž, 77-83.
- Past, A.** (1996). *Eesti linnade imago analüüs*. Käsikirjaline magistritöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Tartu: Tartu Ülikool.
- Past, A.** (2002). Organisatsiooni imago olemus. *Suhtekorralduse käsiraamat*. Äripäeva käsiraamat. Tallinn: Äripäeva Kirjastus.
- Pedanik, E.** (2004). *Rahvatantsu rühmade elektrooniline andmestik 2004*. Kultuuriministeerium.
- Pedanik, E.** (2005). Rahvakultuur 2004. *Rahvakultuuri aastaraamat 2004*. Koost. Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus. Tallinn: Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, 5-12.
- Perinnetieteete terminologia.** (1984). Helsinki: Helsingin Yliopiston Kansanrunostieteen laitoksen toimite.
- Põldmäe, R., Tampere, H.** (1938). *Valmik eesti rahvatantse*. Tartu: Eesti Rahvaluule Arhiivi toimetused 8.
- Raudkats, A.** (1926). *Eesti Rahvatantsud*. Tartu: Postimees.
- Royce, A- P.** (1977). *The Antropology of Dance*. Bloomington.
- Rüütel, I.** (1987). Folkloor ja tänapäeva kultuur. *Kultuur ja Elu* nr 5, 11-15.
- Rüütel, I.** (1999). Laps ja folkloor. *Laps ja folkloor*. Koost. Vikat, M. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 7-21.
- Rüütel, I.** (2000). Eesti rahvakultuur ja selle perspektiivid. *Ettekandekoosolek: "Eesti rahvakultuur ja selle perspektiivid"*. Tartu: Tartu Ülikooli Raamatukogu.
- Rüütel, I., Tiit, E-M.** (2005). *Pärimuskultuur Eestis – kellele ja milleks I*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Rüütel, I., Tiit, E-M.** (2005b). Eesti kooliõpilaste väärtushinnangutest ja huvialadest. *Akadeemia* 17. aastakäik, nr 11.
- Sztompka, P.** (2000). Social Memory and Change. *Polish Sociological Review*. Vol. 131, 275-290.

Särg, T. (2002). Rahvamuusika mõiste kujunemisest – “rahva”teaduste ja musikoloogia vahel. *Pärimusmuusika muutuv as ühiskonnas I. Tõid etnomusikoloogia alalt 1*. Koost. ja toim. Ojamaa, T., Rõütel, I. Tartu: Eesti kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakond, 11-44.

Tampere, H. (1962). *Eesti rahvatantsu ajaloo: metoodiline materjal*. Tallinn: Eesti NSV Rahvaloomingu Maja.

Tampere, H. (1975) *Eesti rahvapillid ja rahvatantsud*. Tallinn: Eesti Raamat.

Toomi, U. (1983). *Kaerajaanist Tantsupeoni*. Tallinn: Eesti Raamat.

Torop, K. (1992). Endisaegse Virumaa tantsuvõimalused ja tantsud. *Ida- Virumaa rahvakultuurist*. Koost. ja toim. Rõütel, I. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi Folkloristikaosakond, 132-147.

Torop, K. (1997). Kus sai tantsida ja mida tantsiti enne meid. *Valmik XX sajandi I poole seltskonnatantse*. Koost. Assalu, H., Luht, P., Torop, K. Tallinn: Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, 8-12.

Torop, K. (2000). *Eesti rahvatantsu oskussõnastik*. Tallinn: Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus.

Tõnnus, R. (1991). *Anna Raudkats oma ajas*. Tallinn: Eesti Raamat.

Tõnnus, R. (1991 b). Ernst Idla rahvatantsujuhina. *Ernst Idla – võlur Tallinnast*. Koost. Normet, D. Tallinn: Eesti Raamat, 71-77.

Tõnurist, I. (1998). Rahvamuusika ja tants. *Eesti rahvakultuur*. Koost. ja toim. Viires, A., Vunder, E. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 459-483.

Viires, A. (2001). Suur murrang eesti rahvakultuuris. *Kultuur ja traditsioon. Eesti mõttelugu 39*. Tartu: Ilmamaa, 265-273.

Viires, A., Vunder, E. (1998). *Eesti rahvakultuur*. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Vissel, A. (2004). Rahvatantsu asendist eestlaste kultuuripildis ja harrastusest. *Pärimusmuusika muutuv as ühiskonnas II. Tõid etnomusikoloogia alalt 2*. Koost. ja toim. Rõütel, I. Tartu Eesti kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakond, 103-125.

www.errs.ee

www.kul.ee

www.laulupidu.ee

Youngermann, S. (1975). Method and Theory in Dance Research: an Anthropological Approach. *Yearbook of the International Folk Music Council*, 116-133.